

Omgevingsanalyse Diksmuide

Inleiding

Deze omgevingsanalyse maakt deel uit van de documentatie van het meerjarenplan 2026-2031. Ze bestaat uit twee delen die samen een helder beeld geven van de context waarin het lokaal bestuur Diksmuide als organisatie werkt.

De externe omgevingsanalyse brengt de behoeften en verwachtingen van burgers, verenigingen en ondernemingen in kaart en onderzoekt de maatschappelijke trends, kansen en bedreigingen die een invloed kunnen hebben op de werking van de organisatie.

De interne omgevingsanalyse focust op de eigen organisatie en belicht de belangrijkste sterktes en zwaktes.

Samen vormen beide analyses een essentiële basis voor het bepalen van de strategische keuzes in het nieuwe meerjarenplan.

Inhoud

Deel 1: Externe omgevingsanalyse.....	2
Deel 2: Interne omgevingsanalyse	51

Deel 1: Externe omgevingsanalyse

Inhoud

Inleiding	3
Deel 1: Wie leeft, groeit en wordt ouder in Diksmuide?	4
Hoofdstuk 1: Demografie in cijfers	4
Hoofdstuk 2: Gezinnen	10
Deel 2: Wonen, werken, leven en ontmoeten in Diksmuide	11
Hoofdstuk 3: Wonen	11
Hoofdstuk 4: Werken en verdienen	16
Hoofdstuk 5: Zorg, welzijn en armoede	19
Hoofdstuk 6: Vrije tijd en onderwijs	23
Deel 3: De Diksmuidse economie	26
Hoofdstuk 7: Economische bedrijvigheid en detailhandel	26
Hoofdstuk 8: Toerisme	28
Hoofdstuk 9: Land en tuinbouw	30
Deel 4: Diksmuide, een groene zee.....	32
Hoofdstuk 10: Ruimte in cijfers	32
Hoofdstuk 11: Klimaat en energie	35
Hoofdstuk 12: Groen en natuur	38
Hoofdstuk 13: Afval	41
Hoofdstuk 14: Water	43
Hoofdstuk 15: Mobiliteit	47

Inleiding

Met de externe omgevingsanalyse willen we het lokaal bestuur een spiegel voorhouden en op een objectieve manier in kaart brengen hoe het met Diksmuide gesteld is. Deze analyse biedt inzicht in de maatschappelijke context waarin onze organisatie vandaag functioneert en vormt zo een essentieel vertrekpunt voor het opstellen van het strategisch meerjarenplan 2026–2031.

De externe omgevingsanalyse brengt de behoeften en verwachtingen van burgers, verenigingen en ondernemingen in beeld en onderzoekt tegelijk de maatschappelijke trends, kansen en bedreigingen die een invloed hebben op onze werking. Ze helpt ons te begrijpen welke evoluties onze stad vormgeven, zodat we onze beleidsdoelstellingen, actieplannen en budgetten voor de komende jaren op een onderbouwde manier kunnen uitwerken.

We gaan daarbij in op vragen zoals:

- Hoeveel inwoners telt Diksmuide en hoe evolueert onze bevolking?
- Hoe betaalbaar is wonen in Diksmuide?
- Wat is de sociaaleconomische situatie van onze inwoners?
- Hoe presteren onze lokale ondernemingen en wat zijn hun vooruitzichten?
- Hoe staat het met het vrijetijds-, zorg- en verenigingsaanbod?

De analyse is voornamelijk gebaseerd op objectieve gegevens uit databanken van de Vlaamse overheid, in het bijzonder Provincie in cijfers (www.provincies.incijfers.be) en de Gemeentemonitor 2023. Deze werden aangevuld met lokale observaties, signalen en tendensen uit onze eigen dagelijkse werking en contacten met inwoners, verenigingen en partners.

De externe omgevingsanalyse is geen doel op zich, maar een inspiratiebron voor huidige en toekomstige beleidsmakers. Ze biedt de nodige inzichten om strategische keuzes te onderbouwen, prioriteiten scherp te stellen en beleid te voeren dat aansluit bij de noden van vandaag en de uitdagingen van morgen.

Deel 1: Wie leeft, groeit en wordt ouder in Diksmuide?

Hoofdstuk 1: Demografie in cijfers

1.1. Totale bevolking

Op 1 januari 2025 telde de stad Diksmuide volgens het bevolkingsregister 17.344 inwoners (bron: eigen verwerking Rijksregister). Diksmuide telde bij het begin van de vorige legislatuur op 1 januari 2019 16.743 inwoners. De verwachting is dat het aantal inwoners in de toekomst verder zal stijgen.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Totaal aantal inwoners (2025)	17.337	11.946 (gemiddeld)	24.087 (gemiddeld)
Totaal aantal inwoners (prognose in 2040) (2025)	18.883 (+11% t.o.v. 2020)	12.540 (gemiddeld)	25.750 (gemiddeld)

Bron: Provincies in Cijfers

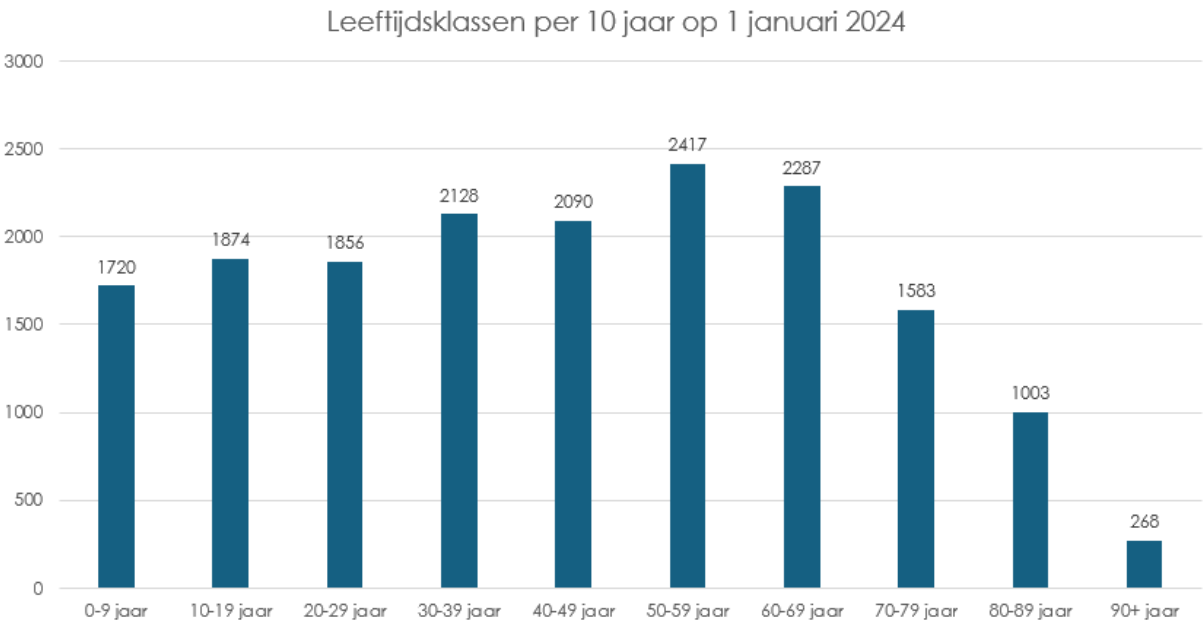
Het gemiddeld aantal inwoners ligt hoger in vergelijking met de gemiddelde gemeente in de Westhoek die als referentieregio dient. Er wordt verwacht dat dit inwonersaantal zal stijgen in de komende jaren.

IMPACT

Deze trend kan een positieve invloed hebben op de financiële slagkracht van het bestuur maar zorgt evenwel voor een aantal uitdagingen zoals een groeiende vraag naar dienstverlening, mobiliteit, ...

1.2. Leeftijdsverdeling

Onderstaande grafiek geeft een beeld van de verdeling van de leeftijd van de Diksmuidse bevolking op 1 januari 2024.

Bron: Provincies in Cijfers

In vergelijking met het jaar 1990 is vooral de leeftijdscategorie 65+ sterk toegenomen, het aantal minderjarigen is dan weer lichtjes gedaald. De leeftijdscategorie 20-29 jarigen is sterk gedaald doorheen de jaren. Op 1 januari 2024 was 21,5% van de Diksmuidse inwoners 65 jaar of ouder. Diksmuide is dus niet vreemd aan de Vlaamse trend van vergrijzing van de bevolking.

Ondanks de toenemende vergrijzing, was op 1 januari 2024 31,6% van de bevolking jonger dan 30 jaar.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Groene druk (per 100) (2024) <i>Verhouding aantal 0-19 jarigen en aantal 20-64 jarigen</i>	37	36	37,7
Grijze druk (per 100) (2024) <i>Verhouding aantal 65+ers en aantal 20-64 jarigen</i>	40,3	49,3	37,4
Grijze druk in 2040 (prognose) (per 100) <i>Verhouding aantal 65+ers en aantal 20-64 jarigen</i>	40,0	50,3	38,4
Verouderingscoëfficiënt (per 100) (2024) <i>Verhouding 60+ers t.o.v. -19 jarigen</i>	143	175,8	130,7
Afhankelijkheidsratio (per 100) (2024) <i>Verhouding tussen de bevolking buiten beroepsactieve leeftijd en de bevolking op beroepsactieve leeftijd (20-64 jaar)</i>	77,2	85,4	75,2

Bron: Provincies in Cijfers en Gemeente-Stadsmonitor

Ondanks de vergrijzing kunnen we echter wel stellen dat volgens de prognoses Diksmuide een minder grote impact zal voelen dan andere gemeenten in de Westhoek.

- De groene druk – het aantal jonge mensen dat onderhouden moet worden door de werkende mensen – is ongeveer gelijk aan het gemiddelde in Vlaanderen en de referentieregio Westhoek.
- De grijze druk – het aantal ouderen dat moet worden onderhouden door de beroepsbevolking is iets hoger dan het gemiddelde in Vlaanderen, maar een stuk lager dan het gemiddelde van de referentieregio. Men verwacht een daling tussen nu en 2040.
- De verouderingscoëfficiënt is groter dan 100. Dit betekent dat de groep zestigplussers groter is dan de groep -19 jarigen. Deze ligt een stuk lager dan gemiddeld in de Westhoek.

IMPACT

De vergrijzing verhoogt de nood aan aangepaste voorzieningen voor (actieve) ouderen: aandacht voor goede ruimtelijke ordening en inrichting van publieke ruimtes, vrijwilligersbeleid, mobiliteit, huisvesting, sociale participatie, burgerparticipatie, communicatie en welzijns- en gezondheidszorg.

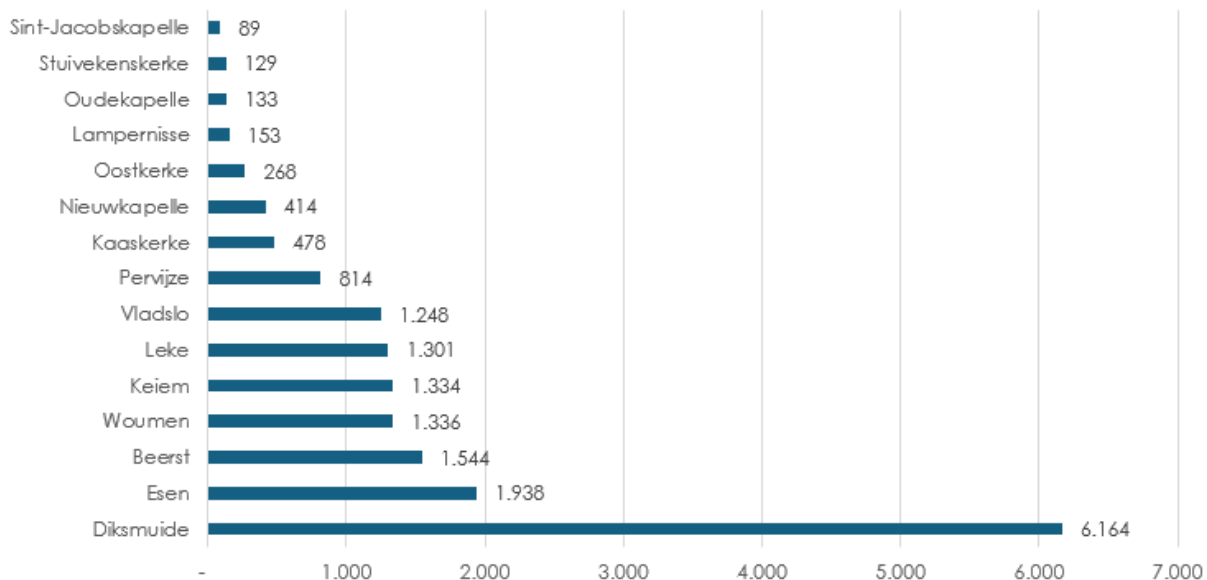
Maar ook voor kinderen en jongeren zijn aangepaste voorzieningen nodig. Zij hebben nood aan groene en open ruimte om te spelen en te ontmoeten, nood aan kansen op betekenisvolle vrijetijdsbesteding en willen ook betrokken worden bij het beleid. Daarnaast staat het mentaal welzijn van kinderen en jongeren meer en meer onder druk en groeit in Diksmuide 1 kind op 7 tussen 0 en 3 jaar op in kansarmoede.

1.3. Spreiding inwoners over de deelgemeenten

De stad Diksmuide bestaat uit het centrum van Diksmuide en 14 deelgemeenten: Beerst, Esen, Kaaskerke, Keiem, Lampernisse, Leke, Nieuwkapelle, Oostkerke, Oudekapelle, Pervijze, Sint-Jacobskapelle, Stuivekenskerke, Vladslo en Woumen.

Diksmuide centrum kent het hoogste aantal inwoners maar ook in de dorpen Esen, Beerst, Keiem, Woumen, Leke en Vladslo wonen heel wat Diksmuidelingen. Onderstaande grafiek geeft de verdeling van het aantal inwoners weer per deelgemeente.

Inwoners aantal deelgemeenten op 1 januari 2025

Bron: eigen gegevens dienst burgerzaken

Noot: De stadskern van Diksmuide strekt zich voor een stuk uit over het grondgebied van Esen. Zo behoren o.a. de inwoners van de wijken Heernisse, Reigersnest en Graanwijk tot Esen.

Onderstaande tabel geeft de evolutie weer van het aantal inwoners per dorp.

Deelgemeente	Aantal inwoners 2017	Aantal inwoners 2025	Procentuele groei
Leke	1.155	1.301	+ 12,6%
Esen ¹	1.867	1.938	+ 3,8%
Beerst	1.421	1.544	+8,6%
Diksmuide	5.805	6.164	+6,2%
Keiem	1.337	1.334	-0,2%
Vladslo	1.201	1.248	+3,9%
Woumen	1.334	1.336	+0,1%
Stuivekenskerke	135	129	-4,4%
Pervijze	829	814	-1,8%
Kaaskerke	466	478	+2,6%
Lampernisse	161	153	-4,9%
Oostkerke	277	268	-3,2%
Nieuwkapelle	467	414	-11,3%
Oudekapelle	148	133	-10,1%
Sint-Jacobskapelle	105	89	-15,2%

Bron: eigen gegevens dienst Burgerzaken

We merken tussen 2017 en 2025 een daling van het aantal inwoners in Stuivekenskerke, Pervijze Lampernisse, Oostkerke, Nieuwkapelle, Oudekapelle en Sint-Jacobskapelle. In Keiem en Woumen bleef het aantal inwoners nagenoeg gelijk.

IMPACT

Het monitoren van deze cijfers kan het vormen van een duidelijke en integrale langetermijnvisie op centrale/decentrale dienstverlening, dorpenbeleid, centrumontwikkeling,... doorheen alle beleidsdomeinen ondersteunen.

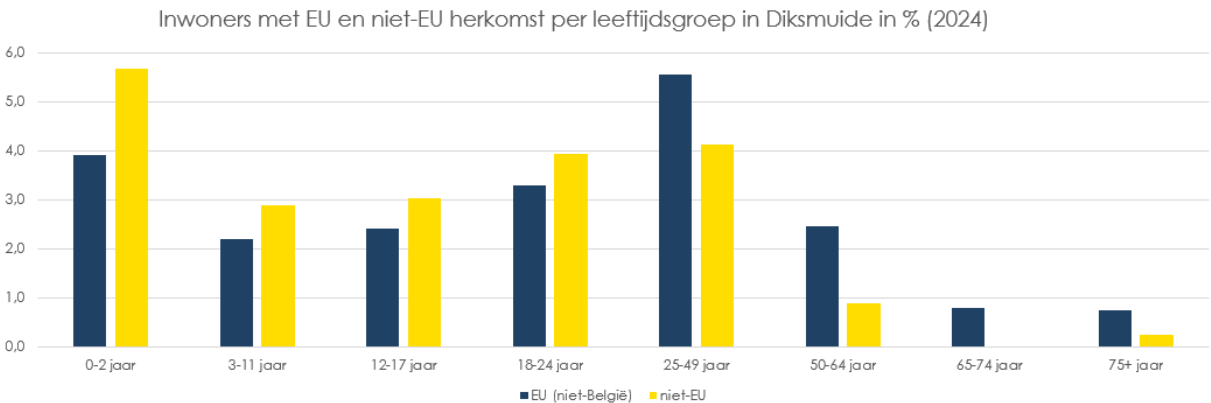
1.4. Inwoners met een niet-Belgische (huidige, geboorte en/of herkomstnationaliteit

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Niet-Belgische huidige nationaliteit (t.o.v. inwoners) (2024)	5,3%	5,3%	11,1%
Niet-Belgische geboortenationaliteit (t.o.v. inwoners) (2024)	7,9%	8,5%	19,6%
Niet-Belgische herkomst (t.o.v. inwoners) (2024)	10,3%	11,8%	26,9%

Bron: Provincies in Cijfers

Tussen 2013 en 2024 steeg het aandeel inwoners met een niet-Belgische huidige nationaliteit van 1,9% naar 5,3% t.o.v. alle inwoners, het aandeel inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit steeg van 3,4% naar 7,9%. Ook in andere steden en gemeenten is dit aandeel sterk toegenomen, al is het aandeel inwoners met een niet-Belgische geboortenationaliteit in de Westhoekgemeenten Koekelare, Kortemark, Lo-Reninge, Vleteren, Zonnebeke, Alveringem, Veurne, Houthulst en Poperinge lager in vergelijking met het aandeel in Diksmuide.

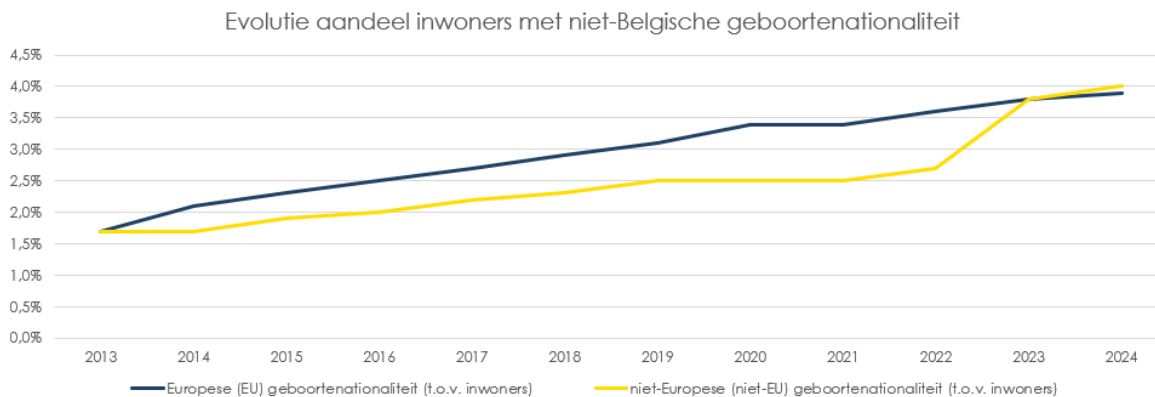
De groep inwoners met een niet-Belgische herkomst (houdt rekening met niet-Belgische nationaliteit bij geboorte van de ouders) is ook gestegen, van 1,4% naar 10,3%. Deze groep betreft vooral jonge inwoners omdat grootschalige internationale migratie een relatief recent fenomeen is, internationale migranten vaak jong zijn en er ook heel wat kinderen zijn die in België geboren zijn maar ouders hebben die bij hun geboorte niet over de Belgische nationaliteit beschikten.

Bron: Provincies in Cijfers

Binnen de vreemdelingen was het aandeel inwoners met een Europese geboortenationaliteit, zoals onderstaande grafiek ook aan toont, de afgelopen 10 jaar hoger dan het aandeel inwoners met een niet-Europese geboortenationaliteit. In 2023 merken we wel dat deze lijnen elkaar raken en sinds 2024 is binnen de vreemdelingen het aandeel inwoners met een niet-Europese geboortenationaliteit groter dan het aandeel inwoners met een Europese geboortenationaliteit.

Bron: Provincies in Cijfers

Sinds 2017 kennen we een verdubbeling van de inwoners met een niet-EU huidige nationaliteit in Diksmuide van 187 naar 382 personen.

Met de oorlog in Oekraïne is het aantal Oekraïners in onze stad de afgelopen periode sterk gestegen. Op 31 december 2021 telde de stad 6 Oekraïners, op 31 december 2022 waren dit er al 94. Op 31 december 2024 is dat aantal nog verder gestegen tot 103 Oekraïense inwoners. Ook merken we een sterke stijging van het aantal Moldaviërs naar 23 personen en huisvesten we intussen ook 23 burgers uit Palestina.

Van de 28 verschillende nationaliteiten in Diksmuide bestaat de top drie (naast België) uit Roemenië, Polen en Oekraïne.

IMPACT

Diksmuide is, net zoals andere gemeenten in de referentieregio, niet zo'n diverse stad in vergelijking met het Vlaams Gewest. Er is een relatief laag aantal niet-Belgen en een laag aantal inwoners met niet-Belgische herkomst. Toch is het aandeel inwoners met een niet-Belgische nationaliteit de laatste 10 jaar procentueel sterk toegenomen.

We ervaren wel meer centrumstedelijke problematieken en merken een stijging van het aantal individuele hulpvragen. De sterke stijging van het aantal inwoners met een niet-Belgische (huidige, geboorte en/of herkomst)nationaliteit heeft een grote impact op de dienstverlening van het lokaal bestuur en integratieprojecten.

De diensten van het sociaal huis en burgerzaken hebben meer en complexere dossiers. Gesprekken kosten meer tijd en moeite omwille van de taalbarrière en het gegeven dat alle wetgeving en procedures voor hen volledig nieuw zijn. Ook de vrijetijdsdiensten worden geconfronteerd met bezoekers die andere noden en bijkomende ondersteuning nodig hebben. Het al dan niet (kunnen) inzetten op kwaliteitsvolle dienstverlening voor deze doelgroep heeft op langere termijn een impact op o.a. kinderarmoede, tewerkstelling en de sociale cohesie.

Anderzijds biedt deze stijging kansen tot succesvolle integratie en extra mogelijkheden om de krapte op de arbeidsmarkt, zoals bijvoorbeeld in de zorg, tegen te kunnen gaan door gerichte activering. Nieuwkomers zijn naast het inburgeringstraject (waaronder het leren van Nederlands) verplicht om minimum 40 uur een bijkomend traject op maat te volgen om hun sociaal netwerk en participatie te versterken. Als lokaal bestuur moeten we hiervoor in een aanbod voorzien.

1.5. Loop van de bevolking

In 2024 zijn 546 inwoners verhuisd naar een andere Belgische gemeente, de grootste groep zijn 18 tot 34-jarigen. Verhuizers zijn vaker alleenstaanden of niet-gehuwde samenwonende partners. Gehuwden verhuizen minder vaak. Ook het aandeel kinderen bij een alleenstaande ouder die verhuist is hoger dan bij de algemene bevolking. Zoals in alle woningmarkten bevindt de piek van de binnenlandse verhuis zich tussen de leeftijden van 20 en 30 jaar. De uitwaartse bewegingen in deze leeftijdsgroep zijn beduidend hoger dan de inwaartse. Er is dus een vertrekoverschot, veroorzaakt door vertrekkende studenten en gezinsvormers. Voorbij 35-40 jaar komt die verhuisbalans terug in evenwicht, maar het verlies aan jonge vertrekkers wordt niet meer echt omgebogen (Bron: gegevens Woonwinkel West).

Als we kijken naar de verhuisbewegingen binnen België, merken we dat inwoners van Diksmuide voornamelijk verhuizen naar Houthulst, gevolgd door Koekelare, Middelkerke, Kortemark, Koksijde en Nieuwpoort. We verwelkomen het vaakst nieuwe inwoners uit Houthulst, Kortemark en Koekelare.

Het migratiesaldo met andere Belgische gemeenten bedroeg in 2023 46, wat betekent dat er meer mensen instroomden vanuit een andere gemeente dan er vertrokken.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Natuurlijke aangroei per 1000 inwoners (2023) <i>Verhouding aantal geboortes en overlijdens</i>	0,1	-0,2	-3,5
Totaal migratiesaldo per 1000 inwoners (2023) <i>Verhouding tussen het aantal inwijkingen en het aantal uitwijkingen (binnen- en buitenland)</i>	2,7	7,5	4,5

Bron: Provincies in Cijfers en Gemeentemonitor

De natuurlijke aangroei en het migratiesaldo in de stad zijn positief. Diksmuide slaagt er dus in om nieuwe inwoners te kunnen aantrekken. Doorheen de jaren fluctueert het migratiesaldo sterk.

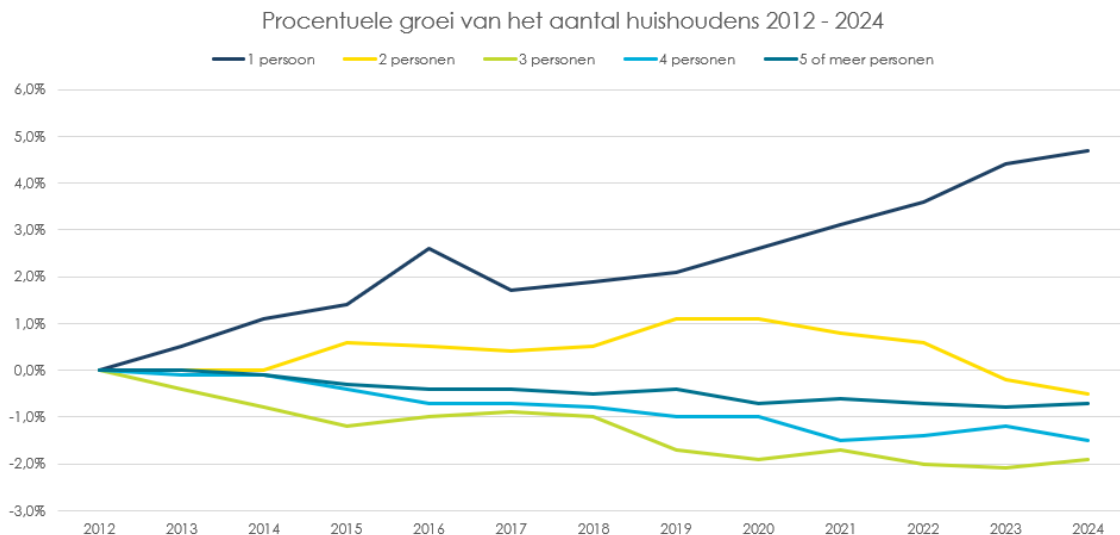
IMPACT

Door de evoluties in levenswijzen en verhuisgewoonten verandert de aard van de woonbehoefte. We moeten dit monitoren en ons woonbeleid hierop afstemmen zodat elke doelgroep bediend wordt.

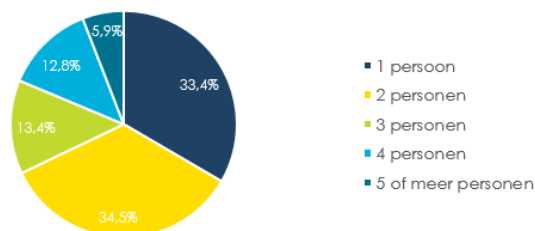
Aantrekken van tweeverdieners naar Diksmuide heeft een gunstig effect op de inkomsten uit de algemene personenbelasting. Dit is niet onbelangrijk om dalende inkomsten door de vergrijzing (niet-actieve beroepsbevolking) te counteren.

Hoofdstuk 2: Gezinnen

Op 1 januari 2024 telde de stad Diksmuide 7.552 gezinnen (bron: Statbel). Dat aantal zou volgens de huishoudensprognose van Statistiek Vlaanderen groeien tot 8.496 in 2040. Dit voornamelijk omdat het aantal personen in een huishouden daalt zoals ook onderstaande grafiek aantoont.

Aantal personen per huishouden op 01/01/2024

Bron: Provincies in Cijfers

Het aantal personen in een huishouden daalt. Het aantal huishoudens met 3, 4, 5 of meer personen is de afgelopen 10 jaar afgenomen terwijl het aantal huishoudens met 1 of 2 personen gestegen is. De gemiddelde huishoudensgrootte is gedaald van 2,74 in 1990 naar 2,26 in 2024. Dit is nog steeds hoger dan het West-Vlaams gemiddelde van 2,20 personen. In Diksmuide bestond in 2024 33,4% van de huishoudens uit 1 persoon, 34,5% uit 2 personen, 13,4% uit 3 personen, 12,8% uit vier personen en tot slot 5,9% uit 5 of meer personen.

Daarnaast is 3,8% van de gezinnen in Diksmuide een eenoudergezin met minstens 1 minderjarig kind, dit komt neer op 16,3% van de gezinnen met minderjarige kinderen.

IMPACT

Het stijgend aantal alleenwonenden verhoogt het risico op vereenzaming. Het aantal eenoudergezinnen neemt toe, maar het netwerk waarop ze beroep kunnen doen wordt steeds kleiner, de balans tussen werk en gezin staat onder druk en de financiële zorgen nemen toe.

Een lokaal bestuur beschikt niet over alle hefboomen om deze problemen aan te pakken maar kan wel belangrijke initiatieven nemen om de druk voor gezinnen te verlichten, zoals het inzetten op het versterken en faciliteren van een lokaal geïntegreerd gezinsbeleid.

Deel 2: Wonen, werken, leven en ontmoeten in Diksmuide

Hoofdstuk 3: Wonen

3.1. Gebouwen, woongelegenheden en gronden

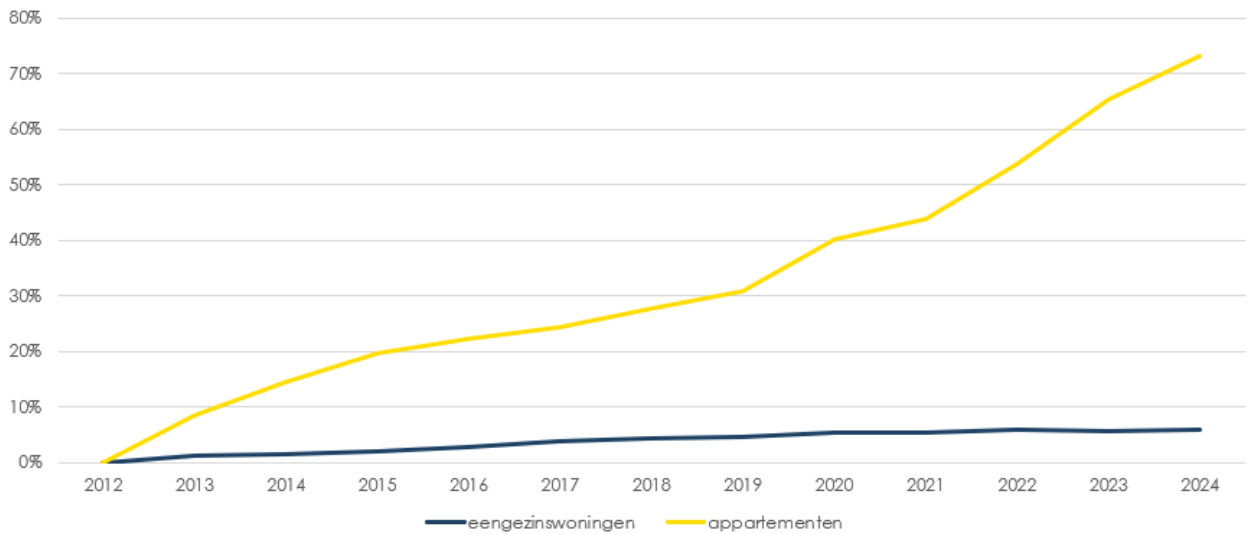
Op 1 januari 2024 telde Diksmuide 8.447 woongelegenheden (wooneenheden in diverse soorten van gebouwen, zoals eengezinswoningen, appartementen, handelshuizen, scholen kerken, overheidsgebouwen, vakantiewoningen,...)). Dat aantal is met 6% toegenomen sinds 2018 en ligt in lijn met de evolutie in West-Vlaanderen en het Vlaams Gewest. Van alle woongelegenheden is 83,2% een individuele woning en 16,8% een appartement.

	Diksmuide	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
Procentuele groei aantal woningen (2018-2024)	6%	5,9%	6%
Aandeel eengezinswoningen (2024)	80,2%	62,6%	64,9%
Aandeel appartementen (2024)	19,8%	37,4%	35,1%
Aandeel huurders (t.o.v. huishoudens met gekende eigendomstitel) (2024)	29,5%	30,6%	30,7%

Bron: provincies in cijfers

Diksmuide kent een lager aandeel appartementen, maar het aantal appartementen is de laatste jaren wel sterk toegenomen (+73% sinds 2012).

Procentuele groei van het aantal woningen volgens woningtype

Bron: provincies in cijfers

80,2 % van de woongelegenheden in Diksmuide is in eengezinswoningen te vinden. Binnen deze categorie is de open bebouwing het meest populair, maar ook halfopen bebouwingen zijn vaak voorkomend.

	Diksmuide
gesloten bebouwing	25,7%
halfopen bebouwing	29,9%
open bebouwing	43,4%

Bron: Provincies in cijfers

We merken een trend dat Diksmuide een hogere leegstand kent dan de gebruikelijke 3% leegstand. Uit de studieopdracht '*operationeel kader voor een kwalitatieve woon- en leefomgeving voor het bestaande weefsel van Diksmuide*' komt als vaststelling naar voor dat in 2022 10,4% van de wooneenheden niet als hoofdverblijfplaats werd gebruikt. In totaal waren er 854 wooneenheden waarvan de potentiële wooneenheid niet benut werd. Als de vergunningen voor nieuwbouw hetzelfde tempo houden, zal het woonoverschot in 2040 gestegen zijn tot minstens 27,1% van de woningen.

Uit de vaststellingen van deze studie blijkt ook dat vooral nieuwe woningen in het centrum niet altijd gepaard gaan met nieuwe huishoudens. Slechts 46% van de nieuwe wooneenheden in het centrum gaan gepaard met een netto stijging van het aantal huishoudens, tegenover 93% in de dorpen. Nochtans wint het centrum van Diksmuide aan populariteit bij de Diksmuidelingen.

De "schuldige" van de hogere leegstand in het centrum is de demografie: in de stadskern is meer dan een kwart van de bewoners 65 jaar of ouder waardoor er meer inwoners sterven dan dat er nieuwe geboren worden. Daarenboven wonen heel wat van deze oudere inwoners nog alleen in een verouderend huis, als ze overlijden komt het verouderde huis leeg te staan. Door een steeds ruimer aanbod aan nieuwe instapklare woonentiteiten met relatief betaalbare prijzen, is de renovatie van een ouder huis minder aantrekkelijk en blijft het huis leegstaan.

Een groot aandeel van de gebouwen in Diksmuide (36,2%) is gebouwd voor 1946. Dit is sterk boven het Vlaams (23,4%) en West-Vlaams (23,1%) gemiddelde. Grote renovaties blijken volgens de Woonwinkel West door een verandering in consumptiepatronen en tijdsbestedingen minder in trek bij de bevolking. Instapklare woningen genieten de voorkeur.

Diksmuide telt in oktober 2025 363 onbebouwde percelen die woningen en aanverwante functies toelaat. In de cijfers zijn ook de woonreservegebieden inbegrepen. Nieuwe regelgeving zorgt ervoor dat deze maar kunnen aangesneden worden als de gemeenteraad het gebied 'vrijgeeft'.

3.2. Huur- en koopwoningen

Van de 7.485 huishoudens met een gekende eigendomstitel was in 2024 70,5% eigenaar van hun woning en 29,5% huurder. Vooral jonge gezinnen (77,8% van alle gezinnen met gezinshoofd tussen 18 en 24 jaar, 38,8% van alle gezinnen met een gezinshoofd tussen 25 en 34 jaar), alleenstaanden (44,5% van alle alleenstaanden) en gezinnen waarvan de referentiepersoon een vreemde nationaliteit had bij geboorte, huren de woning waarin zij wonen.

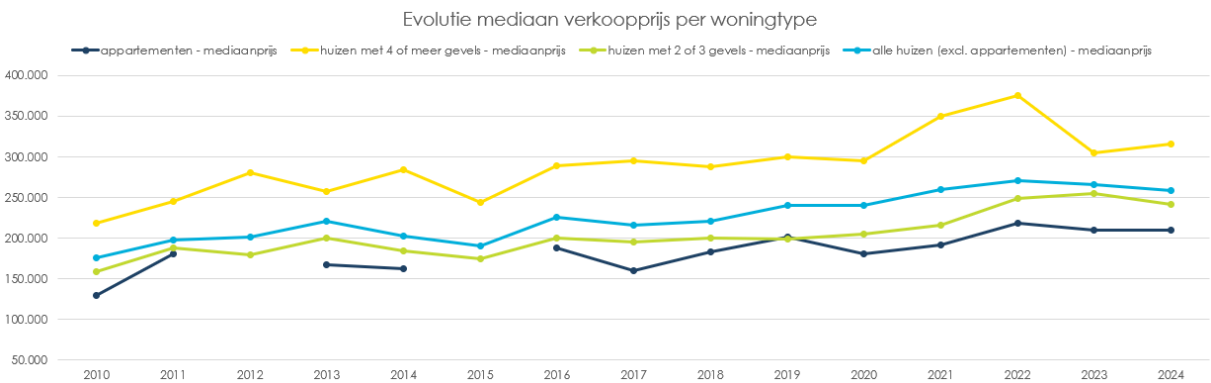
Het vinden van een gepaste huurwoning is voor sommige doelgroepen zeer moeilijk door discriminatie, taalbarrières, laag beschikbaar resterend inkomen, grootte van het gezin. Zij hebben niet of heel moeilijk toegang tot de private huurmarkt, maar ook sociale huisvesting biedt niet altijd een oplossing.

3.2. Betaalbaarheid woningaanbod

	Diksmuide	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
Mediaan prijs huis in open bebouwing (2024)	315.000	400.000	413.000
Mediaan prijs huis in gesloten / halfopen bebouwing (2024)	240.925	260.000	300.000
Mediaanprijs appartement (2024)	210.000	242.500	250.000

Bron: provincies in cijfers

De prijzen van koopwoningen en bouwgrond zijn in de periode 2020-2022 sterk gestegen. In de periode 2023-2024 is de prijs terug lichtjes gezakt. De prijsstijgingen volgen de economische logica. De vastgoedprijzen in Diksmuide liggen nog steeds opvallend lager dan het Vlaams gemiddelde.

Bron: Provincies in Cijfers

Een eenduidige definitie van betaalbaarheid ontbreekt, maar de 30% norm wordt vaak gehanteerd (woonquote). Het uitgangspunt is dat gezinnen die meer dan 30% van hun gezamenlijk inkomen uitgeven aan de huur of aan afbetaling, in de problemen dreigen te komen met hun andere uitgaven. Betaalbaarheidsproblemen komen meest voor op de private huurmarkt, 11% van de huishoudens komt daar boven de 30% norm. Bij afbetalende eigenaars is dit slechts 8%.

	Eigenaar	Huurder	Totaal
meer dan 30%	8%	35%	11%
minder of gelijk aan 30%	92%	65%	89%
Totaal	100%	100%	100%

Bron: Gemeente-stadsmonitor (2023)

Belangrijk is dus dat een groot percentage van de inwoners van Diksmuide die eigenaar zijn van de woning zijn uitgaven kan beperken tot minder dan 30% van het huishoudelijk budget. We merken hier sinds 2017 wel een dalende trendlijn. In 2023 hadden 4% inwoners betalingsmoeilijkheden qua wonen, dit ligt onder het Vlaams gemiddelde.

3.3. Sociaal woningaanbod

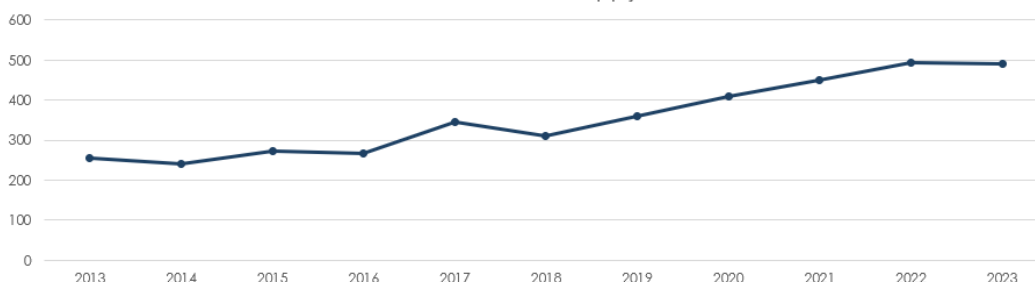
Het bindend sociaal objectief werd meer dan gehaald in Diksmuide. Onze ratio van totaal gerealiseerd en gepland sociaal huuraanbod (t.o.v. BSO) staat op 2,96 terwijl dit maar 1 moet zijn om aan het opgelegde aantal sociale huurwoningen te voldoen. Diksmuide telde op 1 januari 2024 486 sociale huurwoningen. Daarnaast stonden er op 31 december 2023 ook nog eens 491 unieke gezinnen op een wachtlijst van een sociale huisvestingsmaatschappij, dit is 6,5% van het aantal huishoudens.

	Diksmuide	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
Aantal sociale huurwoningen (2013-2023)	+12,9%	+16,3%	+12,3%
Aandeel huishoudens in sociale huurwoning (2024)	5,7%	5,5%	5%

Bron: provincies in cijfers

De laatste jaren was er een stijgende trend van het aantal gezinnen dat op een wachtlijst van een sociale huisvestingsmaatschappij staat. In 2023 stagneerde dit. In totaal hebben in 2024 1.190 kandidaat-huurders/eigenaars Diksmuide opgegeven als voorkeursgemeente. Sinds eind juni 2023 vormen alle sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren één woonactor met maar één speler per gemeente, de woonmaatschappij. Voor Diksmuide is dit de woonmaatschappij Ijzer en Zee.

Evolutie kandidaat-huurders sociale huisvestingsmaatschappij / woonmaatschappij

Bron: provincies in cijfers

3.4. Woningkwaliteit en energiezuinigheid

Om de woonkwaliteit op de huurmarkt te bewaken, werden er de afgelopen vijf jaar 411 woningkwaliteitsonderzoeken uitgevoerd in Diksmuide. In de periode 2020-2024 werden 74 entiteiten ongeschikt en/of onbewoonbaar verklaard en 119 conformiteitsattesten uitgereikt. De kwaliteit van de woningen op de eigenaarsmarkt is volgens gegevens van de Woonwinkel West beter dan deze op de huurmarkt.

Een woning is energiezuinig als 3 van de 4 volgende voorzieningen aanwezig zijn in de woning: isolatie dak, isolatie muren, dubbel glas en energiezuinige ketel. Een woning is energierecupererend als minstens 1 van de volgende voorzieningen aanwezig is: groendak, zonnepanelen, zonneboiler, warmtepomp. We volgen hier de Vlaamse percentages. Ook hier is de evolutie inzake hernieuwbare energie quasi uitsluitend op de eigenaarsmarkt in ontwikkeling.

IMPACT

Als lokale beleidsmaker kun je mee het woonbeleid sturen en aanpassen aan de maatschappelijke behoeften en evoluties. Het is niet alleen zaak om bijkomende woningen te voorzien, maar ook het soort woningen dat er moeten komen en de locatie ervan zijn belangrijk. Ook de betaalbaarheid en duurzaamheid van woningen kan lokaal gestuurd worden.

Een woonbeleid voor Diksmuide gericht op alle doelgroepen kan rekening houden met volgende items:

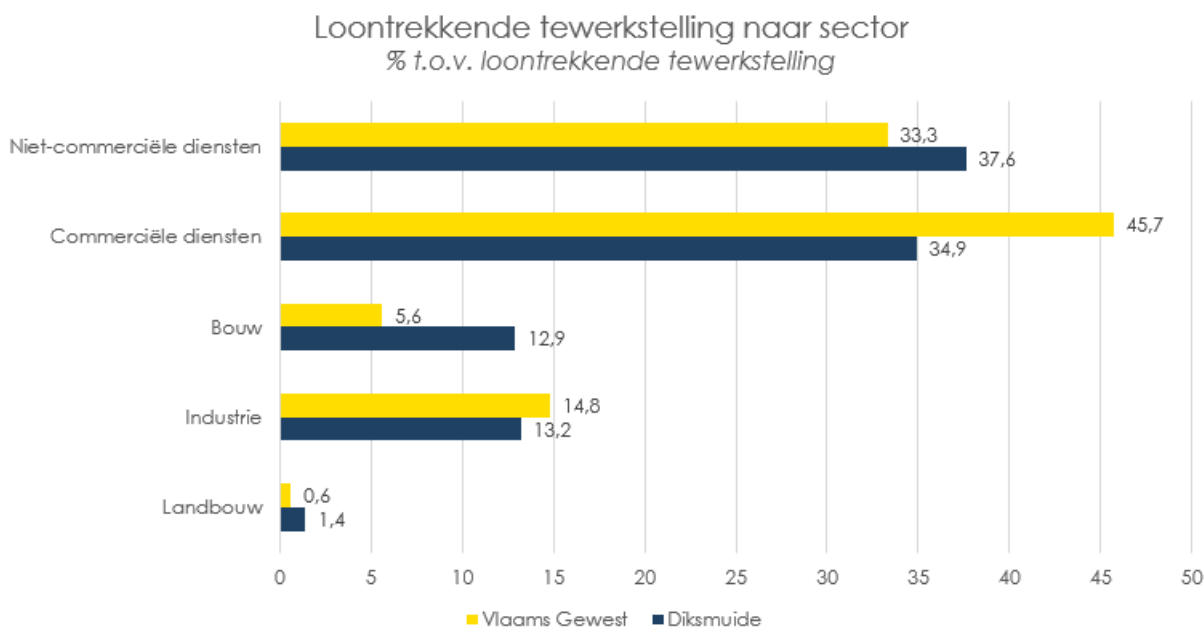
- Voorzien in bijkomende woongelegenheden voor kleine gezinnen, alleenstaanden en koppels.
- Aantrekken van tweeverdieners (bijv. betaalbare en beschikbare bouwgronden).
- Een duurzaam en flexibel woonpatrimonium bekomen door aanpasbaar bouwen te promoten in het kader van levenslang wonen.
- Kwaliteitseisen voor (huur)woningen op te leggen.
- Renovatie van sterk verouderde woningen stimuleren.
- Een ruimtelijke woonvisie op maken die rekening houdt met leefbaarheid van de kernen
- Tegengaan van verlinting en verspreide bebouwing in buitengebieden.
- Promoten van energiezuinig wonen door het gebruik van hernieuwbare energie en isolatie voor (huur)woningen te stimuleren.

Hoofdstuk 4: Werken en verdienen

4.1. Vraag en aanbod op de arbeidsmarkt

Op 1 januari 2023 telde Diksmuide 7.212 arbeidsplaatsen waarvan 5.470 loontrekkende jobs verspreid over 544 vestigingen. Van deze jobs zijn 3.088 jobs voltijds, 2.095 deeltijds en 313 speciaal (interim, seizoensarbeid). Vrouwen zijn duidelijk oververtegenwoordigd bij de deeltijdse banen. Sinds 2019 zijn er 300 loontrekkende jobs bijgekomen.

De relatieve verdeling van de loontrekkende jobs over de verschillende hoofdsectoren zag er in 2023 uit als volgt:

Bron: provincies in cijfers

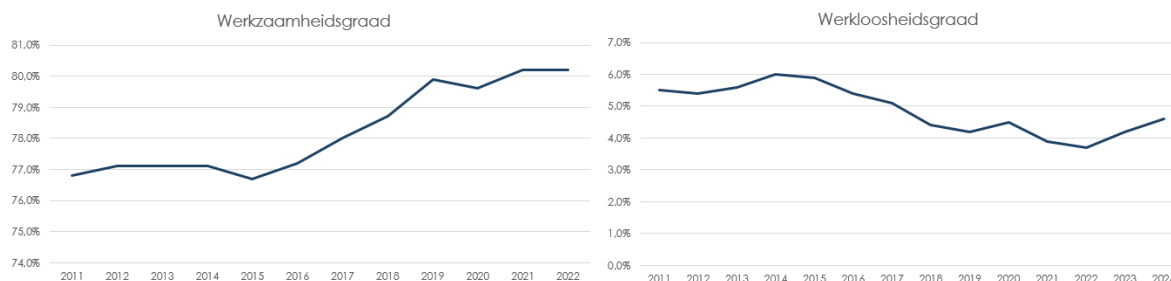
	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Werkzaamheidsgraad 20 – 64 jaar (2022)	80,2%	78,8%	76,6%
Activiteitsgraad (2022) <i>Aantal beroepsbevolking / totale bevolking op arbeidsleeftijd</i>	76,6%	76,1%	74,6%
Werkloosheidsgraad 18 – 64 jaar <i>Werkzoekenden zonder werk (2022)</i>	3,1%	4,3%	5,7%
Aandeel loontrekkenden (2022) <i>t.o.v. werkenden</i>	77,5%	78%	82,9%
Aandeel zelfstandigen (2022) <i>t.o.v. werkenden</i>	22,5%	22%	17,1%
Jobratio (2023) <i>Aantal jobs per 100 inwoners</i>	73,1%	75,7%	74,1%
Spanningsratio (2024) <i>Het aantal werkzoekenden t.o.v. het aantal openstaande vacatures</i>	2	2,1	3,6
Pendelsaldo (2023)	-1005	-24.980	-149.004

Bron: provincies in cijfers

De bevolking in Diksmuide is zeer actief: de werkzaamheids- en activiteitsgraad is hoger dan het Vlaams gemiddelde en er zijn gemiddeld minder werkzoekenden zonder werk. Daarnaast kent Diksmuide ook een hogere ondernemersgraad.

Van de 2.697 zelfstandigen in 2024 waren 1.750 onder hen zelfstandigen in hoofdbezigheid, 621 zelfstandigen in nevenbezigheid en 326 zelfstandigen actief na pensioen. De zelfstandigen in hoofdbezigheid zijn voornamelijk werkzaam in de commerciële diensten (53,4%), landbouw (22,9%) en bouw (12,7%).

In de periode 2011 – 2022 is de werkzaamheidsgraad gestegen en de werkloosheidsgraad gedaald. De afgelopen twee jaar is de werkloosheidsgraad echter opnieuw licht gestegen.

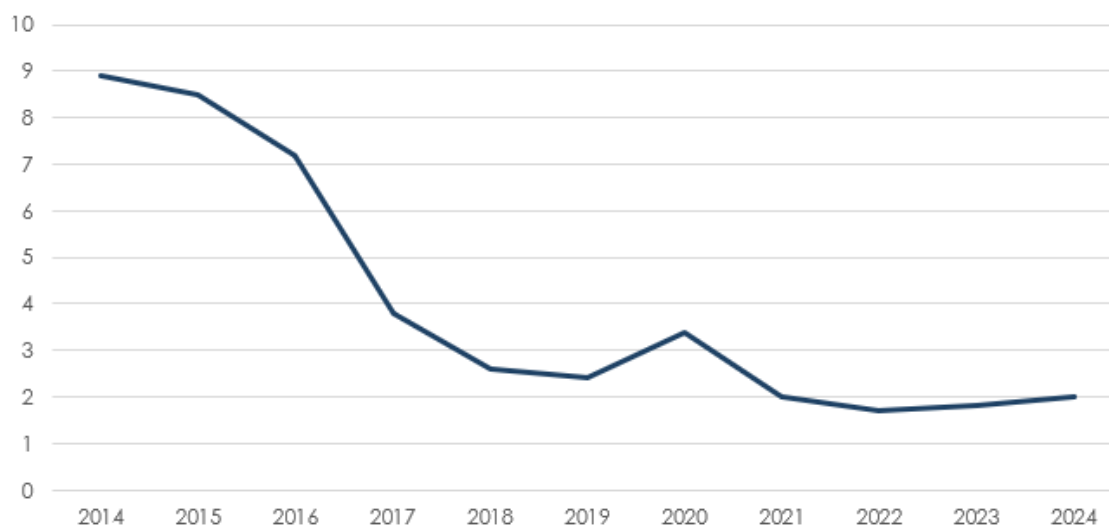
Bron: Provincie in Cijfers

Alhoewel Diksmuide een klein economisch centrum is, stellen we een negatief pendelsaldo vast, meer inwoners gaan in een andere gemeente werken dan omgekeerd. Van alle loontrekkende inwoners van Diksmuide, werkt 31% in de eigen gemeente. De anderen gaan voornamelijk werken in Veurne, Oostende en Brugge. De inkomende pendelaars komen voornamelijk uit Houthulst, Kortemark en Koekelare.

In de loop van 2024 ontving de VDAB 739 vacatures voor Diksmuide voornamelijk voor onderwijs (250), maatschappelijke dienstverlening (161), openbare besturen (89) en zakelijke dienstverlening (64). Begin 2025 waren 155 vacatures nog niet ingevuld.

Tot slot is er in Diksmuide ook sprake van een krappere wordende arbeidsmarkt. In 2024 bedroeg de spanningsratio (het aantal werkzoekenden t.o.v. het aantal openstaande vacatures) 2 terwijl deze in 2014 nog 8,9 bedroeg.

Evolutie spanningsratio (2014 - 2024)

Bron: Provincies in Cijfers

IMPACT

Lokale bedrijven en ondernemingen ervaren net zoals het lokaal bestuur de gevolgen van de krapte op de arbeidsmarkt. Vacatures worden steeds moeilijker ingevuld. Vooral de zorgsector en het onderwijs hebben te kampen met deze moeilijke zoektocht. Ook technische en onderhoudsmedewerkers zijn bijna niet te vinden, net als hoger opgeleide profielen.

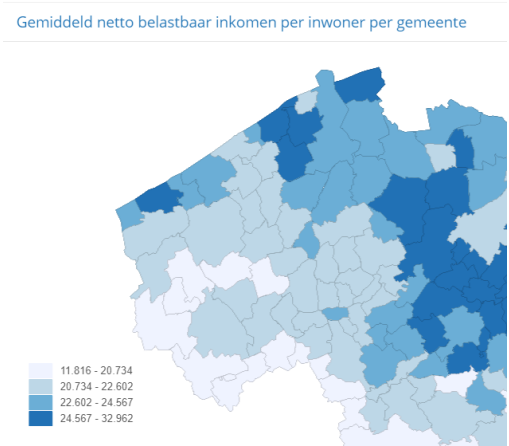
De nood aan werknemers is groot, zeker met een vergrijzend personeelsbestand en de komende pensioneringsgolven. Het activeren en opleiden van de niet-actieve maar wel arbeidsgeschikte beroepsbevolking vormt een uitdaging voor beleidsmakers op alle niveaus.

4.2. Inkomen

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner is de afgelopen jaren gestegen, toch is dit in Diksmuide lager dan gemiddeld. Buurgemeenten Houthulst, Lo-Reninge en Alveringem kennen een nog lager gemiddeld inkomen.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner (2022)	€ 21.409	-	€ 23.487
Inwoners die genieten van verhoogde tegemoetkoming in ziekteverzekering (t.o.v. inwoners in ziekteverzekering) (2024)	19,9%	20,1%	17,4%

Bron: provincies in cijfers

Bron: Statbel (2022)

IMPACT

Doordat het gemiddeld inkomen per inwoner lager is, liggen de ontvangsten uit de aanvullende personenbelasting (APB) en opcentiemen Onroerende voorheffing per inwoner ook lager dan gemiddeld. Dit heeft een impact op de inkomsten van de stad. Om tot dezelfde financiële draagkracht te komen als andere steden en gemeenten kent Diksmuide een hogere aanslagvoet op de APB en opcentiemen Onroerende voorheffing.

Hoofdstuk 5: Zorg, welzijn en armoede

5.1. Kinderopvang

Op 1 januari 2025 beschikte Diksmuide over 234 vergunde opvangplaatsen. In Diksmuide zijn er hierdoor per 100 kinderen tussen 0 en 3 jaar 49,91 vergunde plaatsen. In West-Vlaanderen is dit gemiddeld 51,86 plaatsen, in Vlaanderen 45,66 plaatsen. Van de 234 vergunde opvangplaatsen zijn er 132 plaatsen in een groepsopvang, 73 in een gezinsopvang en 29 in een groepsopvang samenwerking. Alle plaatsen werken met een inkomenstarief (bron: opgroeien).

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Aantal opvangplaatsen voor kinderen van 0 tot 2 jaar per 100 kinderen (2024)	47,3	49,6	43,9
Opvangplaatsen buitenschoolse opvang per 100 kinderen 3-11 jaar (2024)	15,0	12,0	8,3

Bron: provincies in cijfers

De beschikbare capaciteit in de kinderopvang ligt in Diksmuide in lijn met de gemiddeldes. De stad heeft geen eigen aanbod in de opvang van baby's en peuters. Door privé-initiatieven wordt toch een redelijk hoog aanbod voorzien, maar de wachtlijsten lopen sterk op. Het lokaal loket kinderopvang ondersteunt jonge ouders bij het vinden van opvang op maat.

We bieden geen buitenschoolse opvang (BOA) aan in eigen beheer, maar we zetten, naast het voorzien van zeer veel vrijetijdsmogelijkheden op woensdagnamiddag, na schooluren en in vakanties door de vrijetijdsdiensten, sterk in op het uittekenen van een lokaal BOA-beleid. We zitten qua buitenschoolse opvang ruim boven de gemiddeldes.

IMPACT

Door het inzetten op kwalitatieve kinderopvang kan het lokaal bestuur de druk voor gezinnen verlichten. Het lokaal bestuur heeft de regierol kinderopvang baby's en peuters waardoor het eigen klemtonen kan leggen en sturend zijn op het kinderopvangaanbod en de kwaliteit ervan. Het regisseren van ruimere opvangmogelijkheden kan een belangrijke voorwaarde zijn in het aantrekken van jonge gezinnen.

Ook het opnemen van onze regierol voor een geïntegreerd, toegankelijk en betaalbaar aanbod van buitenschoolse opvang en activiteiten voor alle kinderen zorgt enerzijds voor speel- en ontplooiingsmogelijkheden voor kinderen, maar zorgt er ook voor dat ouders werk en gezin vlotter kunnen combineren.

5.2. (Ouderen)zorg en welzijn

In 2024 zijn er in Diksmuide per 100 65-plussers 4,9 plaatsen in een woonzorgcentrum en 1,4 plaatsen in een assistentiewoning. In Vlaanderen zijn er respectievelijk gemiddeld 5,7 en 2,5 plaatsen per 100 65-plussers.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
65 – 79 jaar (t.o.v. inwoners) (2024)	15,3%	18,8%	15,3%
80+ jaar (t.o.v. inwoners) (2024)	7,4%	7,8%	6,1%
65 – 79 jaar in 2040 (t.o.v. inwoners) (2024)	15,3%	18,9%	15,3%
80+ jaar in 2040 (t.o.v. inwoners) (2024)	7,1%	7,7%	6,2%
Erkende lokale dienstencentra (2024)	2	1	1 (gemiddeld)

Capaciteit WZC (aantal bedden) (2024)	193	180	291
Aanbodratio WZC Aantal bedden per 100 65+ ers	4,9	5,7	5,7
Capaciteit DVC (aantal) (2024)	1	1	1
Aanbodratio assistentiewoningen per 100 inw. 65+	1,4	2,7	2,5
Gepresteerde uren gezinszorg per inwoner 65+ jaar (2021)	12,9	11,1	9,0
Gepresteerde uren dienstencheques per inwoner 65+ jaar (2024)	17,0	17,7	16,3

Bron: Provincies in Cijfers

Het aanbod en de dienstverlening voor ouderenzorg is gemiddeld uitgebouwd maar volstaat vandaag. We hebben een woonzorgcentrum voor 103 bedden (waarvan 3 in kortverblijf) in eigen beheer, naast het private aanbod in de regio. De aanbodratio bedden in een WZC ligt lager dan gemiddeld. Het aanbod aan assistentiewoningen ligt een stuk lager dan gemiddeld.

Het aantal gepresteerde uren gezinszorg per inwoner bij 65+'ers en het aantal gepresteerde uren dienstencheques per inwoner (65+) liggen in Diksmuide hoger dan gemiddeld in Vlaanderen.

De lokale dienstencentra Ten Patershove (stad) en de Klaproos (vzw Cassiers) vormen een ontmoetingsplaats voor jong en oud. De LDC's bieden diensten, cursussen, clubwerking en extra activiteiten zoals dorpsrestaurants en soep op de stoep om ontmoeting te stimuleren. Diksmuide is ook actor inzake noodopvang en seniorenwoningen, maar heeft geen thuiszorg in eigen beheer.

Het dagverzorgingscentrum van vzw Cassiers in Vladslo biedt een oplossing voor wie thuis wil blijven wonen, maar niet constant op de nodige hulp kan rekenen. Daarnaast is er binnen Diksmuide ook een aanbod voor mensen met een (vermoeden van) beperking zoals Duin en Polder en De Lovie.

Vanuit Ten Patershove wordt sterk ingezet op vrijwilligerswerk. Daarnaast worden ook linken gelegd naar en samengewerkt met diverse zorgactoren, welzijnsverenigingen en -organisaties. Hieruit ontstaan mooie en warme initiatieven zoals Bar Biezonder.

IMPACT

Diksmuide lijkt al voor een stuk gewapend om de toenemende vergrijzingsgolf op te vangen door het hoge aanbod van bedden in de WZC en het uitgebreide gamma aan dienstverlening op het grondgebied. Maar ook hier vormt het uitgestrekte grondgebied een uitdaging.

De werking van de lokale dienstencentra bieden een antwoord op de vergrijzing, het langer thuis kunnen blijven wonen, maar ook op de vereenzaming. Initiatieven die ontmoeting stimuleren en bevorderen, die linken leggen tussen diverse doelgroepen en hulpvragen zullen in de toekomst aan belang winnen.

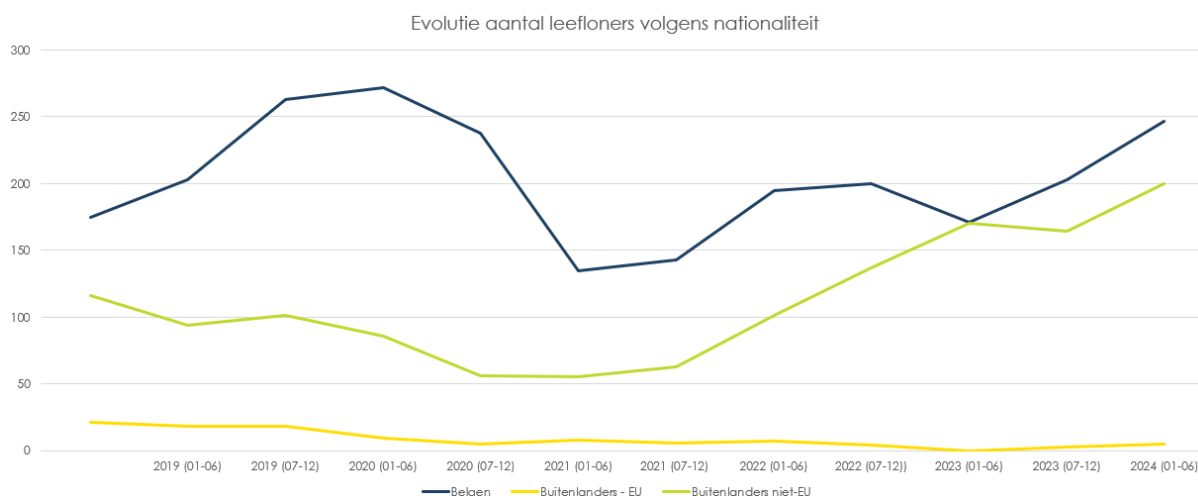
5.3. Armoede

De sociale problematieken zijn gelijkaardig aan elders in Vlaanderen. In Diksmuide hebben minder mensen recht op een leefloon t.o.v. de referentieregio en het Vlaams Gewest. Al zien we een duidelijke groei in het aantal leefloners.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Kansarmoede-index (2023)	15,2%	-	12,4%
Leefloners per 1.000 inwoners (2024)	4	3,8	6,4

Bron: Provincies in Cijfers

Bron: stat.mi-is.be

Armoede is meer dan een beperkt inkomen, het is een netwerk van sociale uitsluitingen op verschillende levensdomeinen die met elkaar verweven zijn zoals onderwijs, werk, vrijetijdsbesteding, huisvesting en gezondheid. Jaar na jaar stijgt de kansarmoede index van kinderen tussen 0 en 3 jaar in Diksmuide (berekend door Kind en Gezin). Deze index wordt berekend op basis het maandinkomen van het gezin, de opleiding van de ouders, het stimulatie-niveau van de kinderen, de arbeidssituatie van de ouders, de huisvesting en de gezondheid. De kansarmoede-index ligt in Diksmuide hoger dan gemiddeld in Vlaanderen.

Alleenstaanden en éénoudergezinnen worden hard getroffen door de inflatie en stijgende energieprijzen. Zij zijn financieel de meest kwetsbare groep in onze samenleving. Daarbij kent Diksmuide ook een hoger percentage inwoners met een verhoogde tegemoetkoming in de ziekteverzekering (zie gegevens onder luik inkomen). Dit wordt vaak gebruikt als criterium om bepaalde voordelen te bekomen zoals het kansentarief binnen de UiTPAS. Maar ook de middenklasse krijgt het financieel moeilijker door de inflatie door overbestedingsschulden. Het is voor hen immers niet altijd evident om hun bestedingspatroon en levensstandaard aan te passen. De drempel voor deze groep is hoog waardoor ze soms te lang wachten om de stap naar budget- en schuldhulpverlening te zetten.

Verder worden de cliëntsituaties in de schuldbemiddeling ook steeds complexer door bijkomende randproblematieken (slechte huisvesting, verslavings- en psychische problematieken). Bij verschillende doelgroepen (jongvolwassenen, ouderen, nieuwkomers) is er een gebrek aan administratieve en digitale vaardigheden. Werken aan verzelfstandiging verloopt moeilijk wat leidt tot lange en intensieve trajecten.

De mindere toegankelijkheid van bepaalde actoren in sociale hulp en dienstverlening is een trend die zich ook post-corona blijft doorzetten. Veel diensten zitten enkel in grotere steden, sommige diensten werken wel met zitdagen maar deze zijn eerder beperkt. Dit zorgt voor een verhoogde werkdruk bij de hulpverleners van het sociaal huis die de vragen proberen op te vangen.

De snelle digitalisering van diensten zorgde voor een toename van digitale tools maar niet voor een verbetering van de digitale vaardigheden van inwoners. Uit de barometer digitale inclusie van de Koning Boudewijn stichting blijkt dat in 2023 40% van de bevolking digitaal kwetsbaar was. Naast de 5% niet-gebruikers had 35% van de Belgen zwakke digitale vaardigheden. Door de oprichting van Digibank regio Diksmuide werken we acties uit om de digitale uitsluiting bij inwoners te vermijden. In het kader daarvan evolueerde de bib naar een kennis- en informatiecentrum met o.a. de uitwerking van een Digipunt.

Tot slot zien de medewerkers van het sociaal huis steeds meer cliënten met een verslavingsproblematiek van alcohol of andere drugs. Vooral het druggebruik is de afgelopen jaren sterk gestegen. Dit betreft niet langer jongeren maar ook 30-plussers die steeds meer en zwaardere drugs nemen.

IMPACT

Het lager gemiddeld inkomen gecombineerd met de gevolgen van de huidige inflatie leiden tot multi-problematieken waar diverse beleidsdomeinen door geïmpacteerd worden, vooral op vlak van kwalitatieve huisvesting, medische en psychische hulpverlening en maatschappelijke dienstverlening. Beleidsmakers zijn best bewust van de opkomst van centrumstedelijke problematieken met een nood aan adequate en toegankelijke hulpverlening.

Hoofdstuk 6: Vrije tijd en onderwijs

6.1. Vrijtijdsbesteding

Het vrijetijdsaanbod in Diksmuide is goed uitgerust op vlak van sportvoorzieningen. In 2023 waren er 3,1 sportclubs per 1.000 inwoners, in 2019 waren dit er 5,4 per 1.000 inwoners. Dit is wel nog steeds iets hoger dan het Vlaamse aanbod van 2,9. We organiseren kampen voor jongeren en voorzien speelpleinwerking als actor en regisseur. In de bibliotheek hebben we 475,7 exemplaren per 100 inwoners en kan iedereen terecht. In ons cultuurcentrum kunnen mensen genieten van een voorstellingsaanbod die voor iedereen wat biedt. We hebben immers per 1.000 inwoners 12,1 activiteiten podiumkunsten en 6,9 activiteiten cultureel erfgoed. In de Westhoek is dit respectievelijk 6,1 en 6,9 activiteiten. We organiseren tot slot ook een 40-tal evenementen voor onze inwoners en bezoekers per jaar.

De verschillende vrijetijdsdiensten bieden een ruim aanbod voor een kwaliteits- en betekenisvolle vrijetijdsbesteding. Dit biedt inwoners opnieuw kansen op ontmoeting wat op zijn beurt eenzaamheid tegengaat en de sociale cohesie versterkt. Naast het aanbod van de stad is er ook het aanbod vanuit professionele organisaties en het rijke verenigingsleven. Naast professionals zijn er dus ook veel vrijwilligers aan de slag in deze sector.

De ontmoetingscentra in Woumen, Esen, Beerst, Keiem, Leke, Pervijze, Vladslo, Diksmuide en Oostkerke bieden inwoners de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten in de buurt. De OC's werden in 2024 in totaal 1.941 keer gehuurd. Deze worden het meest gehuurd door Diksmuidse verenigingen (1.452 reservaties). Aan de OC's van Pervijze, Keiem en Leke is ook een dorpsbibliotheek verbonden die één keer per week voor drie uur de deuren opent.

De samenleving wordt steeds diverser, het aanbod cultuur en vrije tijd dient daarop afgestemd te worden zodat elk van de verschillende (nieuwe) doelgroepen toegang heeft tot een interessant aanbod cultuur en vrije tijd. De vrijetijdsdiensten werken daarom ook samen met het Sociaal Huis om drempels voor deelname aan activiteiten te verlagen en zo een bijdrage te leveren aan de sociale inclusie.

Wat de financiële drempel betreft, werkt de stad met de UiTPAS, een voordeelkaart voor vrije tijd. Elke inwoner kan met de UiTPAS punten sparen en voordelen bekomen. Inwoners met een laag inkomen genieten daarbovenop van een kortingstarief. Op 31 december 2024 beschikte 20,16% van de inwoners van Diksmuide over een UiTPAS. Van alle pashouders heeft 57,9% recht op het kortingstarief, 42,1% kan de kaart enkel als spaarkaart gebruiken. We merken dat meer mensen met kansentarief deelnemen aan lokale activiteiten, vakantiekampen en culturele voorstellingen. In 2024 kwamen er voor het eerst meer pashouders zonder kortingstarief bij dan pashouders met kortingstarief, dit is vrij uitzonderlijk en toont aan dat de pas geen stigmatiserende "armoedepas" is. Op 31 oktober 2024 waren 58 verenigingen aangesloten op de UiTPAS.

Tot slot dient cultuur en vrije tijd ook voldoende bereikbaar te zijn. Uit een bevraging bij Diksmuidse ouders in het voorjaar van 2023 blijkt dat vervoer een duidelijk knelpunt is. Het meest georganiseerde vrijetijdsgebeuren is immers terug te vinden in het centrum. Zij zijn dan ook vragende partij voor meer activiteiten nabij de (dorps-)scholen.

IMPACT

Het vrije tijdsaanbod is ook een belangrijke factor om jonge gezinnen aan te trekken. Jongere generaties vinden een locatie bij activiteiten en hobby's die zich buitenshuis afspelen belangrijker dan een groot huis met grote tuin.

Het wordt belangrijk om de tevredenheid van de burgers op vlak van sport- cultuur en vrijetijdsbeleving hoog te houden en te voldoen aan de veranderende verwachtingen en diversiteit aan doelgroepen. En dit in een klimaat waarin investeringen onder druk komen te staan. Dit in eigen beheer, maar ook via samenwerkingen. Daarnaast zijn betaalbaarheid en toegankelijkheid van het aanbod beleidsuitdagingen.

6.2. Onderwijs

Er is een uitgebreid onderwijsaanbod in Diksmuide. Diksmuide telt 8 basisscholen (2 gemeentescholen met vestigingen in Esen, Keiem, Leke en Beerst, 1 gemeenschapsschool met vestiging in Diksmuide en 5 scholen katholiek basisonderwijs met samen 8 vestigingen in Pervijze, Vladslo, Beerst, Woumen, Diksmuide en Nieuwkapelle). Daarnaast telt het ook 2 basisscholen buitengewoon onderwijs, 2 scholen secundair onderwijs (1 gemeenschapsschool en 1 katholieke school met elk 2 vestigingen) en 2 scholen voor volwassenonderwijs. Er is in Diksmuide ook 1 kunstacademie. Op 30 september 2025 telde Kadens 674 leerlingen muziek en woord en 115 leerlingen beeld (via de Kunstacademie Poperinge in de vestigingsplaatsen in Diksmuide).

Scholen groeien steeds meer naar "een brede school", een school die veel bredere functies heeft dan alleen maar onderwijs. Zo zijn er in samenwerking met de sportdienst, Kadens en de kunstacademie Poperinge in sommige scholen sport, muziek- en beeldlessen na school en wordt de infrastructuur soms ter beschikking gesteld voor verenigingen in de buurt. Op die manier zetten scholen in op het multifunctioneel gebruik van de onderwijsinfrastructuur. Dit vergroot de kans voor alle kinderen (ook uit de dorpen) om kennis te maken met sport en cultuur.

In het schooljaar 2023-2024 liepen 2.892 inwoners van Diksmuide school in een school die gefinancierd of gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid: 1.577 in het basisonderwijs en 1.148 in het secundair onderwijs. Daarnaast waren er ook nog 121 kinderen ingeschreven in het buitengewoon basisonderwijs en 46 jongeren ingeschreven in het buitengewoon secundair onderwijs. Zij vertegenwoordigen 7,1% van de leerlingen basisonderwijs en 3,9% van de leerlingen secundair onderwijs.

Van alle leerlingen basisonderwijs wonend in Diksmuide, gaat 84,8% naar school in Diksmuide. De andere leerlingen die wonen in Diksmuide, stromen voornamelijk uit naar Koekelare, Houthulst, Nieuwpoot en Kortemark. Het merendeel van alle leerlingen in de basisscholen in Diksmuide (80%) wonen ook in Diksmuide. De andere wonen vnl. in Houthulst. Van alle leerlingen secundair onderwijs wonend in Diksmuide, gaat 65,2% naar school in Diksmuide. De andere leerlingen stromen voornamelijk uit naar Veurne, Kortemark en Torhout.

Om kinderen zoveel mogelijk gelijke kansen te geven, krijgen scholen een extra pakket lestijden en extra werkingsmiddelen voor kinderen die aan bepaalde gelijke kansenindicatoren voldoen. De onderwijs kansarmoede-indicator (OKI) maakt een optelsom van de risicokenmerken (laagopgeleide moeder, schooltoeslag, andere thuistaal, buurt) gedeeld door het aantal leerlingen en ligt tussen 0 en 4. Hoe hoger de OKI-waarde, hoe groter de kans op kansarmoede.

De OKI van de Diksmuidse kinderen in het gewoon basisonderwijs is 0,57 en 0,71 van de leerlingen die gewoon voltijds secundair onderwijs volgen. Beide scores liggen lager dan de score in West-Vlaanderen. De OKI varieert ook sterk tussen de verschillende onderwijsvormen. In de B-stroom en het BSO is er een hogere gemiddelde kansarmoede.

In het schooljaar 2023-2024 hadden 27 leerlingen van het gewoon voltijds secundair onderwijs een schoolse vertraging van twee of meer jaar. Het gaat om 2,5% van de Diksmuidse leerlingen, in West-Vlaanderen is dit 3%. Verder was in dat schooljaar 2,9% van de leerlingen in het gewoon voltijds secundair onderwijs een zittenblijver. Zittenblijven is een belangrijke reden waardoor een leerling schoolse achterstand kan oplopen. Hoe meer schoolse achterstand een leerling oploopt, hoe meer kans hij heeft om de school vroegtijdig te verlaten. In het schooljaar 2022-2023 hebben 19 Diksmuidse jongeren de school vroegtijdig verlaten.

Het onderwijs kent een groeiend aantal leerlingen die als thuistaal niet het Nederlands hebben. Voor het basisonderwijs betreft dit 8% van de leerlingen, voor het secundair onderwijs 5,1% (schooljaar 2023-2024). Dit heeft op zijn beurt weer een impact op vroegtijdige schoolverlaters. Van de leerlingen die als thuistaal niet het Nederlands hebben stopt 50% vroegtijdig met school. Voor leerlingen die wel Nederlands als thuistaal hebben is dit 8,7% (schooljaar 2021-2022).

In het academiejaar 2023-2024 waren 697 inwoners van Diksmuide als student ingeschreven voor een opleiding in het Vlaams hoger onderwijs. Van alle inschrijvingen is 42,0% een inschrijving aan een universiteit, in West-Vlaanderen is dit 43,5%. Het hebben van een diploma hoger onderwijs is een belangrijke beschermende factor tegen (kans)armoede.

Tot slot waren er in het schooljaar 2023-2024 523 Diksmuidelingen ingeschreven in het volwassenenonderwijs. Dat zijn er 30,36 per 1.000 inwoners, in West-Vlaanderen waren dat er 37,14 per 1.000 inwoners.

IMPACT

De ruime toegang tot diverse onderwijsinstellingen geeft Diksmuide een troef om jonge gezinnen aan te trekken in de gemeente. De instroom van leerlingen uit buurgemeenten toont aan dat Diksmuide ook op gebied van onderwijs een centrumstad is.

Het onderwijs ervaart dan ook zelf meer centrumstedelijke problematieken. We ervaren zelf een groeiende vraag naar opvoedingsondersteuning. Met o.a. de katrol en onderwijscheques biedt het lokaal bestuur dergelijke (financiële) ondersteuning aan ouders en leerlingen. Verder merken we ook een grotere nood aan voor- en naschoolse opvang. Het aanbod is beperkt omdat het moeilijk is om vrijwilligers te vinden.

Deel 3: De Diksmuidse economie

Hoofdstuk 7: Economische bedrijvigheid en detailhandel

De oppervlakte voor bedrijvigheid is 92,8% volzet, wat een aandachtspunt is. Diksmuide groepeert de bedrijvigheid in de bedrijvenszones Heernisse (70 ha) en Kaaskerke (26 ha). Er is slechts beperkte ruimte om bijkomende bedrijvigheid te voorzien op korte termijn. Gezien de bebouwde oppervlakte laag is, kunnen er kansen bestaan om bestaande ruimte te converteren in bedrijfsoppervlakte.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Oppervlakte voor bedrijvigheid (2023) (t.o.v. bebouwde oppervlakte)	12,7%	12,6%	15,5%
Bezettingsgraad van bedrijventerreinen (2025)	92,8%	89,6%	87,4%

Bron: Provincies in Cijfers en gemeentemonitor

De stijging van het aantal actieve ondernemingen zet zich door. Het economisch weefsel van Diksmuide werd in 2024 vormgegeven door 2.350 btw-plichtige ondernemingen (versus 2.051 in 2020). In 2012 telde de stad nog 1.715 btw-plichtige ondernemingen. In 2024 sprak de ondernemingsrechtbank voor 10 entiteiten in Diksmuide een faillissement uit. De nettogroeiratio van ondernemingen ligt lager dan gemiddeld in het Vlaams Gewest maar wel in lijn met dat van de Westhoek.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Oprichtingsratio	8,2	8,0	10,4
Stopzettingsratio	6,0	6,0	7,5
Netto-groeiratio	2,2	2,0	2,9
Leegstaande handelspanden (excl. verbouw) t.o.v. handelspanden)	14,0%	9,3%	9,4%

Bron: Provincies in Cijfers (2023)

In 2024 realiseerden de ondernemingen in Diksmuide (Arr.) een omzet van 4,024 miljoen euro en investeerden ze samen voor 135 miljoen euro in immateriële vaste activa, terreinen en gebouwen, installaties, machines, uitrusting, meubilair en rollend materieel.

In het voorjaar van 2024 telde Diksmuide 396 handelspanden. Het aantal handelspanden is in de afgelopen tien jaar met 5,5% gedaald, in 2014 waren er immers nog 419 handelspanden. Desondanks is de totale winkelvloeroppervlakte (winkels) met 2,3% gestegen, van 34.563 m² in 2014 tot 35.371 m² in het voorjaar van 2024. De winkelvloeroppervlakte kende in 2021 immers een sterke groei door de opening van de nieuwe handelszone Esenweg.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Winkels per 1.000 inwoners (2024)	8,2	8,5	5,9
Winkelvloeroppervlakte per 1.000 inwoners (2024)	2.053,3	1.941,1	1.648,4
Horecazaken per 1.000 inwoners (2024)	4,1	5,8	3,6

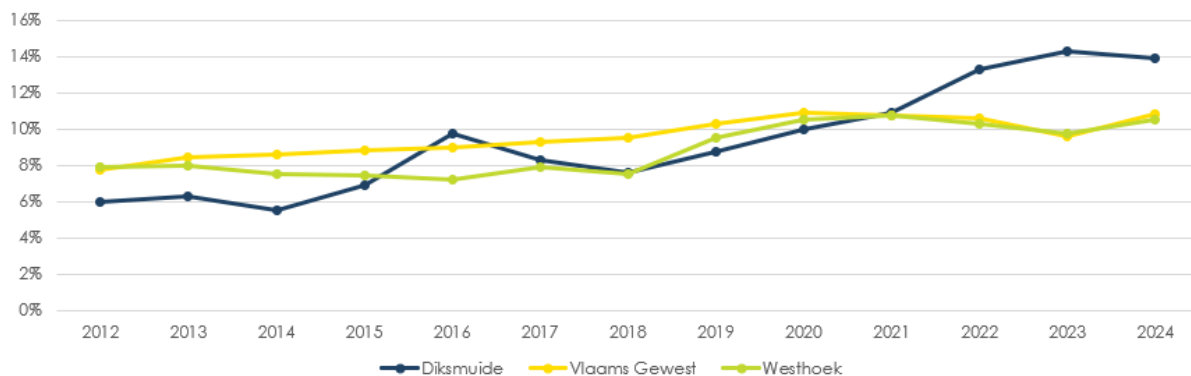
Bron: Provincies in Cijfers en gemeentemonitor

Met 8,2 winkels en 2.053,3 m² winkelvloeroppervlakte per 1.000 inwoners doet Diksmuide het beter dan het Vlaams gemiddelde van 5,9 winkels en 1.648,4 m² winkelvloeroppervlakte.

De samenstelling van de handelspanden bestaat in het najaar van 2024 voor 35,0% uit winkels, 21,5% uit horeca en 32,7% uit consumentgerichte diensten. Daarnaast staat 10,8% van de handelspanden leeg, dit is een toename met 8,4% sinds 2014. Ook in West-Vlaanderen staat een groter aantal panden leeg: van 7,5% in 2014 naar 10,5% in 2024.

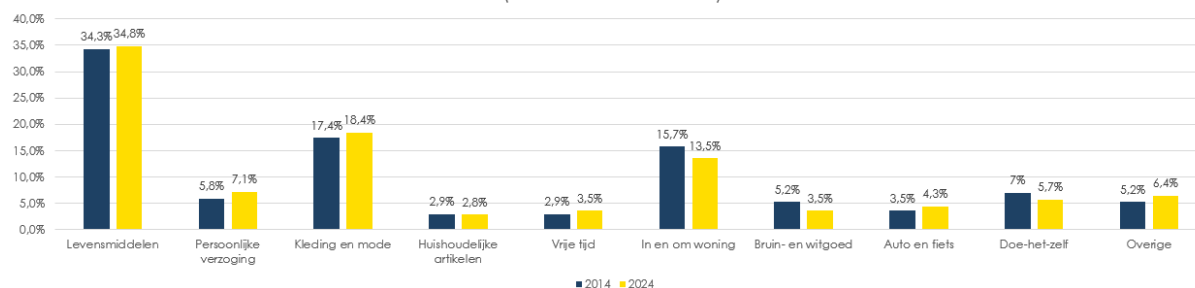
Evolutie leegstaande handelspanden (t.o.v. handelspanden)

Bron: Provincies in Cijfers

In onderstaande grafiek wordt de samenstelling van het winkelaanbod weergegeven en vergeleken tussen 2014 en 2024. In totaal telde Diksmuide in 2014 172 winkels, in het najaar van 2024 waren dat er 141.

Evolutie van het aandeel van de verschillende branches (t.o.v. het aantal winkels)

Bron: Provincies in Cijfers

IMPACT

Ondernemers worden met diverse uitdagingen geconfronteerd (regelgeving, technologie en innovatie, milieu en duurzaamheid, krapte op de arbeidsmarkt, ...). De stad kan niet op al deze uitdagingen een antwoord bieden, maar kan hen binnen haar mogelijkheden op diverse vlakken ondersteunen. Het verder inzetten en uitwerken van een ondernemersvriendelijk klimaat en beleid kan een bijdrage leveren aan een groeiende en veerkrachtige economie.

Eén van de voornaamste bedreigingen voor Diksmuide is leegstand waardoor de aantrekkelijkheid van de stad vermindert. Het is dus zaak deze trend te keren door een sturend beleid, onder meer door de opmaak van een gemeentelijke verordening. De effecten van het strategisch commercieel plan moeten in kaart gebracht worden.

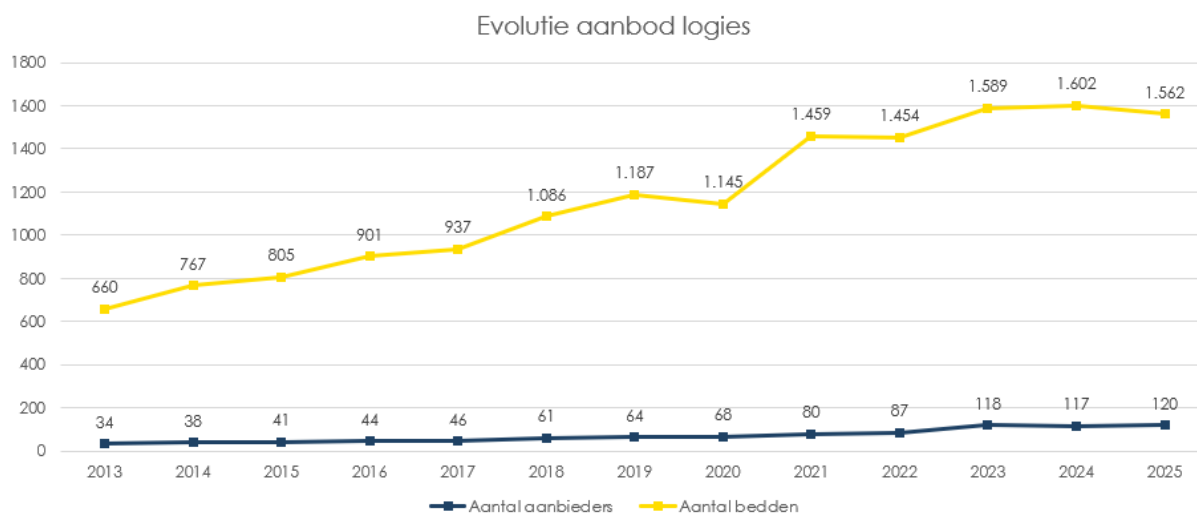
Niet enkel de detailhandel verdient de nodige aandacht, maar ook de andere sectoren. Een gedegen studie en ruimtelijke analyse kan aangewezen zijn om meer oppervlakte voor bedrijvigheid te creëren.

Hoofdstuk 8: Toerisme

Toerisme is een belangrijke troef van Diksmuide. De stad wordt meer en meer een aantrekkingspool voor rust en natuur. Landschapsbeleving en de beleving op, naast en rond het water staan centraal zonder de dynamiek van het toeristisch centrum en het oorlogsverhaal in te perken. Toeristen komen vooral naar Diksmuide om te genieten van wat het landschap en de natuur te bieden hebben.

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aanbod logies in Diksmuide weer. We merken sinds 2016 een grote groei aan aanbieders van vakantiewoningen, vooral huizen op het platteland en voormalige hoeves krijgen een nieuwe toeristische functie. Sinds enkel jaren is er ook een ferm gegroeid aanbod aan vakantiewoningen in de binnenstad. In mei 2025 beschikt Diksmuide over:

- Vier hotels met samen 69 kamers en 190 bedden
- 25 B&B's met samen 107 kamers en 320bedden
- 89 vakantiewoningen goed voor 905 bedden
- Een sport / groepslogie met 120 bedden
- Twee kampeer- en bivakterreinen met losse plaatsen, goed voor 36 staanplaatsen of 144 slaapplaatsen

Bron: eigen gegevens dienst toerisme

De gemiddelde bezetting van deze logies bedraagt in 2025 31%. In vakantiewoningen is er een lagere bezettingsgraad dan hotels en gastenkamers.

Naast het verblijfstoerisme speelt ook het dagtoerisme een belangrijke rol. Het aantal dagtoeristen is moeilijk te tellen. De dienst toerisme mocht in 2024 10.899 bezoekers ontvangen op de dienst. We zien dat dit aantal daalt, de toerist doet steeds meer beroep op eigen infokanalen. De top van betalende bezienswaardigheden het museum aan de IJzer en de Dodengang zagen vooral in de herdenkingsperiode heel veel bezoekers met een absolute piek in 2014 met respectievelijk 146.093 en 189.794 bezoekers. Door het einde van de herdenkingsperiode en corona is dit teruggevallen naar beiden 48.990 (restaurantjaar) bezoekers in 2024. We zien ook steeds meer (omgevings-)recreanten in onze natuurgebieden, op de wandelroutes, op het water en de fietsnetwerken.

Het Kenniscentrum van Westtoer berekende de werkgelegenheid binnen de toeristische sector in Diksmuide. Volgens hen bracht de toeristische sector in 2024 samen 22.329.720 euro omzet met zich mee, goed voor 250 voltijdse equivalenten. Deze mensen leven uiteraard niet allemaal voltijds en direct van het toerisme. Voor 2/3 is dit als ondernemen of werknemer in een toeristisch bedrijf, anderen verdienen aan het toerisme als toeleverancier.

IMPACT

Diksmuide is en blijft een toeristische trekpleister door de vele troeven die de stad en omgeving bieden. De uitdaging hierbij is blijven vernieuwen en innoveren om aan de veranderende verwachtingen te blijven voldoen zonder aan authenticiteit in te boeten. De samenwerking met de lokale en bovenlokale (zoals Westtoer) partners is daarin onontbeerlijk.

Het is wel zaak om o.a. via nudging toeristen aan te trekken naar het centrum om zo ook daar de lokale economie aan te zwengelen. Dit kan door infrastructurele ingrepen zoals uitgeruste fietsenstallingen en groenaanleg, maar ook door meer subtiele zaken zoals, bewegwijzering en parkeerbeleid.

Een kleinere kanttekening: de lagere bezetting van vakantiewoningen zou kunnen duiden op een fiscaalvriendelijke uitweg om leegstand of belasting op een tweede verblijf te vermijden. De lokale fiscale reglementering kan hierop gescreend worden. Anderzijds merken we dat handelspanden worden omgevormd tot vakantiewoningen. Dit komt de logiescapaciteit ten goede, maar beperkt wel de kansen tot de verdere uitbouw van de detailhandel.

Hoofdstuk 9: Land en tuinbouw

Diksmuide is een echte landbouwgemeente, in 2024 had 89,2% van de totale oppervlakte een bestemming agrarisch gebied. De gebruikte landbouwgrond bestond voor 70,6% uit akkerbouw, 29,3% uit blijvend grasland, 0,1% uit teelt vaste planten en 0,03% uit teelt in serres (cijfers 2023). Voedermaïs, tarwe en aardappelen zijn de populairste vruchten.

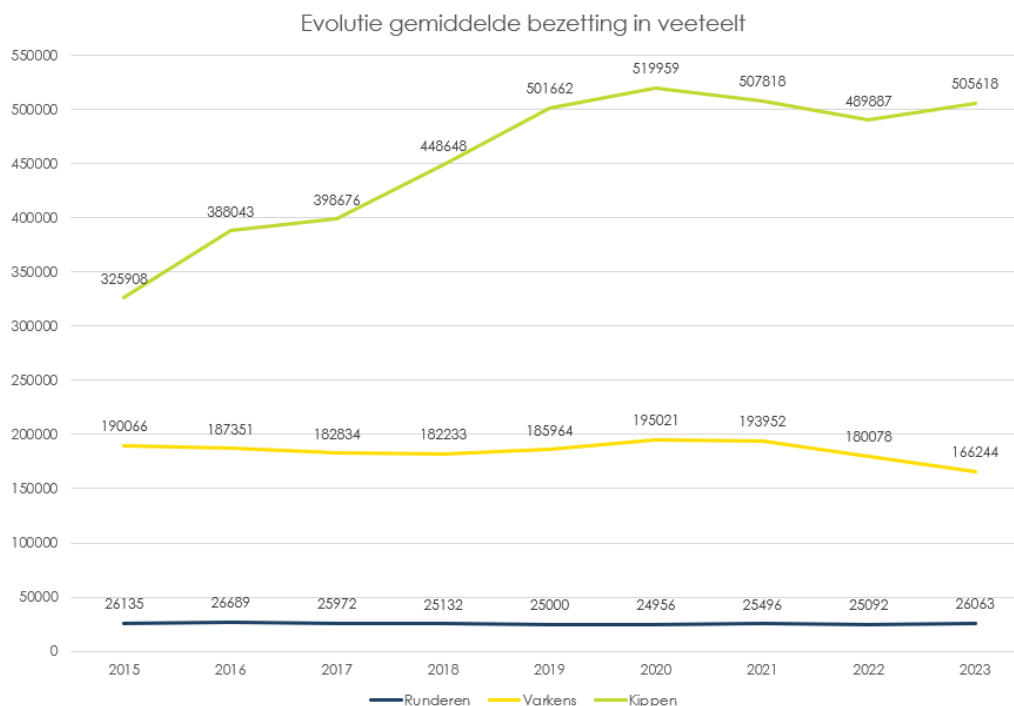
	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Oppervlakte bestemd voor landbouw	89,2%	85,7%	57,6%
Aantal landbouwbedrijven	330	2.771	21.759

Bron: Provincies in Cijfers (2023)

In 2022 waren er in Diksmuide 340 landbouwbedrijven waarvan 9 bio-landbouwbedrijven. In 2001 waren dat er nog 441, het aantal landbouwbedrijven is over de jaren heen dus afgenomen. Al is die afname (17,3%) minder dan in West-Vlaanderen (33,1%) en het Vlaams Gewest 36,8%. Naast Diksmuide zijn er nog vier andere gemeenten met meer dan 300 landbouwbedrijven, in 2001 waren dit er nog 19.

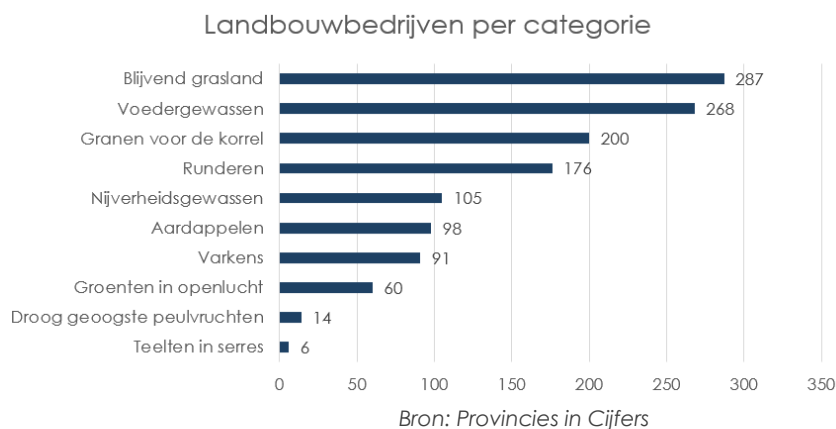
De verwachting is dat het aantal landbouwbedrijven in de komende jaren verder zal afnemen. Bijna 55% van de Belgische landbouwbedrijven wordt namelijk geleid door een 55-plusser en tegelijk is er voor maar liefst 88% van de landbouwers ouder dan 50 jaar geen opvolging. Redenen hiervoor zijn het lage inkomen omwille van de lage voedselprijzen voor landbouwers, de moeilijke toegang tot grond door de hoge grondprijzen en aanwending van landbouwgrond voor bos, woonuitbreiding en industrie en de bedrijfsonzekerheid omwille van de huidige vergunningsregelgeving.

Omwille van schaalvergroting is de daling van het aantal dieren in de intensieve veeteelt (runderen en varkens) in Diksmuide niet evenredig gedaald met het aantal bedrijven in die sector. Wat het pluimvee betreft is er zelfs een stijging van 98,6% in de periode 2011 – 2021.

Bron: Provincies in Cijfers

De 330 Diksmuidse landbouwbedrijven focussen zich op verschillende categorieën binnen de land- en tuinbouw. Een groot aantal landbouwbedrijven heeft een tak akkerbouw: 82% van alle landbouwbedrijven beheert immers blijvend grasland, 77% teelt voedergewassen en 57% teelt graangewassen voor de korrel (cijfers 2022).

Naast de traditionele landbouwbedrijven telt Diksmuide in 2024 ook 14 hoeveproducenten en 10 zorgboerderijen. Binnen het agrobusinesscomplex zijn er 884 loontrekkenden en zelfstandigen tewerkgesteld. Hiervan zijn 189 loontrekkende werknemers tewerkgesteld in industrie en diensten, 77 loontrekkenden in land- en tuinbouw en 618 als zelfstandige.

IMPACT

Het toenemend aantal vrijgekomen hoeves (door stopzetting landbouwactiviteiten) leidt tot een toename van het aantal zonevreemde sites. Vrijgekomen hoeves worden quasi niet heringevuld met een landbouwfunctie. Dit leidt tot bijkomende onttrekking van landbouwgrond aan het landbouwgebied (fenomeen van vertuining). De nieuwe zonevreemde bewoners trachten veelal het maximum uit de zonevreemde mogelijkheden te halen waaruit kan worden afgeleid dat dit vaak om kapitaalkrachtige aanvragers gaat.

Deel 4: Diksmuide, een groene zee

Onze stad is gesitueerd in de verre Westhoek, in vogelvlucht op zo'n 17 km van de zee en wordt doorsneden door de IJzer. In oppervlakte is Diksmuide de grootste gemeente (of stad) van West-Vlaanderen. We hebben naast een stedelijke kern 14 deelgemeentes en een zeer uitgestrekt grondgebied van een kleine 15.500 hectare. Ons landschap is zeer divers en ook kwetsbaar: enerzijds hebben we ons stedelijk weefsel, maar daarnaast ook het open polderlandschap en historisch landschap.

Diksmuide wordt vooral beheerst door landbouw en wordt omringd door eerder stedelijke gebieden zoals Veurne, Nieuwpoort, Oostende, Torhout, Roeselare en Ieper. Diksmuide is een van de meest agrarische gebieden van Vlaanderen met een zeer laag aandeel bebouwde oppervlakte. Diksmuide grenst aan 9 buurgemeenten: Nieuwpoort, Middelkerke, Gistel, Koekelare, Kortemark, Houthulst, Lo-Reninge, Alveringem en Veurne.

Stad Diksmuide is, net als buurgemeenten Veurne en Nieuwpoort, volgens haar uitrustingsgraad een goed uitgerust centrum. Dit betekent dat de beschikbaarheid en bereikbaarheid van onderwijs, zorg, publieke en zakelijke dienstverlening, persoonlijke dienstverlening, horeca, detailhandel, cultuur en recreatie en sport goed is. Koekelare, Gistel, Alveringem, Lo-Reninge en Houthulst scoren minder. Middelkerke en Kortemark scoren zeer goed en goed als gemeente (Bron: studie over de uitrustingsgraad van De Vlaamse gemeenten, 2018).

Hoofdstuk 10: Ruimte in cijfers

In Diksmuide is de bevolkingsdichtheid relatief laag in vergelijking met de Westhoekgemeenten en ook zeer laag in vergelijking met het Vlaams Gewest. In 2024 woonden er in Diksmuide immers slechts 115 inwoners per km² terwijl de bevolkingsdichtheid in West-Vlaanderen 385 inwoners per km² en in het Vlaams Gewest zelfs 504 inwoners per km² bedroeg. Deze lagere bevolkingsdichtheid is het gevolg van het uitgestrekte grondgebied van Diksmuide. 35% van de bevolking leeft in Diksmuide centrum. Het omliggende gebied is zeer dunbevolkt en bestaat voornamelijk uit open ruimte en (een eerder klein aandeel) natuurgebied. Diksmuide centrum is met 2.833 inwoners per km² het dichtstbevolkt, daarnaast halen Esen, Keiem, Beerst, Leke en Woumen de kaap van 100 inwoners per km².

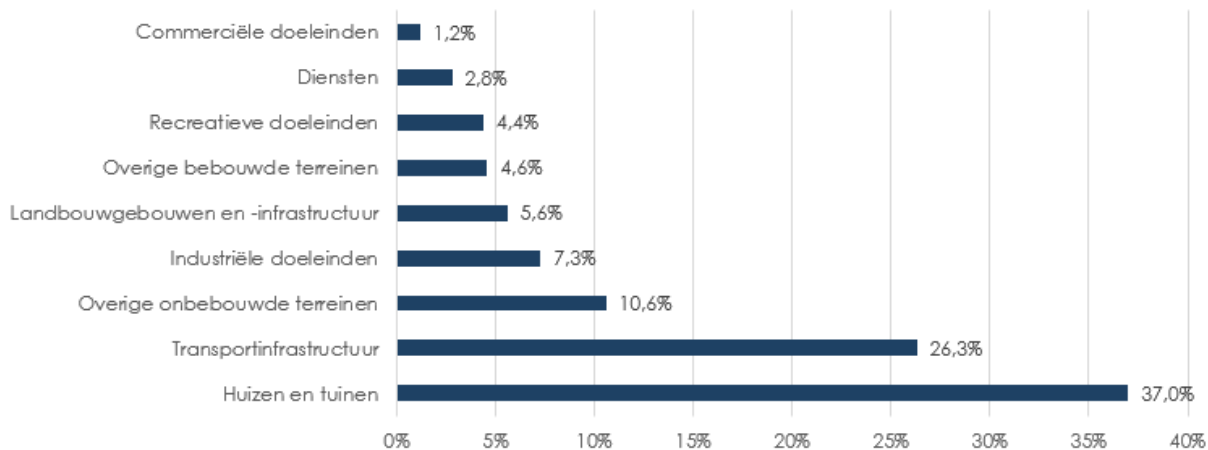
	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Oppervlakte (hectare)	15.073	6.842 (gem.)	4.780 (gem.)
Bevolkingsdichtheid (2025)	115	175	504
Ruimtebeslag* (t.o.v. totale oppervlakte) (2022)	12,4%	16,8%	32,4%
Open ruimte (t.o.v. totale oppervlakte) (2022)	87,6%	83,2%	67,6%
Bebouwde oppervlakte (t.o.v. totale oppervlakte) (2023)	10,6%	14,8%	28,9%

Bron: Provincies in Cijfers en gemeentemonitor

We kennen een lage bebouwde oppervlakte (10,6%) ten opzichte van de referentieregio (14,8%) en als landelijke gemeente een zeer lage bebouwde oppervlakte ten opzichte van het Vlaams gewest (28,9%).

In absolute cijfers is er in de periode 2013-2022 115 ha ruimtebeslag bijgekomen. In die periode verloor Diksmuide zo'n 350 m² of 0,04 ha open ruimte per dag. Diksmuide scoort op dat vlak beter dan het West-Vlaams gemiddelde van 391 m² en slechter dan het Vlaams gemiddelde van 153 m² per dag. Het is de ambitie van Vlaanderen het bijkomend ruimtebeslag te reduceren naar 3 ha per dag tegen 2025 en 0 ha/dag tegen 2040.

Landgebruik binnen ruimtebeslag (2022)

Bron: Provincies in Cijfers

Een belangrijk onderdeel van ruimtebeslag is verharding. Verharding is het afdekken van de bodem met kunstmatige materialen zoals gebouwen, wegen, parkeerterreinen en terrassen. Een hoge graad van verharding leidt tot een groter risico op overstromingen, minder waterinfiltratie en -berging, hitteproblemen in stads- en dorpskernen, minder CO₂-opslag door planten en bodem en een verlies aan biodiversiteit. In 2022 was in Diksmuide 6,8% van de totale oppervlakte verhard. Ook hier scoort Diksmuide een pak beter dan West-Vlaanderen met 14,7% en het Vlaams Gewest met 15,3%. Met de ondertekening van het lokaal energie- en klimaatpact (zie verder) heeft het lokaal bestuur Diksmuide zich geëngageerd om 1m² te ontharden per inwoner tegen 2030. Op 17 oktober 2025 werd in de stad reeds 24.287,45 m² onthard, dit komt neer op 140% van de einddoelstelling.

Diksmuide is met een oppervlakte van 15.440 hectare de grootste gemeente van West-Vlaanderen. Akkers en grasland domineren de invulling van de open ruimte in Diksmuide. Het is dan ook een van de meest agrarische gebieden van Vlaanderen met een zeer laag aandeel bebouwde oppervlakte. We hebben 370 kilometer bermen die door de stad moeten onderhouden en gemaaid worden, 9,385 kilometer hagen op het openbaar domein die door de gemeente moeten onderhouden en gesnoeid worden, net als het onderhoud van 18 begraafplaatsen.

IMPACT

Het uitgestrekte grondgebied van Diksmuide brengt diverse opportuniteiten in kader van het gebruik van open ruimtes als toeristische trekpleisters met zich mee. Anderzijds zorgt deze unieke samenstelling van kleine dorpen en deelgemeenten voor een aantal specifieke aandachtspunten en uitdagingen op vlak van dienstverlening, mobiliteit, woonbeleid, ontmoeting en vrije tijd.

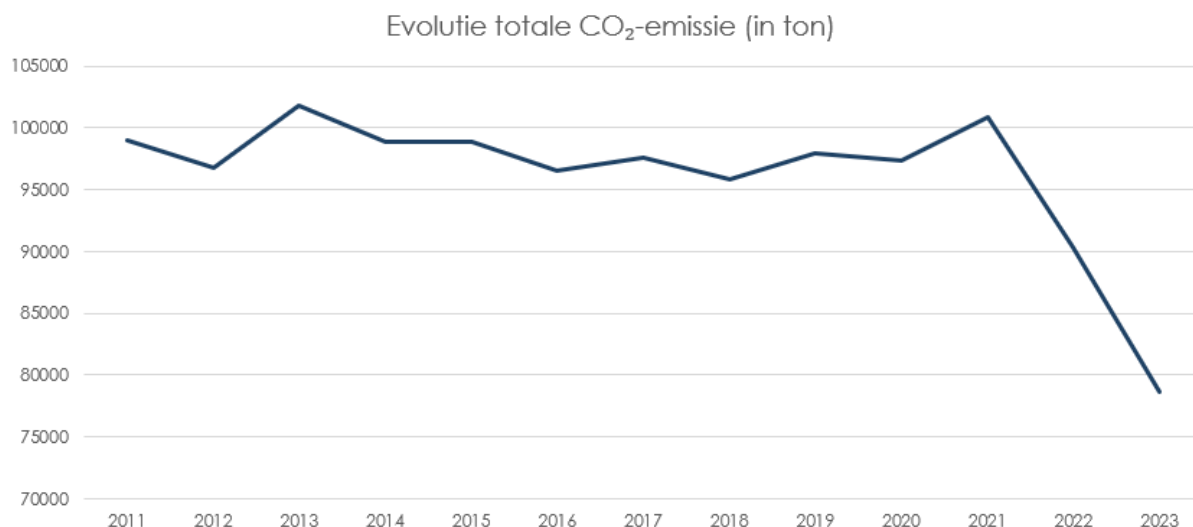
Het landelijke karakter van de stad en bijhorende uitgestrektheid zorgt voor diverse (financiële) uitdagingen op vlak van onderhoud openbaar domein:

- Veel landelijke wegen en een groot wegennet in eigen beheer.
- Een ruim openbaar verlichtingsnet.
- Hoge kosten voor huis-aan-huis-ophaling van afval.
- Intensief bermbeheer door de vele landelijke wegen.
- Ruimen van grachten en bijbehorend afvoer van slib.
- Vele trage wegen die het nodige onderhoud vragen.
- 14 deelgemeenten over een uitgestrekt grondgebied en 1 stedelijke kern.

Hoofdstuk 11: Klimaat en energie

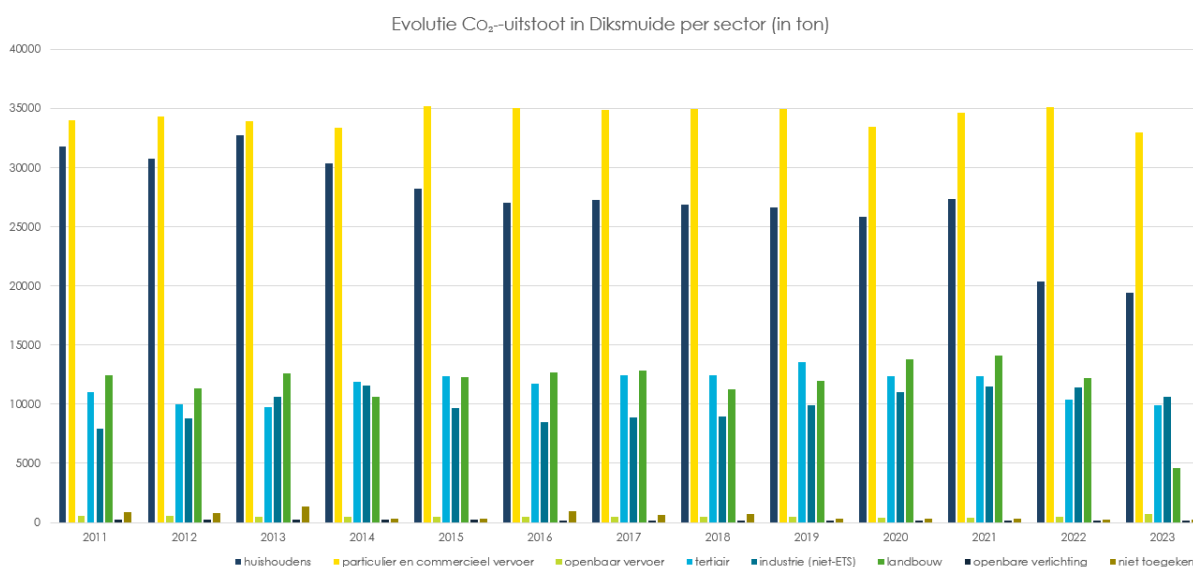
11.1 Klimaat

De CO₂-uitstoot in Diksmuide bleef gedurende enkele jaren redelijk stabiel, na een stijging in 2021 is het sinds 2022 sterk gedaald.

Bron: Provincies in Cijfers

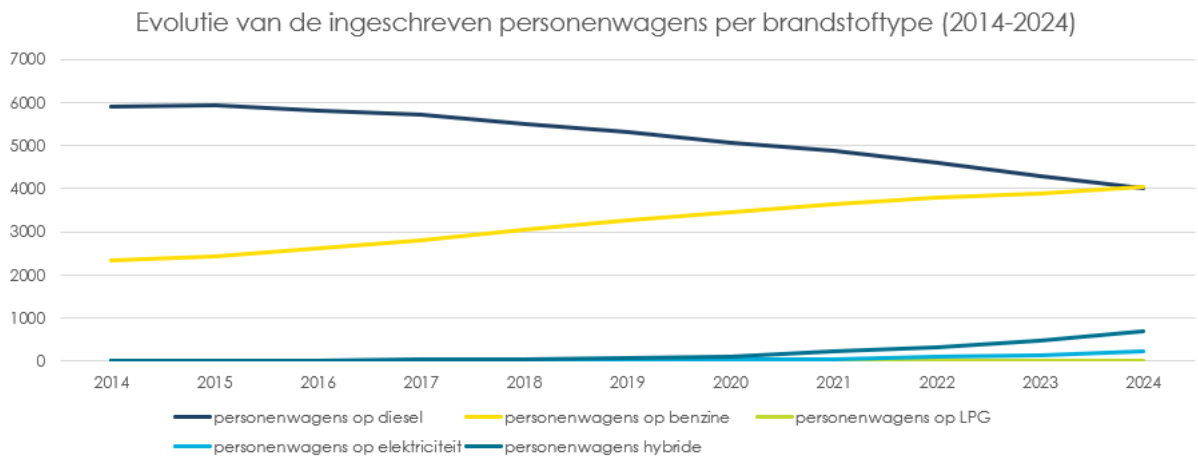
De twee voornaamste sectoren die verantwoordelijk zijn voor de CO₂-uitstoot zijn het vervoer en de huishoudens. Binnen de huishoudens is er een duidelijke daling in de uitstoot waar te nemen, terwijl het vervoer juist een toename laat zien. Deze stijging kan voornamelijk worden toegeschreven aan een aanzienlijk aandeel particulier en commercieel vervoer over de gewestwegen. Gezien het feit dat er aanzienlijke kilometers aan gewestwegen door ons grondgebied lopen, lijkt deze situatie begrijpelijk. Sinds 2022 en vooral in 2023 is er een sterke daling waar te nemen in de uitstoot van de landbouwsector.

Bron: Provincies in Cijfers

Ondanks strengere CO₂-emissienormen voor nieuwe voertuigen en initiatieven zoals de verschuiving naar fietsgebruik, vertoonde de emissie van broeikasgassen door transport toch een stijging vanwege de toegenomen transportvolumes.

Ook de stijging in het aantal personenwagens en de aanschaf van zwaardere voertuigen, zoals SUV's, hebben bijgedragen aan deze toename van uitstoot. Opmerkelijk is dat de adoptie van elektrische en hybride voertuigen pas recentelijk echt is versneld.

Bron: Provincies in cijfers

Vooral binnen de industriële sector is de CO₂-uitstoot aanzienlijk toegenomen. Deze toename is deels te wijten aan de uitbreiding met het industrieterrein Oude Barriere en de kleine handelszone in de Esenweg. De CO₂-uitstoot in de landbouwsector is aanzienlijk gedaald.

Procentuele groei 2023 t.o.v. 2011	Diksmuide	West-Vlaanderen	Vlaams Gewest
Huishoudens	-38,9%	-34,8%	-34,1%
Particulier en commercieel vervoer	-3,2%	-2,7%	-6,2%
Openbaar vervoer	28,3%	23,9%	-19,9%
Tertiair	-10,4%	-21,9%	-19,6%
Industrie (niet-ETS)	34,2%	-15,4%	-19,9%
Landbouw	-63,3%	-42,4%	-23,6%
Openbare Verlichting	-42,6%	-55,4%	-53,4%
CO ₂ -emissie niet toegekend	-73,0%	-29,1%	-51,4%
Totaal	-20,6%	-19,9%	-20,5%

Bron: Provincies in Cijfers

IMPACT

Het lokaal bestuur streeft ernaar om de CO₂-uitstoot van de eigen gebouwen en technische infrastructuur tegen 2030 met 40% te verminderen ten opzichte van 2015. Deze doelstelling is herrekend naar een reductie van 29,3% in vergelijking met het referentiejaar 2019. Binnen het LEKP 2.0 is deze ambitie verder aangescherpt, met als streefdoel een CO₂-reductie van 55%, inclusief een uitbreiding van de eigen mobiliteit.

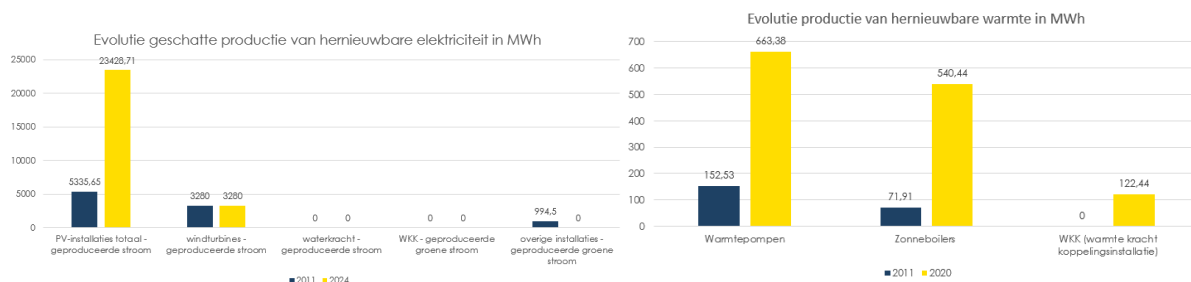
Wij hebben als lokaal bestuur een beperkte impact op de CO₂-uitstoot door mobiliteit, vooral bovenlokale overheden houden de sleutels in handen voor wat betreft de gewestwegen.

11.2 Energie

In 2023 werd ongeveer 28,0% van het totale elektriciteitsverbruik in Diksmuide op een hernieuwbare manier opgewekt. Er is nog aanzienlijke ruimte voor groei in het gebruik van zonnepanelen, aangezien slechts 5,1% van het zonnepotentieel van de daken benut werd op 1 januari 2022.

In Diksmuide staan er twee middelgrote windturbines met een totaal vermogen van 1,60 MW. Als lokaal bestuur participeren we in de intercommunale Efin, zo participeren we mee in bedrijven die energie produceren zoals Luminus, de windmolenparken op zee en een bedrijf dat zonne-energie opwekt. Via deze samenwerking maakt Diksmuide gebruik van hernieuwbare energie die elders is opgewerkt.

Bron: Provincies in Cijfers

Binnen het Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP) voor het centrum is met name in het historische stadsdeel de installatie van zonnepanelen onderhevig aan vergunningsplicht. Bovendien dienen vergunningsaanvragen die binnen het beschermde stadsgezicht vallen ook een advies van Onroerend Erfgoed te verkrijgen. Dit wordt veelal negatief geadviseerd. Recentelijk merken we een lichte versoepeling opgemerkt in de adviespraktijk van Onroerend Erfgoed met betrekking tot dergelijke dossiers.

IMPACT

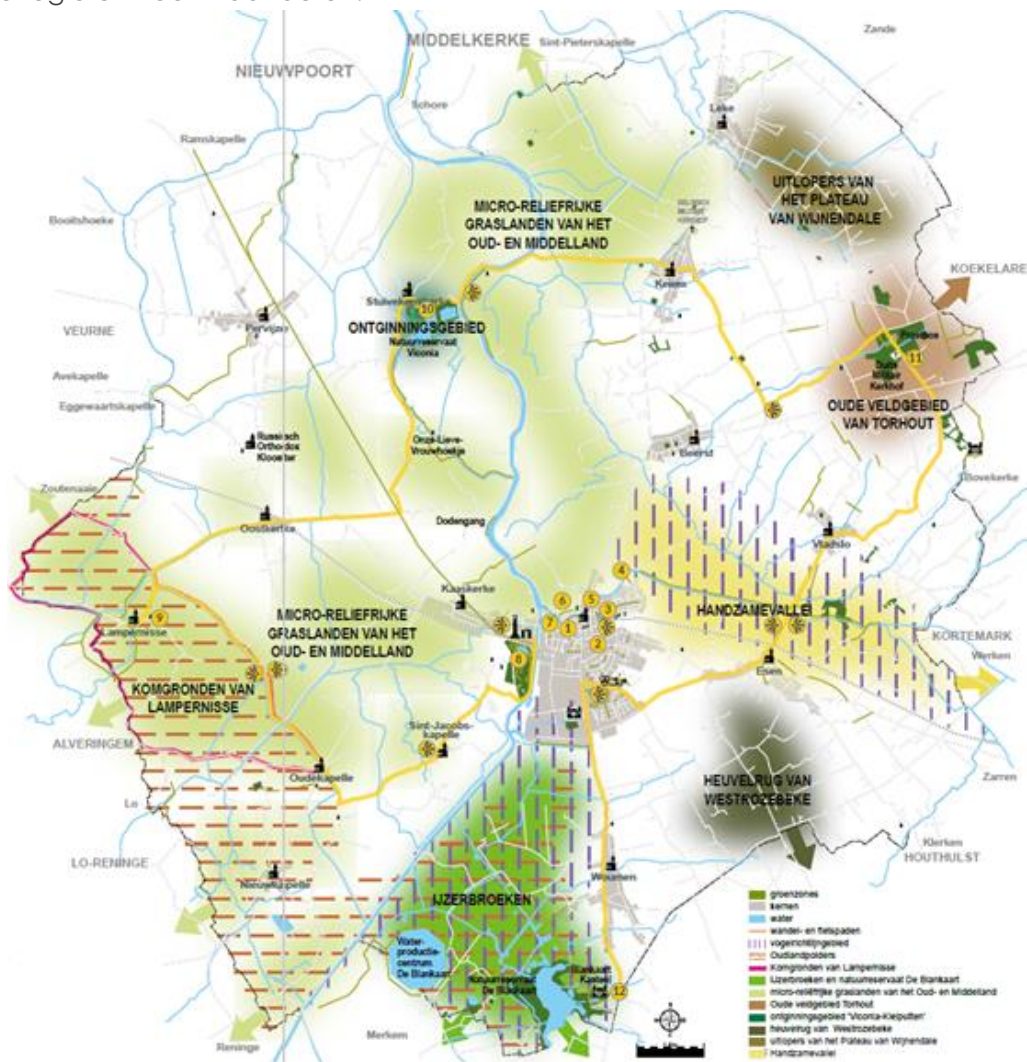
Een ruimtelijke beleidsvisie op hernieuwbare energie (plaatsing van windturbines, zonneparken,...) kan op stadsniveau door lokale beleidsmakers opgemaakt worden of mee gestuurd worden samen met andere bevoegde overheden om de vele belemmeringen weg te nemen. Ook maatschappelijke acceptatie is een aandachtspunt.

Hoofdstuk 12: Groen en natuur

Diksmuide wordt gekenmerkt door een aantal specifiek ruimtelijke aspecten, die het ontstaan en de groei bepaald hebben: de ligging aan de monding van de Handzamevaart in de IJzer, de diversiteit in traditionele landschappen en de ligging op de rand van het poldergebied.

Diksmuide is gesitueerd op de scheidingslijn tussen de Polders en de Zand(leem)streek. In het oosten maakt Diksmuide deel uit van de zandige en de zandlemige gebieden, terwijl het westelijke gedeelte tot de poldergebieden behoort. Deze bodemkundige indeling komt tevens tot uitdrukking in de landschappelijke streken. Er zijn de Kustpolders (westelijk), de Zandstreek (noordoostelijk) en de Zandleemstreek (zuidoostelijk). Deze fysische basisstructuur bepaalt niet alleen de rijk gevarieerde landschaps-ecologische structuur in de regio en Diksmuide, maar ook de landbouw- en zelfs de nederzettingsstructuur.

De IJzer doorkruist Diksmuide in noord-zuidrichting. De vallei van deze rivier is structuurbepalend voor de regio en voor Vlaanderen.

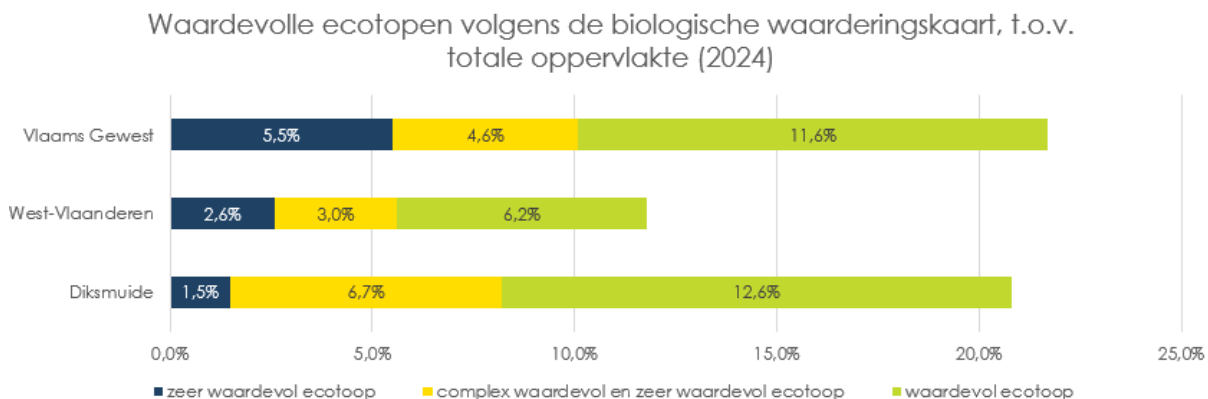

12.1. Groen ruimtebeslag

In Diksmuide is 4,1% van de oppervlakte volgens de ruimteboekhouding ingekleurd als groene bestemming. Het gaat om de bestemming natuur en reservaat, bos en overig groen (parkgebieden, bufferzones, speelbossen, ...). Deze oppervlakte is lager dan West-Vlaanderen (6,8%) en lager dan het Vlaams Gewest (15,5%).

De indicator "groene ruimte binnen het ruimtebeslag" geeft een beeld van onder andere tuinen en ingesloten stukjes groen of onbebouwde ruimte binnen het ruimtebeslag. Deze groene ruimte is belangrijk voor de leefkwaliteit. In 2022 telde Diksmuide 6.274.000 m² groene ruimte of 33,7 % van het ruimtebeslag. In 2013 was dit nog 41,3%. Daarnaast was er in 2021 in Diksmuide 432,74 hectare bomen en 916,90 hectare gras en struiken (niet-landbouw). Dit betekent dat ongeveer 9% van de totale oppervlakte van Diksmuide bedekt is met bomen, gras en struiken (niet-landbouw).

Diksmuide beschikt ook over heel wat biologisch waardevol gebied. Hieronder vallen o.a. de Oudlandpolders in Lampernisse, De Viconiakleiputten en het gebied Ijzer- en Handzamevallei.

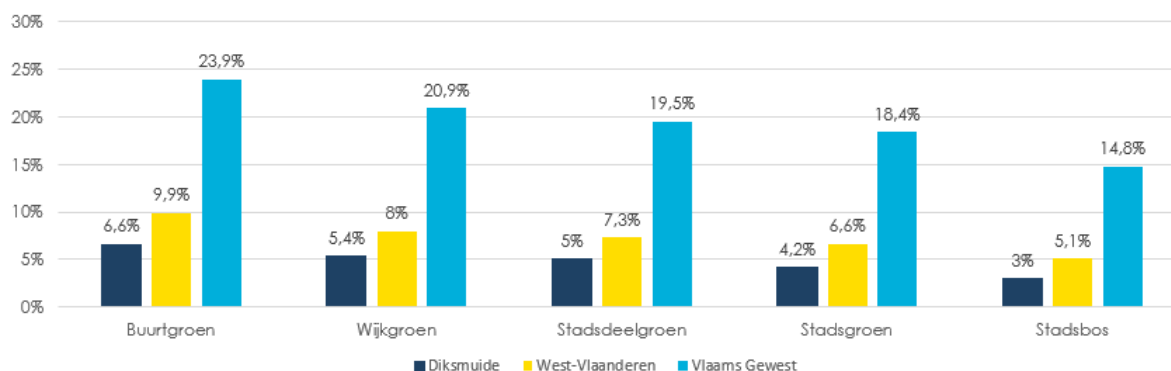
12.2. Groenbestand

Diksmuide beschikt, mede door de passage van twee wereldoorlogen, over een vrij jong bomenbestand van 5.739 hoogstammige bomen (exclusief bomen in de stedelijke parken). Daarnaast bevat het groenpatrimonium 26 ha gazon, anderhalve ha bloemrijke graslanden, ruim drie ha heesters en 9,385km hagen. Diksmuide beschikt over een totaal van 370 km wegbermen of omgerekend ongeveer zo'n 60 ha natuur aan de rand van de weg.

Via het Lokaal Energie- en Klimaatpact (LEKP) heeft Diksmuide zich ertoe geëngageerd om één boom en 0,5 metergeveltuint of haag per inwoner extra aan te planten tegen 2030. Op 17 oktober 2025 werden 1.564 van de 17.337 bomen en 11.250,70 meter haag of geveltuintbeplanting aangeplant, inclusief houtkant. Dit komt neer op 9,02% van het totaal aan te planten bomen en 129% van het totaal extra meters haag of geveltuintbeplanting.

Toegankelijke groene ruimte is belangrijk voor de leefbaarheid en het welzijn van de inwoners. Het is een plaats waar mensen elkaar kunnen ontmoeten in de buurt waardoor het, het sociaal contact bevordert, zorgt voor minder eenzaamheid bij ouderen en ook de sociale cohesie versterkt. De volgende grafiek geeft de oppervlakte toegankelijk groen weer in 2019. Met buurtgroen wordt groen bedoeld met een minimum oppervlakte van 0,2 ha, voor wijkgroen een minimum oppervlakte van 10 ha.

Oppervlakte ingenomen door verschillende types toegankelijk groen,
% t.o.v. totale oppervlakte (2019)

Bron: Provincies in Cijfers

De grafiek toont aan dat het percentage ruimte beschikbaar voor gezinnen om elkaar te ontmoeten en te ontspannen in het groen t.o.v. de totale oppervlakte, in Diksmuide lager ligt dan in West-Vlaanderen en het Vlaams-Gewest. Als de verhouding van het aantal inwoners t.o.v. de oppervlakte toegankelijke groen ruimte bekeken wordt, kent Diksmuide per inwoner meer buurt- en wijkgroen en stadsdeelgroen. Enkel op vlak van stadsbos scoort Diksmuide nog wat minder dan het Vlaamse Gewest.

IMPACT

Het LEKP wil 1 natuurgroenperk (van minstens 10m²) extra per 1.000 inwoners realiseren tegen 2030. Sinds 2021 werden reeds 30 natuurgroenperken extra aangeplant, goed voor het ruimschoots behalen van de doelstelling. Met de uitbreiding van het Vestingspark doen we daar nog een schepje bovenop. Inzetten op toegankelijke groene ruimte is in onze groene zee niet zo moeilijk te verwezenlijken, maar het is een aandachtspunt bij woonprojecten om zo ook jonge gezinnen aan te trekken.

Hoofdstuk 13: Afval

13.1 Huis-aan-huis ophaling

In 2022 schakelde Diksmuide over van de vuilniszak naar een afvalcontainer. Niet iedereen schakelde over, vooral mensen die kleiner behuist zijn kiezen nog voor de klassieke afvalzak. Onderstaande tabel geeft voor de categorie particulieren en tweede verblijvers het aantal aansluitpunten (AP) voor restafval en GFT weer in de periode 01/01/2024 tot en met 31/12/2024:

Omschrijving	Particulier	% Part	2de Verblijver	% 2e verbl	Totaal	% Tot
Totaal AP - Bakken & zakken	8.2528.337	100,00 %	89	100,00%	8.426	100,00%
AP met GFT container(s)	4.441	53,27%	24	26,97%	4.465	52,99%
AP zonder GFT cont	3.896	46,73%	65	73,03%	3.961	47,01%
AP met enkel GFT en geen Rest Cont	232	2,78%	5	5,62%	237	2,81%
AP met Rest container(s)	6.631	79,54%	28	31,46%	6.659	79,03%
AP zonder Rest cont	1.706	20,46%	61	68,54%	1.767	20,97%
AP met enkel Rest en geen GFT Cont	2.422	29,05%	9	10,11%	2.431	28,85%
AP met GFT en Rest container(s)	4.209	50,49%	19	21,35%	4.228	50,18%
AP zonder cont	1.686	20,43%	56	62,92%	1.530	18,16%

Bron: gegevens IVVO

Hieruit blijkt dat iets minder dan de helft van de huishoudens nog niet over een GFT-container beschikken. Dit aantal is al gezakt maar verdere sensibilisering zal noodzakelijk zijn om ervoor te zorgen dat er minder groenten-, fruit- en tuinafval in het restafval terecht komt. Van de 3.961 aansluitpunten die over een GFT-container beschikken, zijn er in 2024 een 21,08% niet aangeboden geweest. De GFT-container wordt gemiddeld 14,1 keer per jaar aangeboden.

Van alle aansluitpunten beschikt 79,03% wel over een restafvalcontainer. Van diegene die over een restafvalcontainer beschikken is 11,08% niet aangeboden geweest. De huis-aan-huisophaling gebeurt sinds de omschakeling van zak naar bak tweewekelijks. Het gemiddeld aantal aanbiedingen van de containers per aansluitpunt ligt gebaseerd op onderstaande tabel op 17,7 aanbiedingen.

Container	Particulier	2de verblijver	Totaal
RF container 40L	16,69	9,00	16,66
RF container 120L	18,45	12,27	18,44
RF container 140L	15,78	0,00	15,78
RF container 240L	19,83	1,00	19,81

Deze omschakeling heeft er, samen met een uitbreiding van wat in de PMD mag en dat etensresten in de GFT-bak mogen, toe geleid dat de hoeveelheid restafval gezakt is ten voordele van extra PMD en extra GFT. Vanaf 2024 zitten de etensresten verplicht in de GFT-bak moeten waardoor deze trend zich nog verder gezet heeft.

13.2. Inzameling op het recyclagepark

We bekijken ook even de inzamelgegevens van de verschillende aangeboden fracties op het recyclagepark en vergelijken de inzamelcijfers van 2023 met 2024. De gewichten worden uitgedrukt in ton.

Cijfergegevens recyclagepark					
Omschrijving	2021	2022	2023	2024	Vershil 23-24
Grof huisvuil	442,58	386,4	368,2	374,44	+1,69%
Bouw- en sloopafval	1244,99	1158,716	1226,46	1123,935	-8,36%
Gipskarton	88,48	77,42	96,52	96,6	+0,08%
Inert bouw- en sloopafval, keramisch	113,1	110,44	126,58	118,82	-6,13%
Asbesthoudend bouw- en sloopafval	212,34	74,18	314,41	176,15	-43,97%
Vlak glas	45,08	62,46	43,660	40,0	-7,47%
Metalen gemengd	98,26	83,92	100,48	105,688	+5,18%
Niet-gevaarlijk houtafval	610,64	504,52	536,76	543,32	+1,22%
Tuinafval gemengd	2407,36	2112,96	2342,2	2531,1	+8,07%
Harde kunststoffen	127,92	119,56	120,20	128,8	+7,15%
Isomo, piepschuim	4,26	5,175	5,175	4,875	-5,80%
Matrassen	9,213	19,305	18,101	21,613	+19,40%
Landbouwfolies			122,26	132,06	+8,02%
PMD	31,28	45,8	514,42	534,58	+3,92%
Glas	93,964	105,14	580,004	566,724	-2,29%
Papier en karton	349,34	354,24	1024,02	1049,12	+2,45%
KGA	57,163	53,698	61,068	58,256	-4,60%
Textiel	17,894	18,183	127,247	127,821	+0,45%

Bron: IVVO

We merken een grote daling op vlak van inzameling van asbest in het recyclagepark. Dit is hoofdzakelijk te wijten aan de nieuwe regeling die werd ingevoerd door de IVVO, waarbij asbest aan huis wordt opgehaald.

IMPACT

Afvalbeheer vormt een cruciale uitdaging voor lokale besturen. De noodzaak om duurzaamheid te bevorderen en afval te verminderen, recyclen en hergebruiken, leidt tot complexe vraagstukken in verband met huis-aan-huisophaling en inzameling op het recyclagepark. Het vereist een geïntegreerde aanpak waarbij bewustwording, technologische innovatie, milieuvriendelijke logistiek en financiële duurzaamheid centraal staan. De gigantische kostprijs van afvalophaling en afvalverwerking is zeker ook gezien de uitgestrektheid van het grondgebied een uitdaging voor onze stad.

Hoofdstuk 14: Water

14.1. Waterkwaliteit

In Vlaanderen geldt een verplichting om huishoudelijk afvalwater te zuiveren. Zoals blijkt uit onderstaande tabel doen we het zeer goed voor de uitgestrektheid van ons grondgebied. Het meeste afvalwater wordt afgevoerd via riolen en collectoren naar een rioolwaterzuiveringsinstallatie. Voor bepaalde woningen in het buitengebied wordt geen riolering gepland en moet het afvalwater individueel gezuiverd worden met een IBA (Individueel Behandelingsinstallatie Afvalwater). Volgens de VMM zijn er in Diksmuide 520 woningen niet aansluitbaar op de riolering. Hiervan moesten er in 2023 nog 380 een IBA plaatsen. Daarnaast zijn er in Diksmuide ook 11 collectieve rietvelden die beheerd worden door Fluvius.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Zuiveringsgraad riolering (2024)	77,8%	85,6%	88%
Uitvoeringsgraad riolering (2025)	96,7%	97,0%	96,7%

Bron: Provincies in Cijfers

Een belangrijk item hierin zijn de reductiedoelstellingen. Elke rioolbeheerder krijgt hierdoor een duidelijk beeld van de inspanningen (gescheiden riolering of IBA aanleggen) die de komende jaren moeten geleverd worden om vuilvracht op de waterlopen te reduceren. Zo zijn er doelstellingen tegen 2027, 2033 en 2039. IE staat voor inwonersequivalent (IE) en wordt verrekend volgens een gemiddelde van 2,4 IE per woongelegenheid.

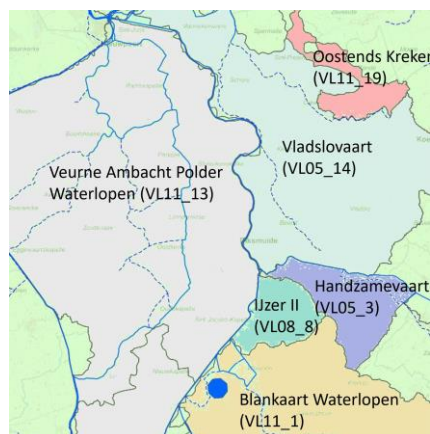
Totaal IE	1.852
Aan te sluiten IE tegen 2027	673
Aan te sluiten IE tegen 2033	590
Aan te sluiten IE tegen 2039	590

Bron: Fluvius

Onderstaande tabel geeft de aansluitingen per inwonersequivalent weer tegen 2039:

Aan te sluiten tegen 2039	Aan te sluiten IE
Blankaart Waterlopen (VL11_1) → Aansluiten tegen 2027 !	83
Handzamevaart (VL05_3)	220
IJzer II (VL08_8)	28
Oostends Krekengebied (VL11_19)	38
Veurne Ambacht Polder Waterlopen (VL11_13)	362
Vladslovaart (VL05_14)	1.121
Totaal	1.852

Bron: Fluvius

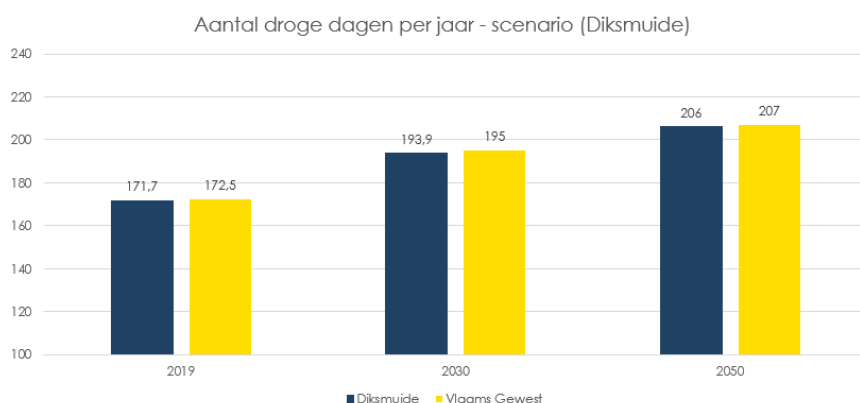

IMPACT

Zoals in de meeste landelijke gemeenten is de uitvoerings- en zuiveringsgraad van de rioleringen een uitdaging. Diksmuide staat hierin echter relatief ver en doet het zeer goed voor de uitgestrektheid van het grondgebied. De stad is op schema om de verplichtingen tegen 2027 te halen. Toch zal dit in de nabije toekomst de nodige vervangingsinvesteringen en onderhoudskosten met zich meebrengen. De stad wordt hierbij ondersteund door Fluvius.

14.2. Waterverbruik

Het gebruik van grondwater wordt opgevolgd en gereguleerd. Bedrijven die meer dan 500 m³ grondwater per jaar willen oppompen, hebben een omgevingsvergunning nodig. In 2023 waren er 253 vergunde grondwaterwinningen voor een totaal van 912.972 m³/jaar. Het jaarlijks vergund debiet per bedrijf ligt lager dan in West-Vlaanderen. Desalniettemin ziet de dienst ruimtelijke ordening door de langere periodes van droogte in de zomer en vaker voorkomende captatieverboden, een stijging in de gevraagde debieten voor grondwaterwinning voor landbouwactiviteiten (akkerbouw). Volgens de uitgewerkte scenario's van de VMM zullen het aantal droge dagen per jaar nog enorm toenemen, waardoor de vraag enkel nog groter zal worden. Het percentage landbouwpercelen met significante droogtestress zal van 2,2% in het huidige klimaat toenemen naar 9,6% in 2050.

Bron: Provincies in Cijfers

Voor winningen waarbij uitsluitend met handpomp wordt opgepompt en winningen van minder dan 500 m³/jaar voor uitsluitend huishoudelijke toepassingen geldt enkel een meldingsplicht. In 2021 waren er 119 gekende grondwatergebruikers. Hiervan zijn 98 woningen wel aansluitbaar op het leidingwaternetwerk, 21 niet. Naast dit gekende grondwatergebruik zijn er vermoedelijk nog veel niet gekende winningen.

Ondanks het feit dat het vaak regent in Vlaanderen, kent Vlaanderen een tekort aan grondwater. Het aantal droge periodes, grondwateronttrekkingen, actieve grondwaterverlagingen en verharde oppervlaktes nemen immers toe. Door meer hemelwater te hergebruiken en een langzamere wateropname in de grond te realiseren, kan het watertekort verminderd worden. Daarom heeft de stad Diksmuide via het lokaal energie- en klimaatpact zich geëngageerd om per inwoner 1 m³ extra opvang van hemelwateropvang voor hergebruik, buffering en infiltratie te voorzien tegen 2030. Op 17 oktober 2025 was 13,4% van de extra hemelwateropvang gerealiseerd.

In Vlaanderen wordt leidingwater voor de helft uit grondwater en voor de helft uit oppervlaktewater gewonnen. Wanneer er meer leidingwater gebruikt wordt dan er grond- of oppervlaktewater beschikbaar is, dreigen bevoorradingsproblemen.

In 2022 gebruikte een alleenstaande gemiddeld 79 liter leidingwater per dag, een 4-persoonsgezin 54 liter per gezinslid. Deze cijfers liggen een heel stuk lager dan het Vlaams Gewest (respectievelijk 101 en 74 liter per dag).

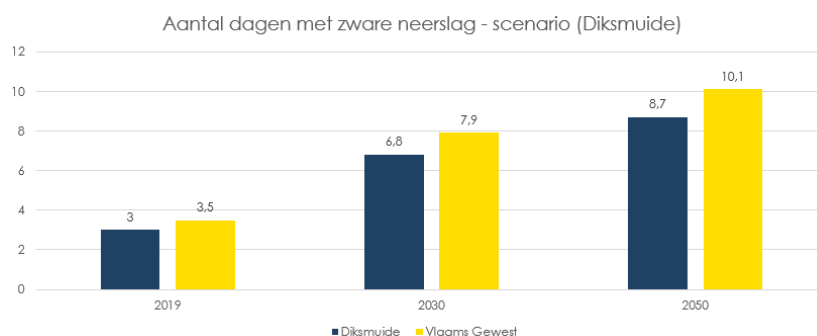
IMPACT

Een sturend beleid op vlak van ruimtelijke ordening gecombineerd met een handhavingbeleid kan antwoorden bieden op voormelde problematieken.

14.3. Wateroverlast

Verkopers en verhuurders van panden of gronden zijn verplicht om kandidaat-kopers of huurders erover te informeren als hun goed in overstromingsgevoelig gebied ligt aan de hand van een watertoetskaart. De kaarten met overstromingsgevoelige gebieden zijn een set van 3 kaarten. Voor elke overstromingsbron (fluviaal, pluviaal of vanuit de zee) is een kaart voorzien met weergaven van de overstromingskansen.

Volgens de scenario's van de VMM zullen het aantal dagen met zware neerslag (20mm of meer) nog gevoelig toenemen.

Bron: Provincies in Cijfers

De volgende rivier- en beekvalleien zijn structuurbepalend voor Diksmuide: de IJzer, de Handzamevaart en het geselecteerde netwerk van poldervaarten en beken. De IJzer vormt de ontwateringsas voor het hydrografisch bekken van de IJzer.

Volgens gegevens van de VMM uit 2019 heeft Diksmuide 13,5% effectief overstroombaar gebied, 6,6% van de inwoners woont hier in of bij. Dit komt voor een groot deel neer op de natuurlijke overstromingsbuffers "Handzamevallei" en "IJzervallei". In totaal gaat het over 20.363.215 m² met mogelijke schade aan landbouw, natuur en infrastructuur.

Diksmuide is partner binnen het strategisch project IJzer- en Handzamevallei als klimaatbuffer voor de Westhoek. Samen vormen ze zowat de grootste natuurlijke waterbuffer van Vlaanderen. Met verschillende partners wordt op zoek gegaan naar voldoende ruimte voor water en oplossing voor het doordacht vasthouden ervan. Het doel: een klimaatrobuust watersysteem voor de IJzer en de bovenstroomse waterlopen.

IMPACT

Onze impact hierop als lokaal bestuur is minimaal. We maakten alvast samen met Fluvius een droogte- en hemelwaterplan en zijn partner in het strategisch project IJzer- en Handzamevallei. We zijn in hoge mate afhankelijk van hogere overheden, daarom kan in deze een aanklappend beleid naar hen toe aangewezen zijn.

Hoofdstuk 15: Mobiliteit

Diksmuide ligt op een kruispunt van belangrijke verbindingswegen, de N35 Deinze-Veurne en de N369 Ieper-Oostende. Beide zijn gewestwegen en behoren dus niet tot onze lokale autonomie. Deze wegen komen samen op 1 kruispunt in het centrum van Diksmuide waardoor je er een vermenging krijgt van regionaal, doorgaand en bestemmingsverkeer. De Vlaamse overheid maakt daarom werk van een zuidwestelijke omleidingsweg (kwartring) die een groot deel van het doorgaande verkeer uit het stadscentrum moet houden. Dit grootschalig project verloopt traag.

15.1. Mobiliteit in cijfers

Verplaatsingen tussen woonplaats en werk/school hebben een belangrijke impact op de algemene mobiliteit, vooral tijdens piekmomenten. Net als voor verplaatsingen tijdens de vrije tijd, blijft de wagen voor dergelijke verplaatsingen het populairste vervoersmiddel.

	Diksmuide	Westhoek	Vlaams Gewest
Auto	62%	67%	60%
Fiets	23%	18%	21%
Openbaar vervoer	12%	10%	15%

Bron: gemeentemonitor, verplaatsingen tussen woonplaats en werk/school (2023)

15.1.1 De wagen

In 2023 beschikte in Diksmuide 96,6% van de huishoudens over een auto. In totaal gaat het over 8.855 personenwagens wat neer komt op 116,2 wagens per 100 huishoudens (2024). In het centrum van Diksmuide zijn er gemiddeld 75,5 wagens per 100 huishoudens. Diksmuide kent een lager aantal voertuigen dan de meeste omliggende steden, maar iets hoger dan de kleinstedelijke gebieden in de Westhoek. In West-Vlaanderen zijn er gemiddeld minder wagens per 100 huishoudens (110,2). Er zijn weinig alternatieven voor de wagen, wat een risico vormt voor vervoersarmoede.

15.1.2 De fiets

Diksmuide beschikt over 98 km aan fietspaden waarvan 4 km fietssuggestiestroken en 12 km onverhard fietspad. De tevredenheid over het aantal fietspaden en de fietsveiligheid scoorde in 2023 lager in vergelijking met de Westhoek en Vlaanderen. Toch zijn er relatief veel fietsverplaatsingen. Als dominant vervoersmiddel voor woon-werk / school verkeer gebruikt 23% de fiets.

In 2023 gaf 86% van de (bevraagde) Diksmuidelingen aan dat men over een niet-elektrische fiets beschikt, 48% beschikt over een elektrische fiets. Zo is het aantal speedpedelecs in Diksmuide van 8 in 2017 gestegen tot 227 in 2024. In Vlaanderen steeg het aantal in diezelfde periode van 4.070 naar 88.653. Daarnaast heeft Diksmuide ook een fietsdeelsysteem met 10 fietsen, het gebruik hiervan was eerder beperkt. Vanaf 1 september 2025 wordt hiervoor gewerkt met een nieuw systeem.

15.1.3. Het openbaar vervoer

Verder is ook toegankelijk openbaar vervoer belangrijk. In Diksmuide woont 62,1% van de inwoners binnen de 200 meter rond een treinstation of halte voor openbaar vervoer. Dit ligt hoger dan voor heel West-Vlaanderen, waar dit op 56% ligt. Toch vond in 2023 slechts 48% dat er voldoende openbaar vervoer is, in 2020 was dit nog 61%. In de periode 2017 – 2024 is het

aantal Diksmuidelingen dat over een abonnement van De Lijn bezit gedaald van 6,8% in 2017 naar 5,1% in 2021, ondertussen is dat aantal opnieuw gestegen naar 6,1% in 2024.

15.1.4. Verkeersveiligheid

Over de lange termijn daalt het aantal verkeersongevallen waarbij één of meerdere personen verwond werden. Al zien we de laatste twee jaar opnieuw een opflakking in het aantal lichtgewonden en aantal doden.

Onderstaande tabel geeft het aantal slachtoffers bij verkeersongevallen weer doorheen de jaren.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal zwaargewonden	16	19	12	16	12	3	16	5	9	7	13
Aantal lichtgewonden	68	105	51	73	51	51	48	33	52	72	77
Aantal doden	3	0	5	0	4	0	0	1	0	3	4

Bron: verkeersstatistiek federale politie

15.1.5 Duurzaamheid in mobiliteit

Om bij te dragen aan een duurzame mobiliteit heeft de stad zich via het lokaal energie- en klimaatpact ertoe geëngageerd om tegen 2030:

- 2 deelwagens binnen een (koolstofvrij) deelsysteem per 1.000 inwoners te voorzien.
- Minstens 1,5 laadpunten te voorzien per 100 inwoners.
- 1 meter nieuw of structureel opgewaarderd fietspad extra per inwoner te voorzien.

In juni 2025 telde de stad 147 publieke en semi-publieke laadpunten, 54,04% van de te behalen doelstelling. Begin maart 2025 was er 1 deelwagen beschikbaar binnen een koolstofvrij deelsysteem. De verdere uitwerking van alle reeds vooropgestelde doelstellingen zal bepalend zijn voor het mobiliteitslandschap in Diksmuide.

IMPACT

De auto blijft nog steeds koning in Diksmuide, mede door de sterke geografische spreiding en het landelijk karakter van de stad. De stad staat dan ook voor de moeilijke uitdaging om het mobiliteitsgedrag van zowel de lokale bevolking als bezoekers naar de stad te transformeren naar een meer duurzame vorm en collectief vervoer te garanderen van de dorpen richting het centrum. Investerings in mobiliteit zijn echter zeer kostelijk door de grootte van het grondgebied, en vaak is de stad afhankelijk van hogere overheden (vb. bij nieuwe fietsinfrastructuur). Ook het behoud van de huidige collectieve vervoersvoorzieningen (en tevredenheid over het openbaar vervoer) wordt cruciaal.

15.2. Nieuw mobiliteitsplan vanaf 1/01/2024

Sinds 1 januari 2019 is Vlaanderen opgedeeld in 15 vervoerregio's. Elke vervoerregio is een samenwerking tussen de verschillende gemeenten en de bovenlokale beleidsactoren om de mobiliteitsuitdagingen aan te pakken. De vervoerregio Westhoek bestaat uit de gemeenten Alveringem, De Panne, Diksmuide, Heuvelland, Houthulst, Ieper, Koekelare, Kortemark, Langemark-Poelkapelle, Lo-Reninge, Mesen, Poperinge, Veurne, Vleteren en Zonnebeke. De Westhoek is bij uitstek een open en landelijk gebied, met een aantal sterke stedelijke kernen zoals Diksmuide, Ieper, Poperinge en Veurne.

De vervoersregio Westhoek heeft voor de regio Westhoek een nieuw mobiliteitsplan uitgewerkt dat vanaf 1 januari 2024 wordt ingevoerd. Het plan heeft 8 strategische doelstellingen:

Strategische doelstelling 1: We laten meer en meer de wagen en de vrachtwagen aan de kant.

Strategische doelstelling 2: We houden onze steden, dorpen en economische knooppunten vlot bereikbaar.

Strategische doelstelling 3: We dragen bij tot een duurzame mobiliteit met een goeie ruimtelijke ordening.

Strategische doelstelling 4: We aanvaarden geen dodelijke verkeersslachtoffers meer.

Strategische doelstelling 5: We weren het drukke verkeer uit onze steden en dorpskernen.

Strategische doelstelling 6: We verminderen de druk op het milieu en we verbruiken minder energie.

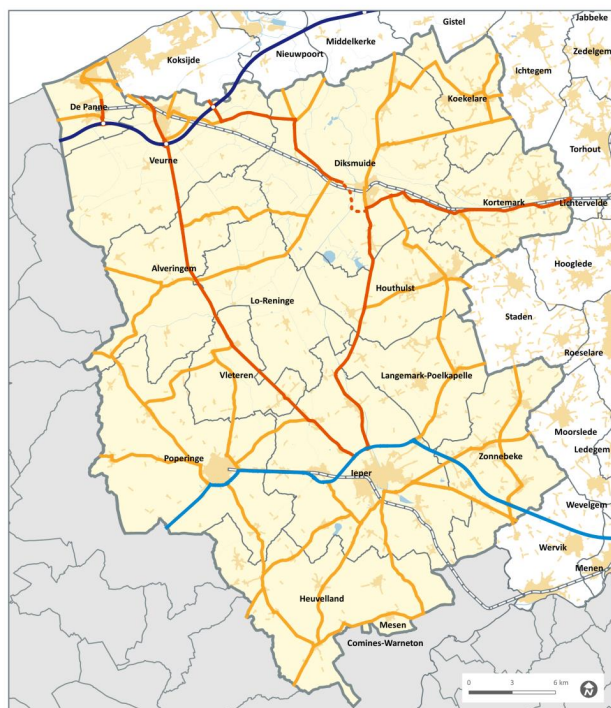
Strategische doelstelling 7: We garanderen iedereen de mogelijkheid om zich te verplaatsen.

Strategische doelstelling 8: We zijn koploper op vlak van slimme systemen voor onze mobiliteit.

Het plan legt de globale mobiliteitsvisie voor een langere termijn vast voor de vervoerregio, en dat voor alle vervoersmodi. Het plan doet onder andere uitspraken over de belangrijke mobiliteitsuitdagingen van de regio, tekent het openbaar vervoersnetwerk uit en stelt maatregelen voor de verbetering van de doorstroming, de verkeersveiligheid en het fietsbeleid voor.

Op vlak van openbaar vervoer blijven de belangrijkste buslijnen voor Diksmuide behouden. De lijn Diksmuide-leper wordt opgewaardeerd. Ook vervoer op maat via hoppin-punten werd uitgewerkt.

Bij het uitwerken van de nieuwe wegencategorisering werd onder meer vertrokken van de vaststelling dat de ruimtelijke ontwikkelingen (vnl. bedrijventerreinen) zich in de jongste decennia voornamelijk geënt hebben op de zuidrand van de kern Diksmuide. Dit gebeurde ondanks de aanduiding van de N369 Diksmuide - Middelkerke als primaire weg II. Ook de ontwikkelingen die gepland worden, focussen zich hoofdzakelijk op deze zuidrand. Binnen de bestaande categorisering volgens de structuurplannen, betekent dit dat alle verkeer vanaf de E40 doorheen de kern Diksmuide moet geleid worden.

Legende

- Europese hoofdwegen
- Vlaamse hoofdwegen
- Regionale wegen
- Interlokale wegen

Er is momenteel een zuidelijke ringweg in aanleg, in uitvoering van het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan. Een noordelijke ringverbinding die de E40 oprit Middelkerke bereikbaar zou maken zonder overlast te veroorzaken in de kern van Diksmuide, ligt momenteel nog niet op de tekentafel.

In de nieuwe wegencategorisering verzoenen ze de gekende ruimtelijke ontwikkelingen en de daarbij verwachte verkeersstromen met de wens naar verkeersleefbaarheid in de kernen. Het nieuwe mobiliteitsplan focust daarom zowel voor doorgaand autoverkeer als voor vrachtverkeer richting E40 niet langer op de oprit Middelkerke. Het regionaal mobiliteitsplan doet expliciet geen uitspraak over nut en noodzaak van een eventuele omleidingsweg. Om het vrachtverkeer te weren op de N369 richting Diksmuide zullen er wel ingrepen op deze weg noodzakelijk zijn.

IMPACT

Als stad zitten we niet zelf aan het stuur voor de opmaak van een mobiliteitsplan, we zijn gebonden aan de visie die door de vervoersregioraad voor de Westhoek gezamenlijk bepaald werd na de nodige afwegingen. Het is echter belangrijk om onze stem te blijven laten horen in dit forum en de effecten van het mobiliteitsplan te evalueren om aan te dringen op eventuele bijsturing.

Deel 2: Interne omgevingsanalyse

Inhoud

Inleiding	52
Thema 1: Doelstellingen en procesmanagement	53
Thema 2: Belanghebbendenmanagement	56
Thema 3: Monitoring	58
Thema 4: Financieel management	60
Thema 5: Organisatiestructuur	63
Thema 6: Personeel.....	65
Thema 7: Organisatiecultuur	68
Thema 8: Informatie en communicatie	70
Thema 9: Facilitaire middelen	73
Thema 10: Informatie- en communicatietechnologie	76
De bestuurskracht in kaart	79

Inleiding

Als lokaal bestuur krijgen we steeds meer middelen en bevoegdheden. Om met onze dienstverlening te blijven inspelen op de verwachtingen van burgers, moeten we niet alleen opportuniteiten benutten maar ook mogelijke risico's tijdig detecteren en beheersen. Een sterke interne werking is daarvoor essentieel.

Organisatiebeheersing helpt ons om als organisatie efficiënt en effectief te werken zodat we onze doelstellingen (sneller) kunnen realiseren en het vertrouwen van de burgers versterken. Het is geen eenmalige opdracht, maar een continu proces waarbij alle medewerkers, bewust of onbewust, bijdragen aan een goed functionerende organisatie.

Hoe we aan organisatiebeheersing doen hebben we vastgelegd in een kader organisatiebeheersing dat werd goedgekeurd door de raden op 29 maart 2021. Dit kader gebruikt de leidraad organisatiebeheersing van Audit Vlaanderen als model. De algemene visie achter de leidraad is dat een organisatie die inzet op een sterke interne werking voor de 10 thema's, daarmee ook zorgt voor de randvoorwaarden om een effectieve, efficiënte, kwaliteitsvolle en integere organisatie te zijn.

De 10 thema's van organisatiebeheersing zijn:

- 1) Doelstellingen en procesmanagement
- 2) Belanghebbendenmanagement
- 3) Monitoring
- 4) Financieel management
- 5) Organisatiestructuur
- 6) Personeelsbeleid
- 7) Organisatiecultuur
- 8) Informatie en communicatie
- 9) Facilitaire middelen, opdrachten en contracten
- 10) ICT

Een cruciaal element van organisatiebeheersing zijn zelfevaluaties om inzicht te krijgen in de sterktes, verbeterpunten en mogelijke risico's rond de management- en ondersteunende processen. De resultaten geven ons een beeld van waar we goed zitten en welke verbeterprojecten we kunnen uitvoeren om risico's in te perken en als organisatie te blijven groeien. Voor deze (beperkte) zelfevaluaties werken we samen met Audio vzw.

Daarnaast voeren we ook om de drie jaar een volledige audit uit over de organisatie, gebaseerd op de tien thema's uit de leidraad organisatiebeheersing. Het resultaat daarvan biedt ons een actueel zicht op de belangrijkste risico's die het bereiken van onze doelstellingen kunnen belemmeren.

De zelfevaluatie van 2024-2025 vormt de basis van deze interne omgevingsanalyse, die als doel heeft de sterktes en zwaktes van onze organisatie in kaart te brengen. Deze analyse kwam tot stand via interactieve workshops met het managementteam en betrokken medewerkers rond elk van de tien thema's, aangevuld met een bevraging naar psychosociaal welzijn bij alle personeelsleden en de bestuurskrachtanalyse die we in 2023 uitvoerden in samenwerking met Probis.

Het resultaat van deze interne omgevingsanalyse leest u op de volgende pagina's.

Thema 1: Doelstellingen en procesmanagement

Beleidsplanningsproces

Het lokaal bestuur heeft het volledige beleidsplanningsproces op een degelijke en interactieve manier doorlopen waarbij de mogelijke risico's beheerst werden. De organisatie beschikt niet over een missie, wel over een visie. In het voortraject werd een interne en externe omgevingsanalyse uitgewerkt. Voor de opmaak van het meerjarenplan werd een interactief traject doorlopen waarbij inwoners, bezoekers, ondernemers, adviesraden en medewerkers hun inbreng hebben kunnen geven.

Ter voorbereiding van het beleidsplanningsproces werd in december 2023 een beleidsscan gelanceerd die de objectieve en cijfermatige informatie over de realiteit in Diksmuide samenbracht. Deze scan omvatte een externe omgevingsanalyse met cijfergegevens en statistieken over Diksmuide, aangevuld met een beknopte tendensanalyse, een overzicht van alle lopende en geplande projecten en hun financiële implicaties, een analyse van de financiële beleidsruimte en een inschatting van de bestuurskracht.

In 2025 werd de beleidsscan geactualiseerd tot een externe omgevingsanalyse voor het meerjarenplan. De interne omgevingsanalyse werd opgebouwd via een zelfevaluatie organisatiebeheersing, een bevraging rond psychosociaal welzijn bij alle medewerkers en een bestuurskrachtanalyse. Deze aanpak zorgt ervoor dat interne risico's en de bestuurlijke context in het planproces werden meegenomen.

Het beleidsplanningsproces verliep bewust interactief. Onder het motto "*Diksmuide maken we samen*" werden inwoners, bezoekers, ondernemers, adviesraden en medewerkers uitgenodigd om hun inbreng te geven via een online bevraging. In totaal namen ruim 1.200 respondenten deel. De resultaten werden samen met de beleidsscan, bestuurskrachtanalyse en verschillende memoranda verwerkt per beleidsthema. De thema's kwamen vervolgens aan bod in thematafels waar interne en externe deskundigen samen met lokale beleidsmakers de uitdagingen en suggesties onder de loep namen en doelstellingen en acties formuleerden. Deze werden daarna afgetoetst aan de beschikbare financiële ruimte en voorgelegd aan het bestuur.

Dit resulteerde in een ontwerp van meerjarenplan dat door de burgemeester en schepenen werd toegelicht aan personeelsleden, inwoners en adviesraden tijdens een toelichtingsmoment. Vervolgens hadden de adviesraden nog een maand de tijd om zich te buigen over het plan en een advies uit te werken. Hier werd nog rekening mee gehouden bij de opmaak van het finale meerjarenplan.

Een plan voor de hele werking

Het beleidsplanningsproces resulteerde in een meerjarenplan met 56 prioritaire acties en 14 niet-prioritaire acties die de organisatie richting geven. Bij elke actie werd de vraag gesteld of het relevant is hierover te rapporteren naar de stakeholders. Naast de officiële acties uit het meerjarenplan zijn er immers nog andere beleidskeuzes gemaakt die ook opgevolgd zullen worden, maar niet via het systeem van een meerjarenplan.

Op basis van de evaluatie van het vorige meerjarenplan, werd tijdens het proces meer nadruk gelegd op het specifiek en meetbaar formuleren van doelstellingen en een realistische budgettering.

Tijdens de vorige legislatuur bleek dat de opvolging en rapportering van het meerjarenplan onvoldoende leefde binnen de organisatie. Daarom wordt in de nieuwe beleidsperiode sterker ingezet op het verantwoordelijkheidsgevoel bij de projectleiders en regelmatige opvolging. Samen met een externe partner werd een nieuwe digitale tool ontwikkeld, waarmee projecten efficiënter kunnen worden opgevolgd. Projectleiders dienen hun projecten onmiddellijk na goedkeuring van het meerjarenplan in te plannen, duidelijk haalbare timing vast te zetten en hun voortgang systematisch terug te koppelen. Dit wordt in duidelijke richtlijnen neergeschreven en de nodige opleiding wordt voorzien.

Het meerjarenplan bevat geen doelstellingen en acties voor de (interne) ondersteunende werking en voor de (externe) weerkerende dienstverlening. Deze worden in 2026 uitgewerkt in een afzonderlijk beheersplan. Hoe dit plan zal opgevolgd worden is nog niet beslist.

Evaluatie en bijsturing van de (beleids-)planning

In het kader van de zelfevaluatie organisatiebeheersing, werd in 2024 het vorige beleidsproces geëvalueerd. Daaruit bleek dat de doelstellingen niet altijd voldoende SMART geformuleerd waren, dat indicatoren ontbraken en dat sommige doelstellingen onvoldoende sturing boden aan de volledige organisatie. Ook de financiële vertaling kon realistischer worden ingeschat.

Deze tekortkomingen hielden risico's in, zoals een beperkte opvolgbaarheid van doelstellingen, een onduidelijke timing, onvoldoende motivatie bij medewerkers en een risico op onevenwichtige prioriteiten. Om deze risico's te beperken, werden bij het nieuwe plan duidelijke beheersmaatregelen ingevoerd: scherpere formulering van doelstellingen, duidelijke verantwoordelijkheden per actie en een geïntegreerde digitale opvolging. Bij de verdere uitwerking van de projecten in fiches zal aandacht gaan naar het gebruik van meetbare indicatoren.

Na afloop van het beleidsplanningsproces, gaan de medewerkers bevraagd worden over de aanpak ervan. De resultaten dienen als basis voor een nieuwe evaluatie in het managementteam zodat het proces naar de toekomst toe opnieuw bijgestuurd kan worden.

Sleutelprocessen

De organisatie beschikt nog niet over een organisatiebrede aanpak om sleutelprocessen in kaart te brengen, te documenteren en te optimaliseren. Bij verschillende diensten leeft wel de goesting om processen in kaart te brengen waardoor processen momenteel ad hoc en op verschillende manieren worden uitgetekend. Er is nood aan een gestructureerde aanpak voor de volledige organisatie en een degelijke opleiding.

Het ontbreken van een uniforme aanpak houdt risico's in. De organisatie heeft hierdoor immers onvoldoende zicht op haar kritieke processen, wat de realisatie van doelstellingen kan bemoeilijken. Ook het onverwacht wegvallen van medewerkers kan de continuïteit van belangrijke processen verstoren. Daarnaast worden risico's niet overal op dezelfde manier beheerst, en leidt een ongecoördineerde aanpak tot kwaliteitsverschillen.

In het kader van de opmaak van een bedrijfscontinuïteitsmanagementkader, werden de meest kritieke processen reeds geïdentificeerd.

Het is de bedoeling om een methodiek te ontwikkelen om alle sleutelprocessen structureel in kaart te brengen en deze up-to-date te houden. Door middel van opleiding en opvolging via de betrokken directeur moeten de diensten aangemoedigd worden om hun processen uit te tekenen, met prioriteit voor de processen met de grootste impact of risico's, zoals financieel gevoelige of continuïteit kritische processen.

Conclusie

Het lokaal bestuur heeft het volledige beleidsplanningsproces, dat gedragen wordt door medewerkers, adviesraden en inwoners, doorlopen. Met de nieuwe opvolgingstool, een versterkte focus op meetbare doelstellingen en een geplande procesmatige aanpak, zijn de fundamenteen gelegd voor een professionele en transparante sturing van de organisatie. De verdere uitwerking van sleutelprocessen blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt.

Thema 2: Belanghebbendenmanagement

Belanghebbenden

De organisatie heeft een goed beeld van haar interne en externe belanghebbenden. Samen met een externe partner werd het volledige participatieproces geëvalueerd en herbekeken, wat in 2023 resulteerde in een vernieuwde afsprakennota voor adviesraden. Deze werd in 2025 vervolgens nog eens bijgestuurd naar aanleiding van feedback van de adviesraden. Ondanks deze positieve stappen blijft het een uitdaging om de verwachtingen van alle leden volledig in te lossen en burgers te motiveren om actief te participeren. Het traject leidde ook tot de invoering van het burgerbudget, waar intussen een toenemend aantal projecten voor wordt ingediend. De bewonersplatforms bieden ook extra mogelijkheden voor betrokkenheid van inwoners, al blijft representativiteit ook hier een aandachtspunt. Vaak zijn het dezelfde geëngageerde burgers die deelnemen, waardoor de stem van de gemiddelde inwoner niet altijd gehoord wordt. Resultaten van participatie weerspiegelen niet de doorsnee van de bevolking.

In 2025 werkte de organisatie een nieuw participatiereglement uit dat alle vormen van mogelijke participatie bundelt. Dit reglement vormt de basis voor een duidelijke visie over wanneer en op welke manier participatie het meest zinvol kan worden ingezet. Zo zal de organisatie o.a. meer inzetten op participatieprojecten bij grotere projecten zowel op een on- als offline manier.

Bij de opmaak van het meerjarenplan 2026-2031 werd een participatietraject georganiseerd met digitale deelname, zodat inwoners en organisaties hun stem konden laten horen.

Samenwerking politieke organen en administratie

De samenwerking tussen de politieke organen en de administratie verloopt over het algemeen goed. Ze wordt ondersteund door formele afspraken, zoals de afsprakennota MAT-CBS en de deontologische code voor mandatarissen. Tijdens het wekelijkse schepencollege sluit de betrokken directeur aan om de inhoudelijke afstemming en informatiedoorstroming te versterken.

Via het platform Cobra@home beschikken de mandatarissen tijdig over de nodige informatie en kunnen ze eenvoudig beslissingen raadplegen. Ook de notulering van vergaderingen verloopt intussen tijdiger, al is er nog ruimte voor verbetering na de zitting en op inhoudelijk vlak. De terugkoppeling vanuit de politieke organen blijft een aandachtspunt, zowel wat betreft de formulering van opmerkingen, het doorgeven aan de betrokken medewerkers als de opvolging ervan binnen het managementteam. De opvolgingstool die hiervoor werd ontwikkeld, kan actiever worden benut om te vermijden dat beslissingen te laat worden uitgevoerd of niet bij alle betrokkenen terechtkomen.

Samenwerking met andere (lokale) organisaties

De integratie tussen de stad en het OCMW is gerealiseerd, al zorgt administratieve overlast voor belemmeringen. De spreiding van de stads- en OCMW-diensten over verschillende locaties bemoeilijkt bovendien de samenwerking en versterkt een eilandcultuur.

De organisatie werkt nauw samen met andere (lokale) organisaties om effectiviteit en efficiëntie te vergroten. Er is een geactualiseerd overzicht van alle samenwerkingsverbanden en verbonden entiteiten waarin de organisatie participeert.

Bij de start van de nieuwe legislatuur kregen de mandatarissen een brochure met toelichting over het belang van (intergemeentelijk) samenwerken, het overzicht van alle verbonden entiteiten met kerninformatie en enkele afspraken voor een goede opvolging en terugkoppeling naar het bestuur. Verslagen van stuurgroepen, algemene vergaderingen en raden van bestuur worden systematisch opgevraagd en geagendeerd op het college van burgemeester en schepenen ter kennisname. Toch blijkt dat loutere verslaggeving onvoldoende inzicht biedt in de werking van de samenwerkingen. Een meer inhoudelijke terugkoppeling van de politiek vertegenwoordigers is wenselijk om het beleidsmatig overzicht te versterken.

Behandeling van klachten en meldingen

De organisatie beschikt over een laagdrempelig systeem voor meldingen van burgers via 1 centraal meldpunt op de stedelijke website. Van daaruit worden meldingen toegewezen aan de verantwoordelijke dienst en meegenomen in de dagelijkse werking.

Klachten kunnen via diverse kanalen ingediend worden. Hoewel er een duidelijke klachtenprocedure bestaat, bleek deze in de praktijk te omslachtig en te weinig onderscheidend tussen klachten en signalen. In 2025 werd daarom het klachtenreglement grondig herwerkt. De nieuwe procedure is eenvoudiger, transparanter en efficiënter. Er wordt voortaan duidelijk onderscheid gemaakt tussen klachten en signalen, de rolverdeling werd vereenvoudigd en de rapportering gebeurt regelmatig. Het nieuwe reglement wordt nog ter goedkeuring aan de gemeenteraad voorgelegd om vervolgens toegepast te worden in de praktijk.

Daarnaast wil de organisatie onderzoeken hoe klantentevredenheid structureel kan worden gemeten. Momenteel gebeurt dit slechts sporadisch, bijvoorbeeld op de sportdienst, maar de ambitie bestaat om dit breder uit te rollen binnen de volledige organisatie.

Evaluatie en bijsturing

Met de start van de nieuwe legislatuur heeft de organisatie de manier waarop ze met haar belanghebbenden omgaat geëvalueerd en bijgesteld waar nodig. Zo werden het participatiereglement, het klachtenreglement en de aanpak van intergemeentelijke samenwerking aangepast. Een systematische evaluatie van samenwerkingsverbanden is er nog niet, al is dat soms ook praktisch moeilijk omdat uittrading niet altijd mogelijk is.

Conclusie

Het lokaal bestuur heeft een degelijke aanpak voor de omgang met haar belanghebbenden en zette bij de opmaak van het meerjarenplan in op participatie. Deze aanpak laat toe een goed beeld te hebben van de verwachtingen van burgers en waar nodig zinvol samen te werken met andere organisaties. De interne samenwerking tussen de administratie en het politieke niveau verloopt over het algemeen goed. Al blijven de terugkoppeling van beslissingen, de samenwerking tussen diensten, de systematische opvolging van verwachtingen van de (gemiddelde) inwoner, een jaarlijkse klachtenrapportering en de structurele meting van klantentevredenheid belangrijke verbeterpunten voor de komende jaren.

Thema 3: Monitoring

Binnen het lokaal bestuur is monitoring nog in ontwikkeling. Naast de jaarlijkse opvolging van de doelstellingen uit het meerjarenplan, de opvolgingsrapportering en de jaarrekening, beschikt de organisatie nog niet over systematische rapporten om de werking en de dienstverlening op te volgen. De voorbereiding van het nieuwe meerjarenplan betekende echter een belangrijke stap vooruit op vlak van opvolging en rapportering.

Planning van de rapporten - meten

Aan het begin van de vorige legislatuur werd een dashboard met projectfiches ingevoerd, waardoor projecten beter konden worden opgevolgd. Deze werkwijze bleek echter beperkingen te hebben. Doelstellingen werden vaak nog op een eigen manier geëvalueerd zonder gebruik van duidelijke indicatoren of cijfermateriaal, terwijl dit vanuit de regelgeving wel verwacht wordt. Bovendien was de meerwaarde die de rapportering kan bieden niet altijd even duidelijk voor de medewerkers, waardoor de rapportering onvoldoende werd gedragen. Ook technisch was het systeem omslachtig: het openen en afsluiten van projecten vergde tijd, de gebruiksvriendelijkheid was beperkt en de rechtstreekse financiële koppeling ontbrak.

Om deze knelpunten weg te werken, werd tijdens de voorbereiding op het nieuwe meerjarenplan samen met een externe partner een nieuwe digitale opvolgingstool ontwikkeld. Dankzij de nieuwe tool wordt rapportering naar het managementteam en het college eenvoudiger en transparanter. Bovendien moeten projectleiders voortaan de voortgang van hun projecten systematisch toelichten aan het college, wat zorgt voor meer betrokkenheid en sturing. Daarnaast werd bij het opstellen van het nieuwe meerjarenplan ook expliciet aandacht besteed aan het meetbaar formuleren van acties en het vastleggen van concrete mijlpalen.

De opvolging van de dagelijkse dienstverlening is vooral dienstafhankelijk. Zo ontwikkelde de dienst wonen en leefomgeving al een eigen systeem om prestaties te monitoren. Ook andere rapporten komen uit van diensthoofden en zijn dus dienstafhankelijk, een organisatiebrede aanpak ontbreekt nog. Vanuit het managementteam is nog niet duidelijk bepaald welke informatie structureel moet worden verzameld, in welke vorm en met welke frequentie. Op termijn wil de organisatie wel structurele monitoring uitwerken rond verschillende thema's maar dit is nog niet gerealiseerd.

Via het project West Wave Westhoek, werkt de organisatie samen met 17 andere Westhoekgemeenten voor een digitale transformatie van de dienstverlening. Binnen dat kader wordt ook gewerkt aan een dashboard personeel en dashboard financiën die de relevante gegevens op een laagdrempelige manier weergeeft. Bij de uitwerking zijn enkele medewerkers van de stad betrokken.

Daarnaast kent de organisatie haar externe rapporteringsverplichtingen, maar voldoet ze hier nog niet volledig aan. De decretaal verplichte rapporten over klachtenbeheer, regiovorming en debiteurenbeheer ontbreken bijvoorbeeld nog.

Deze situatie brengt risico's met zich mee: de organisatie beschikt niet over voldoende uniforme informatie om haar doelstellingen en werking volledig op te volgen, data wordt niet altijd of correct bijgehouden, geanalyseerd of vertaald naar bruikbare inzichten, en verantwoordelijkheden in het rapporteringsproces zijn niet altijd duidelijk. Ook voldoet de organisatie nog niet volledig aan de wettelijke verplichtingen inzake rapportering.

Rapporteren - sturen

De organisatie beschikt over enkele structurele rapporten die gebruikt worden als sturingsinstrument. Deze rapporten worden besproken in het managementteam en in politieke organen zodat die op basis hiervan beslissingen kunnen nemen en beleidskeuzes kunnen maken. Daarnaast worden aanbevelingen uit audits, inspecties en consultancy-opdrachten opgevolgd.

Toch blijft er ruimte voor verbetering. De huidige rapporten laten onvoldoende toe de dienstverlening bij te sturen op basis van de evaluatie van de rapportagegegevens. Het aantal rapporten is te beperkt en de organisatie beschikt over onvoldoende gegevens.

Evaluatie en bijsturing

Vandaag bestaat er nog geen vaste methodiek om de kwaliteit en betrouwbaarheid van de meet- en rapportagesystemen te evalueren. De eerste stap daarin is het duidelijk vastleggen van welke informatie de organisatie wil verzamelen, hoe die wordt gerapporteerd en met welke frequentie.

Conclusie

De organisatie is zich sterk bewust van het belang van gestructureerde monitoring als basis voor beleidssturing. De nieuwe opvolgingstool en het vernieuwde beleidsproces vormen belangrijke bouwstenen om die cultuur verder te ontwikkelen. In een volgende fase wil de organisatie haar rapporteringssystemen verfijnen, haar informatiebehoeften duidelijk vastleggen en een evaluatiekader ontwikkelen voor betrouwbare en kwaliteitsvolle rapportering.

Thema 4: Financieel management

Financiële planning op lange en korte termijn

De organisatie neemt verschillende initiatieven om de financiële planning op lange en korte termijn tijdig op te maken en af te stemmen op de realisatie van de beleidsdoelstellingen. De financieel directeur leidt dit proces, in nauwe samenwerking met de inhoudelijk verantwoordelijke diensten. Tijdens de opmaak van het meerjarenplan werden de diensten actief betrokken bij het inschatten van de financiële behoeften. Hoewel deze inschatting steeds zo accuraat mogelijk gebeurt, kunnen externe factoren zoals een pandemie, oorlog, energiecrisis of hoge inflatie tot afwijkingen leiden.

Wanneer zich onvoorziene omstandigheden, nieuwe politieke keuzes of bijkomende subsidiemogelijkheden voordoen, worden de beschikbare kredieten bijgestuurd. Zo gingen het managementteam en het college van burgemeester en schepenen in het verleden samen in overleg toen de stijgende energieprijzen en inflatie voor druk op het budget zorgden. Op die manier konden bijstellingen gebeuren met zo weinig mogelijk impact voor de burger.

De financieel directeur bewaakt de tijdige opmaak van de financiële planning en de vertaling ervan in de budgetten. Jaarlijks worden alle diensthoofden betrokken bij de budgetbesprekingen, zodat de nodige middelen beschikbaar zijn op het moment dat projecten worden uitgevoerd. De budgetten zijn in eerste instantie gericht op het realiseren van de doelstellingen, al wordt er de laatste jaren door de toevoeging van een administratieve voorbespreking meer aandacht besteed aan de optimalisatie van de dienstverlening. In 2025 werd in dat kader ook een focusoefening uitgevoerd door alle diensten.

Met de nieuwe opvolgingstool voor het meerjarenplan kan het initiële budget tijdens de uitvoering systematisch opgevolgd worden. Dit maakt het mogelijk om in de toekomst te analyseren in welke mate de oorspronkelijke financiële planning realistisch was zodat hieruit geleerd kan worden voor toekomstige begrotingsrondes. Tot op heden was het nog niet altijd duidelijk in welke mate de budgetten volledig correct werden ingeschat.

Uitvoering van het geplande financiële beleid

De organisatie beschikt over een duidelijk kader voor een degelijke en transparante financiële werking. Rollen en verantwoordelijkheden zijn helder vastgelegd, en de financieel directeur vervult een centrale toezichthoudende rol. Bij de start van de nieuwe legislatuur werd het systeem van dagelijks bestuur en delegaties geëvalueerd. Om de werking soepel te laten verlopen en de continuïteit van de dienstverlening te waarborgen, delegeerden de gemeenteraad en de raad voor maatschappelijk welzijn vanaf 1 april 2025 bepaalde bevoegdheden aan het college van burgemeester en schepenen en het vast bureau. Hierdoor kunnen beslissingen sneller genomen worden, zonder afbreuk te doen aan de controlemechanismen. In de procedure werd bovendien vastgelegd in welke gevallen het voorafgaand visum van de financieel directeur vereist is. Het systeem van budgethouderschap voorkomt dat onbevoegde medewerkers financiële beslissingen nemen. De financieel directeur ziet hier streng op toe.

Daarnaast werd in de financiële software ook een volledig nieuw rechten- en rollensysteem uitgewerkt en uitgerold om fouten, misbruiken en fraude tegen te gaan.

De organisatie voert momenteel ook een inhaalbeweging uit op het vlak van patrimoniumbeheer om te vermijden dat middelen verloren gaan door bijzondere aandacht te besteden aan de aan- en verkoop van het patrimonium.

De kostenramingen blijken doorgaans realistisch te zijn. Bij beleidsvoorbereiding wordt voldoende financieel inzicht aangereikt zodat bestuur en administratie gefundeerde keuzes kunnen maken. De boekhouding wordt correct gevoerd, zodat de financiële rapporten de feitelijke situatie zo nauwkeurig mogelijk weergeven. Een risico blijft wel dat sommige diensten nog occasioneel verbintenissen aangaan zonder voorafgaande bestelbon, wat tijdelijk kan leiden tot een onvolledig financieel beeld. De organisatie blijft erop toezien dat medewerkers dit proces strikt naleven om onaangename verrassingen te vermijden.

De controle op verbintenissen kan nog verder versterkt worden. Hoewel in de nota budgethouderschap sprake is van steekproefsgewijze controles, gebeurt dit in de praktijk nog te weinig.

Wat de kasverrichtingen betreft, worden binnen de organisatie verschillende kassa's gebruikt, zowel digitaal als met cash geld. Dit brengt een zeker risico met zich mee, al wordt dit beperkt door controles door de financiële dienst. Wanneer onregelmatigheden worden vastgesteld, grijpt de dienst onmiddellijk in en worden het betrokken diensthoofd en de financieel directeur op de hoogte gebracht. De organisatie kiest bewust niet voor een volledig cashless beleid, maar biedt waar mogelijk wel elektronische betaalopties aan, in lijn met de wettelijke verplichting om contant geld te aanvaarden.

Het debiteurenbeheer is de afgelopen jaren verbeterd door de invoering van een gestructureerde opvolging binnen de nieuwe software. Toch blijft de uitwerking van een procedure voor de opvolging van inkomsten bij de verschillende diensten een openstaand actiepunt uit de vorige zelfevaluatie. Het inningsproces wordt waar nodig ondersteund door advies van een gerechtsdeurwaarder, om te bepalen of verdere invordering opportuun is. De organisatie volgt daarnaast de betalingstermijnen strikt op; verwijlinteressen komen slechts sporadisch voor en worden in dat geval onmiddellijk tegengehouden.

De gemeentelijke belastingen worden elke legislatuur geëvalueerd. De organisatie vergelijkt hierbij de verwachte inkomsten met de effectieve cijfers om te bepalen of de prognoses correct waren.

Op vlak van opvolging van subsidies zijn grote stappen gezet. Intussen wordt beter opgevolgd op welke subsidies de organisatie recht heeft, zodat geen potentiële inkomsten verloren gaan. Een vaste medewerker screent de subsidieoproepen en bezorgt die aan de juiste dienst, die vervolgens het voorstel motiveert en ter goedkeuring voorlegt aan het managementteam.

Financiële rapporten

De organisatie beschikt over de meeste verplichte financiële rapporten binnen het kader van de beleids- en beheerscyclus (BBC). Enkel de rapporten rond debiteurenbeheer en visumverlening moeten nog verder worden uitgewerkt. Daarnaast is er nog geen permanente rapporterings- of monitoringscyclus vastgelegd voor de opvolging van financiële gegevens buiten deze decretale rapportering. De nieuwe opvolgingstool voor het meerjarenplan maakt het mogelijk om projecten niet alleen inhoudelijk, maar ook budgettair te volgen doorheen het jaar. Dit is een belangrijke stap vooruit in het streven naar een geïntegreerde financiële opvolging.

Evaluatie en bijsturing van het financieel management

De organisatie evalueert haar financieel management systematisch in het kader van periodieke zelfevaluaties, zoals in 2019 en 2024. Daarnaast wordt bij elke legislatuur en waar nodig tussentijds het verloop van de financiële cyclus herzien en bijgesteld.

Conclusie

Het lokaal bestuur beschikt over een degelijk financieel beleid en een transparante financiële werking. De samenwerking tussen de financieel directeur, het managementteam en de beleidsorganen verloopt constructief en zorgt voor een verantwoord financieel beheer. De organisatie toont zich flexibel in het omgaan met externe uitdagingen en bewaakt een gezond evenwicht tussen financiële haalbaarheid en maatschappelijke doelstellingen.

Toch blijven enkele verbeterpunten aandacht vragen. Zo is het belangrijk om beter te kunnen opvolgen in welke mate de financiële inschattingen van projecten overeenstemmen met de realiteit en om de decretale rapporten inzake visumverlening en debiteurenbeheer verder uit te werken. Door deze punten aan te pakken, kan de organisatie haar financiële sturing verder professionaliseren en de transparantie naar bestuur en burgers nog vergroten.

Thema 5: Organisatiestructuur

Planning en opzet van de organisatiestructuur

De organisatie beschikt over een actueel en duidelijk organogram dat werd opgemaakt met het oog op de realisatie van de beleidsdoelstellingen en de optimalisatie van de dienstverlening. Sinds 1 december 2020 is een gloednieuw organogram van kracht, opgebouwd rond vier clusters: ruimte, mens, WZC en financiën met elk een verantwoordelijke directeur. Daarnaast zijn er nog de ondersteunende diensten. Deze indeling zorgt voor een duidelijke afbakening van verantwoordelijkheden.

Sinds de invoering van dit organogram, werd het al een 2-tal keer bijgestuurd om het beter af te stemmen op de noden van de organisatie. Bij elke wijziging werd hierover open gecommuniceerd met alle medewerkers, zodat iedereen op de hoogte bleef van de aanpassingen. Het organogram is intussen goed ingeburgerd, al worden binnen de organisatie informeel nog geregeld oude benamingen van diensten gebruikt, wat voor verwarring kan zorgen.

Coördinatiekanalen en interne afstemming

De organisatie beschikt over verschillende overlegstructuren die zorgen voor een goede coördinatie en afstemming tussen diensten en beleidsniveaus. Het managementteam (MAT) dat is samengesteld uit de burgemeester, de directeurs en de coördinator Personeel en Organisatie, komt wekelijks samen. Sleutelfiguren uit de diensten komen op afroep langs om een concreet dossier te bespreken. Daarnaast vindt maandelijks een bijkomend beleids-MAT plaats. De belangrijkste informatie uit deze vergaderingen wordt samengevat in een nieuwsbrief en gedeeld via het intranet.

Naast het managementteam is er ook een diensthoofdenoverleg dat drie tot vier keer per jaar georganiseerd wordt om de informatie-uitwisseling tussen management en de diensten te bevorderen. Er is momenteel nog geen vaste frequentie bepaald voor dit overleg, wat maakt dat de regelmaat kan variëren. De diensten en afdelingen houden op hun beurt eigen overlegmomenten (teamoverleg, dienstoverschrijdendoverleg, ...), maar bepalen zelf de frequentie, waardoor deze sterk varieert. Voor het woonzorgcentrum bestaat een afzonderlijk coördinatieplatform, het "Managementteam XL", waar specifieke operationele en beleidsmatige kwesties worden besproken. Jaarlijks organiseert het management ook in december een personeelsvergadering voor alle medewerkers met een terugblik op het voorbije jaar en vooruitblik op het komende jaar.

Uit de personeelsenquête blijkt dat 52% van de medewerkers aangeeft voldoende op de hoogte te zijn van wat er binnen de organisatie speelt. Dat cijfer ligt boven de benchmark van 46%, wat erop wijst dat de inspanningen van de voorbije jaren inzake formele interne communicatie hun effect hebben gehad.

Toch tonen de resultaten ook aan dat communicatie nog steeds een belangrijke uitdaging blijft. Tijdens de bevraging en de daaropvolgende gesprekken kwamen herhaaldelijk frustraties naar boven, vooral rond dienstoverschrijdende samenwerking en interne afstemming. Medewerkers geven aan dat het soms onduidelijk is wie welke verantwoordelijkheid draagt, dat samenwerking over diensten heen moeizaam verloopt en dat er nog te vaak een gevoel van "eilandencultuur" heerst. Ook de transparantie over de werking van het managementteam en de terugkoppeling van beslissingen kunnen nog worden verbeterd.

Verder leeft bij de ondersteunende diensten het gevoel dat ze vaak te laat betrokken worden bij projecten, wat hun rol en expertise onvoldoende tot hun recht laat komen. Deze signalen worden opgepikt en vormen een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren. In 2026 wordt een werkgroep interne communicatie opgericht die deze knelpunten zal analyseren en concrete verbeteracties zal voorstellen. De sleutel ligt in een open communicatiecultuur, waarin afspraken, verwachtingen en middelen tijdig en duidelijk met elkaar worden gedeeld.

Evaluatie en bijsturing van de organisatiestructuur

Sinds de invoering van het vernieuwde organogram in 2020 werd de organisatiestructuur al meermaals geëvalueerd en bijgestuurd. Zo werd het woonzorgcentrum uit de directie mens gehaald en vormt het sinds 01/10/2023 een eigen directie en werd evenementen een afzonderlijke dienst. Met het oog op de uitwerking van een nieuw meerjarenplan heeft de organisatie opnieuw een evaluatie uitgevoerd om na te gaan of de structuur nog steeds aansluit bij de huidige en toekomstige noden. Deze periodieke bijstellingen tonen aan dat de organisatie voldoende flexibel is om zich aan te passen aan veranderende omstandigheden en nieuwe beleidsprioriteiten.

Projectmanagement

Tijdens de gesprekken naar aanleiding van de psychosociale welzijnsbevraging gaven medewerkers aan nood te hebben aan een meer projectmatige manier van werken. De organisatie speelt hierop in door met het nieuwe meerjarenplan een vernieuwde aanpak te introduceren. Er werd een tool op maat ontwikkeld om zowel de MJP-projecten als andere projecten uniform op te volgen. Deze tool maakt het mogelijk om de voortgang van projecten op een gestructureerde manier te monitoren. De projecten gaan ook periodiek besproken worden binnen het MAT en het college van burgemeester en schepenen.

Bij de ingebruikname van deze opvolgingstool zal tot slot een basisopleiding projectmanagement georganiseerd worden voor medewerkers. Zo wil de organisatie het projectmatig werken verder stimuleren en de samenwerking over diensten heen versterken. Deze aanpak biedt niet alleen meer transparantie in de uitvoering van projecten, maar draagt ook bij aan een meer resultaatgerichte en efficiënte werking.

Conclusie

De organisatie beschikt over een actuele en functionele organisatiestructuur die de realisatie van de beleidsdoelstellingen ondersteunt. De overlegkanalen en de formele communicatiestructuren zorgen voor een degelijke afstemming tussen management en diensten. Tegelijk tonen de signalen uit de bevestigingen en gesprekken aan dat de interne communicatie en de dienstoverschrijdende samenwerking verdere versterking vragen.

Met de geplande oprichting van de werkgroep interne communicatie en de introductie van een uniform projectmanagementsysteem neemt de organisatie gerichte maatregelen om deze uitdagingen aan te pakken. Deze initiatieven zullen bijdragen aan een vlottere samenwerking, een grotere betrokkenheid van medewerkers en een beter geïntegreerde werking over de clusters heen. Op die manier blijft de organisatiestructuur niet enkel een schema op papier, maar een dynamisch instrument dat de dagelijkse werking en dienstverlening daadwerkelijk ondersteunt.

Thema 6: Personeel

Personeelsbeleid

De organisatie heeft voor haar personeelsbeleid duidelijke en doordachte beleidskeuzes gemaakt. Het arbeidsreglement en de rechtspositieregeling worden regelmatig geëvalueerd en bijgesteld, zodat ze blijven aansluiten bij de actuele noden van de organisatie en de wettelijke kaders. Beide documenten zijn gemakkelijk raadpleegbaar voor alle medewerkers via het intranet en de website, wat bijdraagt tot transparantie en duidelijkheid.

Om efficiëntiewinsten te boeken en expertise te delen, werkt de organisatie op verschillende vlakken intergemeentelijk samen, onder meer voor functies zoals de data protection officer (DPO), het digitaal archief en de woonwinkel.

De personeelsdienst heeft de afgelopen jaren sterk ingezet op digitalisering. De lancering van het platform MyHR maakt het voor medewerkers mogelijk om vorming en persoonlijke gegevens digitaal te raadplegen en aan te vragen, ook van thuis uit. Daarnaast beschikt de organisatie over een thuiswerkreglement, een flexibele glijtijdenregeling en een attentiebeleid in het kader van een positief aanwezigheidsbeleid. Via sport@work worden medewerkers gestimuleerd om actief te blijven en hun welzijn te bevorderen. De organisatie werkt momenteel verder aan de verfijning van haar vormings-, waarderings- en welzijnsbeleid. De resultaten van de psychosociale welzijnsbevraging in 2024 gaven waardevolle input om de bestaande aanpak in 2026 verder te versterken.

Ook voor jobstudenten is er een aanpak, de personeelsdienst voorziet voor hen een zorgvuldig onthaal. Het WZC organiseert aan het einde van de zomer een afsluitend moment ("fin de saison") voor medewerkers en jobstudenten in de zorgsector. Daarnaast beschikt de organisatie over een uitgewerkt vrijwilligersbeleid, gecoördineerd vanuit het lokaal dienstencentrum, dat de betrokkenheid van vrijwilligers op een structurele en respectvolle manier organiseert.

Personeelsinzet

De organisatie streeft ernaar haar medewerkers zo doelgericht mogelijk in te zetten om de beleidsdoelstellingen te realiseren en de dienstverlening te optimaliseren. Ze beschikt over een actueel organogram, een up-to-date personeelsformatie en een overzicht van de effectief ingevulde functies en geplande pensioneringen. Bij elke nieuwe vacature evalueert het lokaal bestuur ook consequent de functiebeschrijving en stuurt ze deze bij indien nodig, zodat het duidelijk is wat het bestuur van de medewerker verwacht.

Tijdens de aanwervingsprocedure wordt de volgorde van de selectieproeven flexibel ingezet, al naargelang de functie. Daarnaast wordt ook consequent gewerkt met vergelijkende examens, waardoor de kandidaat ten laatste de dag na zijn selectie het resultaat al kent. Tevens wordt er voor elke selectie voor diensthoofd een assessment ingericht, om zo de leidinggevende kwaliteit van de kandidaten te kunnen detecteren.

Het onthaalbeleid voor nieuwe medewerkers is volledig in kaart gebracht en beschreven. De personeelsdienst geeft aan elke nieuwe medewerker nog voor de eerste werkdag een gepersonaliseerd onthaal waarin de belangrijkste zaken van de rechtspositieregeling en het arbeidsreglement worden meegedeeld, alsook de heel praktische weetjes voor de eerste werkdag.

Er wordt gewerkt met checklists en een onthaalbrochure met algemene informatie, aangevuld met een specifieke brochure over preventie en veiligheid op het werk. Deze instrumenten zorgen voor een gestructureerde start voor nieuwe medewerkers. De volgende stap is de digitalisering van deze processen om het onthaal nog efficiënter te laten verlopen.

Bij het vertrek van medewerkers worden systematisch exitgesprekken gevoerd. In een volgende stap moet deze feedback nog gebruikt worden om inzicht te krijgen in vertrekredenen en mogelijke verbeterpunten.

Optimaal presteren

Om medewerkers optimaal te laten presteren, heeft de organisatie haar evaluatie- en feedbackbeleid grondig herzien. In 2024 werd de vroegere tweejaarlijkse evaluatiecyclus vervangen door een systeem van opvolgesprekken met regelmatige feedbackmomenten. Dit nieuwe systeem stimuleert een continue dialoog tussen leidinggevenden en medewerkers, gericht op groei en resultaat. De nieuwe werkwijze werd toegelicht aan alle personeelsleden via een digitale opleiding rond competentie management. Er moet echter nog meer ingezet worden op het verhogen van het bewustzijn van leidinggevenden over het belang van het goed functioneren van hun medewerkers.

In het kader van het vormingsbeleid werd in 2025 een interne vormingscatalogus gelanceerd. Medewerkers kunnen zelf een opleiding aanvragen, waarna de leidinggevende en de vormingscoördinator deze goedkeurt en registreert om een organisatiebreed overzicht te behouden. In de bevraging psychosociaal welzijn geeft 68% aan de nodige opleidingen te kunnen volgen. Diksmuide scoort hier een pak beter dan de benchmark (52%).

Voor nieuwe leidinggevenden organiseert het lokaal bestuur een opleiding leiderschap is vakmanschap om de leidinggevende capaciteiten van alle leidinggevenden verder te ontwikkelen. De personeelsdienst organiseert ook een opleiding voor de diensthoofden om hen te begeleiden in hun taken als leidinggevende in de softwaretools, ook de belangrijkste onderdelen voor de diensthoofden in de rechtspositieregeling en het arbeidsreglement worden er toegelicht. Uit de bevraging psychosociaal welzijn kwam wel naar voor dat leidinggevenden nog meer ondersteund kunnen worden in het opnemen van hun rol en verantwoordelijkheden.

Veiligheid en welzijn

De organisatie heeft voldoende aandacht voor goede werkomstandigheden en het welzijn van de medewerkers. Een globaal preventieplan en een psychosociaal actieplan helpen dit mee te realiseren. Er zijn drie vertrouwenspersonen aangeduid die goed gekend zijn binnen de organisatie. Maar liefst 90% van de medewerkers weet wie zij zijn en hoe ze hen kunnen bereiken.

Om het welzijnsbeleid onderbouwd te houden, voert de organisatie bij de start van elke legislatuur een tevredenheidsmeting of psychosociale welzijnsbevraging uit. De meest recente bevraging vond plaats in 2024 en leidde tot een actiegericht traject. De belangrijkste aandachtspunten op vlak van arbeidsomstandigheden waren interne en externe agressie, lawaaihinder en temperatuurverschillen. In datzelfde jaar werd ook een agressiebeleid en -protocol uitgewerkt, dat vervolgens aan alle diensten werd toegelicht tijdens teamoverleggen. Deze algemene en enkele dienst specifieke maatregelen dragen ertoe bij dat medewerkers zich gesteund en veilig voelen op de werkvloer.

Personeelsadministratie, personeelsuitgaven en rapporten

De personeelsadministratie verloopt correct. Lonen, vergoedingen en toelagen worden tijdig uitbetaald. De personeelsdienst is vrij toegankelijk voor elke medewerker. Toch bleek uit de resultaten van de bevraging dat de drempel om er binnen te stappen hoger is dan verwacht. Om de bereikbaarheid te vergroten, organiseert de personeelsdienst nu vaste zitmomenten op de verschillende locaties, zodat medewerkers laagdrempelig terecht kunnen met hun vragen. Dit wordt door de medewerkers positief ervaren.

Evaluatie en bijsturing van het personeelsbeleid

Zoals eerder aangekaart worden de beleidskeuzes regelmatig opgevolgd, geëvalueerd en bijgestuurd. De resultaten van de personeelsbevraging van 2024 werden uitvoerig besproken met de medewerkers en dienden als vertrekpunt voor nieuwe beleidskeuzes. Een aantal acties zoals de lichtintensiteit in de bureau van de preventiemedewerker, de temperatuur in de bureaus en het nemen van beleidskeuzes zijn reeds uitgevoerd, terwijl andere in 2026 verder worden uitgewerkt in thematische werkgroepen.

Conclusie

De organisatie beschikt over een degelijk uitgebouwd personeelsbeleid dat gericht is op het realiseren van de doelstellingen en het versterken van de dienstverlening. Er is aandacht voor digitalisering, welzijn, vorming en leiderschap, en de personeelsadministratie verloopt correct en transparant.

Tegelijk blijft het belangrijk om de ondersteuningsnoden van leidinggevenden verder op te nemen, blijvend in te zetten op de laagdrempeligheid van de personeelsdienst, de interne communicatie te versterken en het welzijnsbeleid voortdurend te actualiseren op basis van nieuwe inzichten. Met de geplande acties in 2026 zet de organisatie duidelijke stappen naar een duurzaam personeelsbeleid waarin medewerkers zich gewaardeerd, betrokken en ondersteund voelen.

Thema 7: Organisatiecultuur

Geëxpliciteerde waarden

De organisatie beschikt over een duidelijke visie, waarin ook de belangrijkste waarden werden vastgelegd. Deze waarden vormen het kompas voor het dagelijks handelen en ondersteunen de manier waarop de organisatie haar maatschappelijke opdracht invult. Toch blijkt uit interne bevestigingen en signalen dat niet alle medewerkers deze waarden voldoende kennen of actief toepassen in hun dagelijkse werking. De komende jaren is het daarom belangrijk om de visie en waarden opnieuw zichtbaar te maken in de organisatie.

De integratie tussen stad en OCMW is ondertussen in belangrijke mate gerealiseerd. Beide entiteiten functioneren vandaag als één geheel, met een gemeenschappelijke identiteit en gedeelde organisatiecultuur, al zijn deze in de praktijk nog niet altijd even voelbaar.

Ondersteuning in deontologisch gevoelige situaties.

Om medewerkers te ondersteunen in deontologisch gevoelige situaties, werd een deontologische code opgesteld die duidelijke gedragsprincipes bevat. In 2024 werd deze code op een creatieve manier onder de aandacht gebracht via een bedrijftheater, gevolgd door interactieve workshops waarin medewerkers konden reflecteren over ethische dilemma's die zich in de dagelijkse praktijk kunnen voordoen.

Als medewerkers bepaalde inbreuken of onregelmatigheden vaststellen op gebied van integriteit in de werkomgeving, kunnen zij dit melden bij Audit Vlaanderen of het intern meldpunt. Dankzij de invoering van een klokkenluidersregeling wordt bijzondere aandacht besteed aan vertrouwelijkheid, anonimiteit en de nodige bescherming van de klokkenluider tegen mogelijke represailles.

Medewerkers die zich niet aan de deontologische regels houden, worden ter verantwoording geroepen door het college van burgemeester en schepenen. Zo wordt duidelijk gemaakt dat integriteit niet alleen een waarde is, maar ook een concrete verantwoordelijkheid voor iedereen binnen de organisatie.

Daarnaast beschikt het lokaal bestuur over een deontologische code en een deontologische commissie voor mandatarissen van de gemeenteraad en de raad voor maatschappelijk welzijn. Deze werden bij de start van de legislatuur opnieuw goedgekeurd en samengesteld. Ook het bijzonder comité voor de sociale dienst heeft een eigen aanvullende deontologische code, die in 2025 werd vernieuwd. Daarmee geeft de organisatie een duidelijk signaal dat integriteit ook op politiek niveau belangrijk is.

Evaluatie en bijsturing van de organisatiecultuur

Hoewel de organisatie beschikt over een gemeenschappelijke cultuur en duidelijke waarden, werd de organisatiecultuur als geheel nog niet systematisch geëvalueerd of bijgestuurd. Acties die hieraan raken, ontstaan voorlopig vooral in reactie op specifieke signalen of klachten die aan bod komen tijdens het overleg met de vakorganisaties.

Conclusie

De organisatie beschikt over een duidelijke visie en waarden, en er is een gemeenschappelijke organisatiecultuur gegroeid na de integratie tussen stad en OCMW. De aandacht voor integriteit en deontologische ondersteuning is goed uitgebouwd en wordt op een eigentijdse en toegankelijke manier onder de aandacht gebracht.

Tegelijk blijft er nood aan een meer structurele aanpak om de organisatiecultuur te verankeren, te evalueren en verder te ontwikkelen. Door waarden zichtbaarder te maken in de dagelijkse werking en de cultuur actief op te volgen, kan de organisatie haar interne samenhang en betrokkenheid verder versterken.

Thema 8: Informatie en communicatie

Communicatie- en informatiebeleid

Het lokaal bestuur is zich sterk bewust van het belang van communicatie en informatiebeheer voor het realiseren van de doelstellingen en het bieden van kwalitatieve dienstverlening. In het meerjarenplan werd communicatie opgenomen als een aandachtspunt binnen onder meer zorgzame buurten en het seniorenbeleid. Desalniettemin is de aanpak van communicatie nog niet verankerd in een uitgewerkt communicatiebeleid. Wel bestaat er een praktische handleiding voor het gebruik van sociale media, zodat de communicatie via sociale media consistent blijft met andere, centraal aangestuurde mediakanalen.

De organisatie heeft de voorbije jaren belangrijke stappen gezet in het digitaliseren van haar informatiebeheer. Dit draagt bij aan een efficiëntere werking en een betere beschikbaarheid van gegevens, al bevinden sommige onderdelen zich nog in een overgangsfase.

Interne communicatie

De voorbije jaren nam de organisatie verschillende initiatieven om de interne communicatie te verbeteren. Onder meer naar aanleiding van signalen dat medewerkers onvoldoende op de hoogte waren van beslissingen of lopende initiatieven. Om dit te verbeteren, worden beslissingen van het bestuur wekelijks gedeeld via het intranet en samengevat in een maandelijkse interne nieuwsbrief. Toch blijkt de impact hiervan beperkt: berichten worden niet altijd gelezen of verschijnen te laat, en de overvloed aan informatie maakt het moeilijk om het overzicht te bewaren. Daarbij houden de ondersteunende diensten hun informatie niet altijd up-to-date op het intranet, waardoor de informatie verouderd en onvolledig is.

Daarom wil de organisatie werk maken van een nieuw en aantrekkelijker intranet, dat als centraal communicatiepunt kan fungeren. Dit vernieuwde platform moet niet enkel informatief zijn maar ook verbindend werken, zodat medewerkers elkaar en elkaars werk beter leren kennen. Daarnaast moet ook meer ingezet worden op mondelinge communicatie via een (periodiek) diensthoofdenoverleg, van waaruit de informatie op een gestructureerde manier naar de teams kan doorstromen. Daarbij is het belangrijk dat de boodschap helder blijft en geen ruis ontstaat. Ook de inhoud en vorm van de interne nieuwsbrief moet herbekeken worden om de leesbaarheid en relevantie te verhogen.

Daarnaast merkt de organisatie dat de omgekeerde communicatiestroom — van medewerkers naar leidinggevendenden of over diensten heen — niet altijd optimaal verloopt. Informatie bereikt niet altijd de juiste personen, wat samenwerking en bijsturing bemoeilijkt. Een cultuur van open en doelgerichte communicatie blijft dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Externe communicatie

Het lokaal bestuur communiceert via een breed scala aan kanalen, waaronder het stadsmagazine Yzersterk, de stedelijke website, sociale media, persberichten, digitale infoschermen en het onthaal. In de afwezigheid van een communicatiebeleidsplan bestaat het risico dat niet steeds het meest efficiënte en effectieve kanaal in functie van de boodschap en het doelpubliek wordt ingezet. Hoewel de organisatie uitgaat van een gebruiksvriendelijk en doelgroepgericht communicatiebeleid, is deze visie nog niet formeel vastgelegd in beleid of richtlijnen.

Het stadsmagazine werd recent in een nieuw jasje gestoken en wordt overwegend positief onthaald. Het blijft streven naar een evenwicht tussen informeren en verhalen vertellen maar ook naar een evenwicht tussen de verschillende beleidsdomeinen. Door de hoge periodiciteit zijn de deadlines strak, wat de inhoudelijke afstemming soms bemoeilijkt.

Ook de stedelijke website en de websites van het cultuurcentrum, het gemeentelijk basisonderwijs en de UitPAS werden volledig vernieuwd (2024), met bijzondere aandacht voor gebruiksvriendelijkheid en toegankelijkheid. Deze modernisering draagt bij aan een betere digitale dienstverlening.

Het onthaal vervult eveneens een sleutelrol in de externe communicatie. Dankzij de vernieuwde website vinden de medewerkers vaker de juiste informatie terug, maar verdere informatie-uitwisseling blijft wenselijk.

De belangrijke bestuurlijke beslissingen zijn publiek raadpleegbaar en er zijn richtlijnen voor perscommunicatie. Het verbeteren van de klantvriendelijkheid en helderheid van beleidscommunicatie is echter een blijvend aandachtspunt.

Informatiebeheer

De organisatie beschikt reeds 25 jaar over een eigen stadsarchivaris, waardoor het papieren informatiebeheer stevig verankerd is. Hierdoor worden risico's op onnodige opslag en onvolledige archivering grotendeels beperkt. Met de groeiende digitalisering van de werking groeide echter ook de nood aan een modern digitaal informatiebeheer. Sinds 2023 werkt de organisatie hiervoor samen met de intergemeentelijke archiefdienst via DVV Westhoek. Dankzij deze samenwerking werden duidelijke richtlijnen opgesteld en wordt de digitale mappenstructuur grondig opgekuist en heringericht. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan toegangsrechten, gedeelde mappen en digitale archivering zodat de informatie duurzaam en veilig beschikbaar blijft. Deze aanpak helpt om risico's te beperken zoals het niet kunnen voortzetten van dossiers bij afwezigheid van medewerkers, het foutief of ongeordend bewaren van documenten en het verlies van informatie. Toch bestaan er nog geen organisatiebrede richtlijnen die bepalen welke documenten digitaal en welke op papier bewaard moeten worden.

Alle inkomende briefwisseling wordt systematisch gescand en digitaal ter beschikking gesteld via een postregistratiesysteem. Dit systeem laat echter onvoldoende toe om op te volgen of brieven tijdig beantwoord worden. Bovendien komt steeds meer briefwisseling digitaal en rechtstreeks bij de diensten binnen, waardoor het risico toeneemt dat niet alles centraal wordt geregistreerd. Een register van uitgaande briefwisseling wordt niet bijgehouden.

De regelgeving rond informatieveiligheid en openbaarheid van bestuur is voldoende gekend en wordt correct toegepast.

Evaluatie en bijsturing van communicatie en informatiebeheer

Naast deze zelfevaluatie vindt er geen formele evaluatie van communicatie plaats. Statistieken over bezoekers op de website, facebook, ... worden occasioneel bekeken, maar niet systematisch gebruikt om de effectiviteit van de communicatie te meten of te verbeteren. Het lokaal bestuur bevraagt haar belanghebbenden niet over de gevoerde communicatie.

Het informatiebeheer bevindt zich in een overgangsfase van niet enkel een degelijke papieren maar ook volwaardige digitale werking. De stappen die reeds zijn gezet, zoals de samenwerking met DVV Westhoek, zorgen voor een solide basis om het digitale archief verder uit te bouwen en het informatiebeheer te professionaliseren.

Conclusie

Het lokaal bestuur erkent het belang van communicatie en informatiebeheer als pijlers voor een efficiënte en klantgerichte organisatie. Zowel intern als extern zijn er al waardevolle stappen gezet, maar de aanpak blijft gedeeltelijk versnipperd. De verdere ontwikkeling van een samenhangend communicatiebeleid, de modernisering van het intranet, de versterking van de terugkoppeling naar het onthaal en het formaliseren van richtlijnen voor informatiebeheer vormen duidelijke werkpunten voor de komende jaren. Met een geïntegreerde visie op communicatie en informatiebeheer kan de organisatie haar doelstellingen nog beter ondersteunen en haar dienstverlening verder optimaliseren.

Thema 9: Facilitaire middelen

Beleid voor facilitaire middelen

De organisatie zet haar facilitaire middelen zo optimaal mogelijk in om haar doelstellingen te realiseren en de dienstverlening te optimaliseren. Investerings worden steeds bekeken vanuit een langetermijnvisie en met aandacht voor duurzaamheid, efficiëntie en kostenbeheersing. De renovatie van de doorgangswoning in de Willem Telllaan is daar een goed voorbeeld van. Wanneer extra middelen noodzakelijk zijn, worden deze vrijgemaakt op basis van een degelijke motivatie.

De beslissingen van de Europese en andere overheden hebben daarbij een toenemende impact op het beleid rond facilitaire middelen. Vooral de klimaatdoelstellingen, met als streefdatum klimaatneutraliteit tegen 2045, bepalen vandaag sterk de agenda. Nieuwe wetgeving en richtlijnen – onder meer rond het Building Management Systeem, laadpalen, asbestregister en EPC NR, volgen elkaar in snel tempo op. Deze veelheid aan verplichtingen vraagt steeds meer budget, capaciteit en expertise en maakt het moeilijk om alle vereisten tijdig en volledig te implementeren. De gebouwendienst heeft daarom een strategisch vastgoedplan en energetisch masterplan uitgewerkt dat goedgekeurd werd door het college van burgemeester en schepenen. De documenten vormen een handvat om de naar verwachting sterk toenemende investeringen in gebouwen te plannen en te kanaliseren.

Hoewel in het meerjarenplan een aantal acties zijn opgenomen met betrekking tot patrimonium en elke budgetlijn m.b.t. patrimonium werd geëvalueerd tijdens de budgetbespreking, is de visie op de wijze waarop de organisatie haar facilitaire middelen wil inzetten om de doelstellingen te bereiken niet in het meerjarenplan geconcretiseerd.

Beheer van middelen

Binnen de dienst facility, gebouwen en patrimonium zijn de rollen en verantwoordelijkheden duidelijk verdeeld. De organisatie beschikt over een goed team van technische profielen. De continuïteit van de werking wordt echter tijdelijk beïnvloed door personeelwissels: de functies van diensthoofd gebouwen en teamleider magazijn zijn momenteel vacant en ook de coördinator zal binnenkort vervangen worden. Dit zorgt op korte termijn voor risico's met betrekking tot de uitvoering van de strategie, vertraging in de uitvoering van bepaalde projecten en een tijdelijke daling van het competentieniveau, al wordt verwacht dat dit na de inwerkperiode opnieuw zal stijgen.

Daarnaast blijkt ook een goede administratieve ondersteuning onmisbaar. De dienst beschikt momenteel over een versterkte bemanning met 1,5 VTE (dat tegen het einde van het jaar zal stijgen naar 2 om daarna terug te vallen tot 1 omwille van zwangerschapsverlof). Hierdoor kon de coördinator zich de laatste maanden focussen op wetgeving en beleidsmatige opvolging. Dankzij deze versterking kon ook gestart worden met het opzetten van een facilitair management systeem, de energieconsumptie beter opgevolgd worden, de digitale tellers geïmplementeerd worden en zo verder.

Daarnaast werd de opvolging van de aanslagen van de onroerende voorheffing overgeheveld van de financiële dienst naar de gebouwendienst, wat resulteerde in een duidelijke besparing. Verder werden er ook duidelijke afspraken gemaakt met de sociale dienst voor het beheren van huurcontracten wat heeft geleid tot een overzichtelijk en auditabel beheersysteem.

Ook werd een ventilatieplan voor het WZC Yserheem uitgeschreven, dit was een kritisch element in de controle van de uitbatingsvergunning van het woonzorgcentrum.

De organisatie evolueert stilaan van een ad-hocwerking naar een meer planmatige aanpak. De voorbije jaren werd al sterk ingezet op het inventariseren van alle facilitaire middelen. Op basis daarvan zal in de toekomst verder gewerkt worden aan het plannen en opvolgen van onderhoud, controles en inspecties. Afgezien van wettelijke keuringen of noodzakelijke herstellingen is er momenteel immers geen systeem voor het systematisch onderhoud en controle van waardevol materiaal. Dit brengt enkele risico's met zich mee. Dankzij de inventarisering konden vroegere risico's zoals diefstal of privégebruik van materialen aanzienlijk worden teruggedrongen.

De registratie en opvolging van werkopdrachten gebeurt centraal op een efficiënte manier via een digitaal systeem. De opgebouwde achterstand van openstaande inbreuken na controles werd de afgelopen periode aanzienlijk verminderd.

Er ligt nog veel werk op tafel, onder andere rond het verder uitrollen van het Building Management Systeem, het uitwerken van procedures, het verder uitwerken van de verschillende inventarissen en het wegwerken van de achterstand rond diverse nieuwe wetgevingen. Cruciaal hierbij is het kunnen behouden van de sterke administratieve ondersteuning binnen de dienst gebouwen. Dit met 1 VTE die administratieve taken zoals bestellingen, factureringen, opvolging huur en notulering op zich neemt en 1 VTE die meer technisch gerichte administratieve ondersteuning biedt bij het opzetten van een building management systeem, beveiligingssysteem, energie management, ... Door personeelswijzigingen dreigt deze evenwichtige taakverdeling te worden verstoord wat gevolgen zal hebben voor de ontwikkeling en professionalisering van de dienst.

Opdrachten uitgevoerd door partners

De organisatie stelt op een systematische en wettige manier partners aan om opdrachten uit te voeren. Een deskundige aankoop ziet erop toe dat de aankoopprocedure juridisch correct verloopt. Voor aankopen vanaf 30.000 euro neemt zij de leiding en bewaakt ze de correcte toepassing van de wet op de overheidsopdrachten. De aankoopprocedure is duidelijk uitgeschreven, met een overzicht van rollen, verantwoordelijkheden en drempelbedragen. Medewerkers die met de bestelprocedure in aanraking komen krijgen een opleiding van de aankoopdeskundige. Om efficiënter te werken en schaalvoordelen te benutten, wordt steeds meer gebruik gemaakt van raamcontracten.

De organisatie volgt ook de uitvoering van opdrachten grondig op. Wanneer blijkt dat partners hun opdrachten niet correct uitvoeren, onderneemt de organisatie ook effectief actie. Zo heeft de organisatie gerechtelijke stappen ondernomen in het dossier rond sportsite De Pluimen om niet op te draaien voor gebreken.

Alle contracten worden opgevolgd in het programma 3P. In het verleden werden enkele kleinere contracten niet tijdig vernieuwd, maar dit proces werd intussen verbeterd. De organisatie streeft ernaar om niet vast te houden aan een slechte leverancier, al laat de regelgeving weinig ruimte om bepaalde partijen uit te sluiten.

Uitgaven

De uitgaven voor facilitaire middelen blijven grotendeels binnen de beschikbare kredieten. De uitgaven worden gedetailleerd opgevolgd en investeringen worden vooraf zorgvuldig geraamd. Een aandachtspunt is het gebrek aan structureel voorziene budgetten voor meerwerken bij grote infrastructuurprojecten. Wanneer onverwachte situaties zich voordoen – zoals archeologische vondsten – moeten bijkomende middelen worden vrijgemaakt. Hoewel dit deel uitmaakt van de normale praktijk bij grote projecten en niet het gevolg is van te weinig voorkennis, vormt het wel een risico voor de financiële planning.

De opvolging van de facilitaire uitgaven gebeurt systematisch via de jaarlijkse budgetbesprekingen met het managementteam en het college van burgemeester en schepenen. Het bestuur ondersteunt de facilitaire werking met een volwaardig budget, zodat investeringen duurzaam en doordacht kunnen worden uitgevoerd. Voor elke aankoop is een bestelbon verplicht, en medewerkers kunnen via het systeem zelf de resterende kredietruimte raadplegen.

Evaluatie en bijsturing

De afgelopen jaren werden verschillende procedures herbekeken en verder uitgewerkt, wat heeft geleid tot meer duidelijkheid en professionaliteit. Een evaluatie van het volledige facilitaire proces en de wijze waarop met alle facilitaire middelen wordt omgegaan is echter niet gebeurd.

Er is verder ook nood aan een evaluatie van de eigen missie en kerntaken van de dienst Gebouwen. Andere diensten zien de dienst nog te vaak als uitvoerende partner voor uiteenlopende vragen, ook wanneer deze niet binnen de kernopdracht passen. Dit bemoeilijkt een doelgerichte inzet van middelen en capaciteit.

Conclusie

De organisatie komt van ver en heeft de voorbije jaren een sterke basis gelegd voor een professioneel facilitair beheer. Toch bevindt de werking zich nog in volle ontwikkeling. Om de ingeslagen weg te kunnen verderzetten, is blijvende inzet op capaciteit, deskundigheid en vooral administratieve ondersteuning essentieel. Zonder deze ondersteuning dreigt de voortgang stil te vallen, aangezien de dagelijkse operationele werking weinig ruimte laat voor structureel werk aan inventarissen, onderhoudsplanning en systeemopbouw. De verdere uitbouw en professionalisering van de dienst gebouwen vereist daarom niet alleen voldoende normale maar ook gespecialiseerde technisch georiënteerde administratieve ondersteuning.

De verdere verfijning van de inventarissen is noodzakelijk om onderhoud en inspecties systematisch en planmatig te laten verlopen. Daarnaast moet het Building Management Systeem verder worden uitgewerkt en is blijvende aandacht nodig voor de naleving van de diverse wettelijke verplichtingen.

Thema 10: Informatie- en communicatietechnologie

De organisatie kent een adequaat ICT-beleid en ICT-beheer. De afgelopen jaren werden belangrijke strategische keuzes gemaakt en investeringen doorgevoerd om de infrastructuur performant en toekomstbestendig te houden. De uitgevoerde ICT-veiligheidsaudits en audit beheer van softwarelicenties hadden ook een aanzienlijke impact op de werking en verbetering van het ICT-beleid.

ICT-beleid

Het lokaal bestuur heeft voor haar ICT-beleid eigen beleidskeuzes gemaakt om de doelstellingen te realiseren en haar dienstverlening te optimaliseren. De voorbije jaren is sterk ingezet op het uitbouwen van een samenhangend ICT-beleid, waarin alle beslissingen worden genomen binnen een duidelijk toekomstgericht kader. Een voorbeeld hiervan is het lopende datacenterproject, dat als doel heeft om op termijn volledig over te stappen naar cloudtoepassingen.

Het ICT-beleid is neergeschreven in een visietekst IT en wordt vertaald in de jaarlijkse budgetnota. Ter voorbereiding van deze nota worden de ICT-noden bij alle diensthoofden bevroegd, zodat ze kunnen worden afgetoetst aan het ICT-beleid en prioriteiten kunnen worden afgewogen binnen het beschikbare budget. Door de grondige budgetbespreking worden de ICT-doelstellingen niet alleen gedragen maar ook financieel ondersteund. Er is geen doelstelling rond ICT opgenomen in het meerjarenplan.

Een aandachtspunt is nog de ontwikkeling van een visie rond het gebruik van artificiële intelligentie (AI) op de werkvloer. Vandaag maken medewerkers er soms al gebruik van, maar zonder duidelijk kader. Dat brengt risico's met zich mee op vlak van gegevensbescherming en betrouwbaarheid. De organisatie wil daarom richtlijnen opstellen die aangeven waarvoor AI wel en niet kan worden ingezet. Zo kunnen efficiëntiewinsten gerealiseerd maar tegelijk ook misbruik en ongecontroleerd gebruik vermeden worden.

ICT-dienstverlening

De IT-dienst is duidelijk georganiseerd als centraal aanspreekpunt voor alle medewerkers. Via een helpdeskprogramma worden meldingen centraal geregistreerd en toegewezen aan de juiste medewerker, zodat vragen efficiënt en tijdig behandeld worden. De rollen en verantwoordelijkheden bij de IT-dienst zijn duidelijk verdeeld. De concrete rolverdeling is niet voor elke medewerker duidelijk, maar door het centraal aanspreekpunt is dit ook niet noodzakelijk.

We beschikken over inventarissen van de ICT-middelen en ICT-contracten, deze laatste worden bijgehouden en opgevolgd in Topdesk.

De ICT-infrastructuur is performant en heeft voldoende capaciteit om de dagelijkse werking te ondersteunen. Af en toe doen zich kleine netwerkonderbrekingen voor, maar die liggen vaak buiten de invloedssfeer van de organisatie. De verschillende ICT-programma's draaien vlot en zijn voor zover als het kan op elkaar afgestemd, al blijft er ruimte voor verdere integratie. Tijdens deze gesprekken worden het gebruik van de huidige toepassingen, nieuwe ontwikkelingen in de software, knelpunten vanuit de operationele diensten en de kwaliteit en aard van de dienstverlening besproken, samen met de functioneel beheerder. Dit helpt om de systemen beter af te stemmen op de noden van de gebruikers en om onderbenutting te voorkomen.

We merken immers dat de functionaliteiten van applicaties en systemen niet altijd ten volle benut worden door de medewerkers. Gebruikers worden ook niet altijd grondig opgeleid waardoor men niet alle toepassingen binnen softwarepakketten kent en kan inzetten. Een gericht opleidingsaanbod en interne kennisdeling moeten dit risico beperken.

Beveiliging

Het lokaal bestuur hecht veel belang aan informatieveiligheid. De organisatie doet via de DVV beroep op een intergemeentelijke functionaris gegevensbescherming (DPO), die dagelijks bereikbaar is en wekelijks aanwezig is in de organisatie. Medewerkers weten deze persoon goed te vinden voor vragen en advies.

Er is een informatieveiligheidsplan dat wordt opgevolgd door een stuurgroep waarin het managementteam, de IT-dienst en de dienst organisatie vertegenwoordigd zijn. De voorbije jaren heeft de organisatie ook ingetekend op diverse ICT-veiligheidsaudits, wat leidde tot concrete maatregelen zoals infosessies voor nieuwe medewerkers, phishingcampagnes, een versterkt wachtwoordbeleid met multi-factorauthenticatie en verschillende technische ingrepen zoals netwerksegmentatie.

Een belangrijk werkpunt op vlak van beveiliging blijft het digitaal rechtenbeheer. Binnen het kader van digitaal informatiebeheer wordt momenteel een functiematrix uitgewerkt om de toegangsrechten tot digitale mappen in kaart te brengen en te structureren. Voor andere (software)toepassingen gebeurt dit echter nog ad hoc. Het ontbreken van een éénduidig proces voor het toekennen van rechten brengt risico's voor de continuïteit met zich mee. Doordat duidelijke richtlijnen voor het (tijdelijk) afnemen van rechten ontbreken, zijn er risico's op vlak van informatieveiligheid en financieel beheer. De IT-dienst is hiervoor afhankelijk van tijdige informatie van leidinggevend en personeelsdienst.

Op vlak van fysieke beveiliging zijn er ook maatregelen genomen. Gevoelige informatie wordt bewaard in afgesloten kasten en vertrouwelijke documenten moeten verplicht worden versnipperd. De toegang tot gebouwen wordt stelselmatig versterkt via elektronische toegangscontrole en camerabewaking op de belangrijkste sites. Enkel medewerkers van de betrokken dienst hebben toegang tot de eigen lokalen. Een werkpunt op dit vlak is het sluiten van de deuren, de diefstal van enkele laptops in 2025 onderstreepte hier nogmaals het belang van. Tot slot is er vandaag nog geen systematische controle van loggings.

Continuïteitsplanning

In samenwerking met het Agentschap Binnenlands Bestuur werkt de organisatie aan bedrijfscontinuïteitsmanagement. Daarbij wordt een kader uitgewerkt met continuïteitsplannen voor de meest kritieke processen, zodat de organisatie snel en efficiënt kan heropstarten bij een ICT-incident of andere calamiteit. Daaraan gekoppeld wordt ook het disaster recovery plan geactualiseerd en worden maatregelen genomen om de continuïteit van de software en processen meer te waarborgen.

Uitgaven en rapporten

De ICT-uitgaven worden grondig opgevolgd via de jaarlijkse budgetbespreking. Toekomstige investeringen worden zorgvuldig geraamd en verdeeld over verschillende kredieten, waardoor er een duidelijk overzicht is van het totale ICT-kostenplaatje. Deze werkwijze zorgt ervoor dat er weinig financiële verrassingen ontstaan en dat de beschikbare middelen efficiënt worden ingezet. Op dit vlak worden de risico's goed afgedekt.

Net zoals bij de rest van de organisatie, zijn er geen structurele rapporten met kerngegevens over ICT. Enkel voor de telefonie – sinds de overstap naar Microsoft Teams – wordt wel een rapport met statistieken bijgehouden om wachttijden te monitoren.

Evaluatie en bijsturing

De opvolging van de ICT-werking gebeurt systematisch. Maandelijks vindt overleg plaats tussen het diensthoofd IT en de directeur ruimte, waardoor de voortgang en nieuwe ontwikkelingen tijdig besproken worden. De IT-dienst koppelt ook regelmatig terug naar het managementteam in functie van lopende projecten. Na afronding van grotere ICT-projecten worden gebruikers bevroegd over hun ervaringen zodat pijnpunten kunnen worden bijgestuurd. Via één-op-één gesprekken met diensthoofden verzamelt de IT-dienst ook informele feedback, die helpt om de werking te optimaliseren.

Daarnaast wordt jaarlijks met de belangrijkste leveranciers geëvalueerd of de software nog voldoet aan de noden van de gebruikers en wordt de dienstverlening van externe IT-leveranciers geëvalueerd en bijgestuurd.

Conclusie

Het lokaal bestuur beschikt over een duidelijk en toekomstgericht ICT-beleid en een sterke operationele werking. De organisatie neemt de nodige maatregelen om de continuïteit en veiligheid van haar ICT-systemen te waarborgen en evalueert haar werking op regelmatige basis.

Tegelijk blijven er enkele risico's waarvoor bijkomende maatregelen noodzakelijk zijn. Het ontbreken van een kader voor AI-gebruik, opleidingsaanbod softwarepakketten, de nood aan duidelijke richtlijnen voor digitaal rechtenbeheer en het gebrek aan kernrapportering over ICT blijven de voornaamste aandachtspunten. Door hier gericht op in te zetten, kan de organisatie haar ICT-beleid verder professionaliseren en de kwaliteit van de dienstverlening nog versterken.

De bestuurskracht in kaart

We onderzochten in samenwerking met Probis hoe we aan de stijgende verwachtingen vanuit hogere overheden, de maatschappelijke uitdagingen en de verwachtingen van de inwoners kunnen blijven voldoen. We wilden in kaart brengen of we voldoende bestuurskracht hebben. Bestuurskracht omschrijven we als de capaciteit om als bestuur onze taken en opdrachten goed uit te voeren.

We stelden de onderzoekers de volgende vragen:

1. Wat zijn de uitdagingen voor ons bestuur in de komende jaren en is onze eigen organisatie klaar om deze aan te gaan?
2. Kunnen we op onze schaal slagkrachtig genoeg zijn om effectief en efficiënt beleid te voeren?
3. Hoe kunnen we onze bestuurskracht verhogen?

Hun bevindingen geven we hier kort graag mee aan de huidige en toekomstige beleidsmakers. Het volledige rapport kun je nalezen op www.diksmuide.be.

Conclusie bestuurskrachtanalyse

Diksmuide slaagt er vandaag in de taken en opdrachten te realiseren, maar we voelen dat de druk hoger wordt.

UITDAGINGEN

Op vandaag is het lokaal bestuur bestuurskrachtig, maar door toenemende juridisering, druk van externe partners en hogere overheden, nood aan bijkomende expertise en professionaliseringsnoden verwachten we op middellange termijn druk op de organisatie. Hierdoor is waakzaamheid geboden naar de toekomst. Bij een eventuele **uitbreiding van de taakstelling door hogere overheden** komt deze capaciteit verder onder druk te staan.

Diksmuide kan op korte termijn nog voldoende capaciteit aan de dag leggen om de bestaande opdracht te realiseren en lokale ambities goed en kwalitatief uit te voeren. Mits enkele kanttekeningen:

- Steeds meer druk op de bestaande dienstverlening, vnl. de “niet-kerntaken”
- Moeilijker werven van gekwalificeerd personeel en beperkte financiële ruimte om nieuw personeel te werven
- Moeilijk om nieuwe vormen van dienstverlening te ontwikkelen, zeker in het licht van decentralisatie van taken
- Druk op de financiële situatie van de stad.

RISICO'S

Diksmuide kan zich wapenen om de bestuurskracht op peil te houden en verder uit te breiden. De opdracht zal sowieso toenemen, net als de complexiteit ervan. Het bestuur kent nu wel de risico's om hier proactief op te ageren:

- Te weinig gewapend zijn om onze stem te laten horen/versterken in samenwerkingsverbanden (ook in het licht van mogelijke fusies in de omgeving) en bovenlokale structuren)
- Weinig impact hebben naar de hogere overheden toe
- Een steeds kritischer wordende bevolking waardoor we als bestuur ook sterker moeten staan in uitrol van dossiers, in nemen van beslissingen, participatie en communicatie

- Met de huidige personeelsbezetting te weinig (financiële) ruimte hebben om de expertise verregaand uit te breiden.

HOE KUNNEN WE ONZE BESTUURSKRACHT VERHOGEN?

Diksmuide kan zich als organisatie in de komende jaren wapenen om de bestuurskracht maximaal op peil te houden. Hiervoor zal het bestuur vooral moeten inzetten op:

- Een gerichte strategische denkoefening over het brede portfolio van dienstverlening in de organisatie: anders organiseren, afstoten, uitbesteden, stopzetten,...
- Een duidelijke en integrale langetermijnvisie vormgeven op centrale-decentrale dienstverlening, dorpenbeleid, centrumontwikkeling... doorheen alle beleidsdomeinen
- Interne professionalisering: het verder opzetten van monitoring en rapportering, kwaliteitsbeleid verder uitrollen, digitalisering,...
- De huidige structurele samenwerking tussen college van burgemeester en schepenen en managementteam doorheen de volledige beleidscyclus maximaal bestendigen
- Werken aan de structuur van inkomsten en uitgaven
- Proactief verkennen van intensifiëring van bestaande samenwerkingsvormen: ICT, Wonen, Omgeving, Personeelsbeleid,...
- Bestendigen van de doorgedreven oefening rond het bestaande patrimonium in de stad: verduurzaming, afstoten, renoveren, optimaliseren van gebruikersfrequentie,...
- Gerichte afweging tussen uitvoeren van werken in eigen beheer en uitbesteden van werken om optimalisaties te verkrijgen binnen patrimonium en publieke ruimte

BESLUIT

De analyse brengt een klare kijk op onze omgeving en de zaken waar we toekomstgericht mee rekening moeten houden. Onze interne organisatie heeft de vorige legislatuur duidelijk grote stappen vooruitgezet. Op vandaag hebben we voldoende bestuurskracht om onze taken en opdrachten te realiseren.

We zijn bewust van de uitdagingen die voor ons liggen, zoals de steeds toenemende opdrachten en een grotere complexiteit van taken. Het rapport geeft ons overzichtelijke tips om onze bestuurskracht op peil te houden en zelfs verder uit te breiden.

Samen met de lokale beleidsmakers gaan we hiermee graag aan de slag.